

Gardeners' World

Eten uit je stadstuin

**Kweek in potten
en bakken**

Kleur in de tuin

**Inspiratie voor
het hele jaar**

We mogen weer!

**De zaaimarathon
is in volle gang**

**GETEST:
de 15 beste
tomaten**

die je in april nog
kan zaaien

F&L

€ 7,99

BP8 17206181398703

Een sprankelend voorjaar!

De beste tips voor een natuurlijke vijver • Ontwerp je pluktuin
Dit snoei je nu (en dit niet) • Tips van De Vlinderstichting • Monty's tropische toppers

A Dutch-themed collage featuring a man and a woman in traditional attire, surrounded by various Dutch symbols like windmills, tulips, cheese, and tools. The man is on the left, wearing a green jacket, and the woman is on the right, wearing a red turtleneck and a green jacket. They are both looking towards the center. The background is a light blue sky with white clouds. Various Dutch symbols are scattered around them: a windmill at the top, tulips at the bottom, cheese at the top right, a glass of beer at the top left, a watering can at the top left, a pickaxe at the bottom left, a shovel at the bottom right, and a red and black power tool at the bottom right. The text 'DERBY DER LAGE LANDEN' is written in large, bold, white letters at the top left. A circular callout box contains the text 'Meer informatie in het Prikbord Pagina 6'. At the bottom right, the website addresses 'VK-TEGELWIPPEN.BE' and 'NK-TEGELWIPPEN.NL' are listed.

Pagina 6

VK-TEGELWIPPEN.BE
NK-TEGELWIPPEN.NL

De haka dansen

Brullend stamp ik met mijn klompen op een treurig, met tegels bedekt plein. Een camera op een rail zoeft heen en weer over een opvallend tafereel. Wapperende Vlaamse en Nederlandse vlaggen, mensen in roze overalls en twee teams die met grof geweld inbeuken op de tegels. Even later zoef ik op een fiets, slalomend om mensen, met een slijptol, drillboor en pikhouweel dwars over het plein, terwijl er tegels in mijn fietszakken gegooid worden. Ik heb buikpijn van het lachen, maar ik ben ook, op z'n zachtst gezegd, een beetje uit mijn comfortzone.

Camera's ben ik, na best wat jaren tuintelevisie maken, al wel gewend. Mezelf volledig te kakken zetten voor de duurzaamheid minder. Het contrast kan dan ook niet groter: meestal staan we met een klein team in mijn tuintje terwijl ik wat uitleg, en laten we alles vallen wanneer we een mooi vlindertje zien dat uitgebreid vastgelegd moet worden. Dat is wel even iets anders dan op klompen de haka dansen tussen schreeuwende supporters. Toch ben ik ervan overtuigd dat ik hier goed aan doe: ik leid team 'Oranje' in de strijd voor de biodiversiteit, bij het Kampioenschap Tegelwippen. Mijn tegenstander is Vlaanderen, met teamcaptain Bartel van Riet. Ik zeg wel tegenstander, maar in feite winnen we natuurlijk allemaal wanneer er tegels uitgaan. We gaan samen met vele gemeenten, particulieren, scholen, en wie maar wil, zoveel mogelijk tegels uit onze versteende landjes wippen. Die laatste term is overigens ook wat Bartel en ik tegen elkaar brullen bij het startsein van de strijd, en de video die is opgenomen om iedereen te enthousiasmeren. Helemaal niet ongemakkelijk, of zo ...

Er zullen zeker mensen vinden dat we het probleem op deze manier niet serieus genoeg nemen, en dat we onze pijlen beter kunnen richten op het perfect inrichten van één tuintje, in plaats van op heel veel ontstane tuintjes bij mensen die er misschien wel niet-biologische planten in zetten. Ik ben het daar niet mee eens. Het valt me überhaupt steeds vaker op dat er binnen de duurzaamheidsbeweging mensen zijn die elkaar enorm de maat nemen. Zo ontstond er laatst onder een vrolijke video van mij, over het zelf maken van biologische vetbollen, zo'n verhitte discussie over de materialen die ik gebruikte, dat het eindigde in moddergooien met de naaste verwijten. Om biologische vetbollen. Laat dat even op je inwerken.

Ik merk dat het mij juist energie geeft om buiten mijn comfortzone te stappen en eens een keer niet voor mijn eigen kerk te prediken. Wij tuiniers, de allerleukste mensen, hebben elkaar onderling gelukkig al wel gevonden. Het is tijd dat we ook mensen omarmen die geen idee hebben wat te doen met hun nieuwbakken tuintje, maar wel de juiste bedoelingen hebben. Sterker nog, ik zie een belangrijke rol voor ons tuiniers. Wij zijn het immers,

die al die mensen mooi kunnen helpen bij het maken van meer biologisch groen. En wie weet ontstaan er niet alleen groene tuintjes, maar ook vriendschappen, en mensen die blijven tuinieren. Strijd je daarom mee? Je mag je van mij ook scharen achter Bartel en team Vlaanderen, hoor. Als je maar meedoet. Ik beloof je dat je niet de haka hoeft te dansen, maar het mag wel.

Liefs,

Anne

Anne is ook op Instagram te vinden: [@anne_wiegers](https://www.instagram.com/anne_wiegers)

Welkom **april 2025**

Seizoen

- 10 Wij houden van april**
De winter ligt achter ons en we verwelkomen april met open armen.
- 15 The Full Monty**
Tuinen lijken ongemerkt te groeien, maar veranderen continu.
- 16 Topkeuze**
Geniet van gevlamde tulpen.
- 18 Red de bij**
Tips van de Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
De asbij (*Andrena cineraria*).
- 22 Seizoensbak**
Sprinkelende lentekleuren met *Euphorbia* en *Erysimum*.
- 26 Kweken en eten**
Geniet van de schoonheid en overvloed van de tuin in april.
- 32 Natuurlijk pluktuinieren met Brenda**
Brenda Gruppen deelt tips voor het ontwerpen van een pluktuin.

Groene school

- 38 Een vleugje tropen**
Zorg voor een tropische sfeer met exotische planten.
- 43 Jouw snoeimaand**
Houd sterjasmijn en andere struiken in topvorm.
- 46 Plant maar dan anders**
We stellen deze maand *Camellia rosthorniana* 'Cupido' aan je voor.
- 48 Getest: laatgezaaide tomaten**
Het is zeker de moeite waard om in april nog tomaten te zaaien.
- 54 Een eetbare pottentuin**
In een paar eenvoudige stappen maak je een eetbare tuin met potten.
- 60 Vraag het Anne**
Anne geeft antwoord op tuinvragen.

Inspiratie

- 68 De kracht van je eigen 'erfparadijs'**
Ook in landelijke gebieden hebben tuindieren het steeds moeilijker.
- 72 Gids voor blijde kamerplanten**
Door je planten te verpoten, houdt je ze gezond.
- 77 Inheemse held**
Gewone brunel (*Prunella vulgaris*).
- 78 Geheimen van een kleurrijke tuin**
Zo zorg je voor jaarrond kleur in de border.

- 83 Moeiteloos oogsten**
Tijd om een heleboel nieuwe groenten te planten voor dit jaar.
- 88 Samen pompoenen kweken**
Zaai weer met ons mee. Dit jaar kweken we pompoen 'Fictor'.
- 90 Een mooie én productieve tuin**
Anne kweekt eten, plukbloemen en geneeskrachtige planten.
- 94 De natuurlijke vijver**
Govert gidst je door de wereld van water.

Aan de slag

- 100 Algemene tuintaken**
- 103 Bloemen**
- 106 Zaailingen verspenen**
- 107 Plant een bed asperges**
- 108 In de kas**
- 110 Groente & fruit**

En verder

- 6 Prikbord**
- 8 In de tuin van**
- 82 Puzzel en win**
- 112 Colofon**
- 113 Kweekgids**

OP DE COVER

FOTO: JASON INGRAM

- 32 Ontwerp je pluktuin
- 38 Monty's tropische toppers
- 43 Dit snoei je nu (en dit niet)
- 48 Getest: de 15 beste tomaten die je in april nog kan zaaien
- 54 Kweek in potten en bakken
- 68 Tips van De Vlinderstichting
- 78 Inspiratie voor het hele jaar
- 83 De zaaimarathon is in volle gang
- 90 Aan de slag met lentebloemen en moestuingroenten
- 94 De beste tips voor een natuurlijke vijver

68

94

Anne Wiegers hoofdredacteur

Anne is het liefst van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat in de tuin. Komt geregeld aan op de redactie met snoeischaar in de tas en modderige voeten, terwijl ze haar pen en agenda vergeten is. Kweekt zich suf waardoor zij en haar gezin jaarrond uit de tuin eten, en doet niets liever dan anderen net zo enthousiast maken over duurzaam tuinieren als zij. Gardeners' World is de plek waar ze dit allemaal bij elkaar brengt.

Lizanne Croonen redacteur

Lizanne kreeg tuinieren met de paplepel ingegoten. Die lepels maakt ze inmiddels zelf, want houtbewerken als hobby is echt haar ding. In haar weelderige stadstuintje kan ze naar hartenlust experimenteren: van planten vermeerderen tot een insectenhotel of bladkorf maken. Komen de schuttingen op haar af, dan gaat ze wandelen, haar andere grote passie.

Jos Heijmans redacteur

Jos is gek op tuinieren, met een speciale voorliefde voor vurig gekleurde esdoorns, spetterende kniphofia's en schoenen met bloemenpatronen erop. Lees je een leuke woordgrap in ons magazine, dan komt die waarschijnlijk van hem. In zijn schilderachtige tuin (werk-in-uitvoering) aan de IJssel kweekt hij tomaten in zijn kas, zoekt hij de beste plek voor jasmijn en Hibiscus (XL) en denkt hij na over het leven (en een mini-boomgaard).

Iona van den Dries redacteur

Ondanks dat ze in het hart van een drukke stad woont, tuiniert Iona erop los. Op haar dakterrastuin experimenteert ze met allerlei planten, van eetbare soorten tot plukbloemen. Ook haar appartement staat vol, aangezien ze met haar groene vingers menig kamerplant stekt en ze altijd wel plek weet te maken voor nog één plant. Haar liefde voor taal en tuinieren komt goed van pas bij Gardeners' World.

Govert de Jong redacteur

De natuurgids van onze redactie. Doen we een wandeling tijdens de lunch, dan duikt hij geregeld de bosjes in om een bijzonder beestje te onderzoeken. Maakte thuis een prachtige natuurtuin met (inheemse) planten waar het ene na het andere zeldzame diertje zich laat zien. In zijn vrije tijd leidt hij mensen rond in de natuur.

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

Prikbord

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Volg ons ook op onze socials en zoek op @GardenersWorldNL

NK & VK Tegelwippen: Derby der Lage Landen

Van 21 maart t/m 31 oktober is het weer tegelwippen geblazen. Sinds 2020 strijden Nederlandse gemeenten met elkaar wie het meeste grijs eruit heeft gehaald om daar meer groen voor in de plaats te zetten. De editie van dit jaar gaat echter nog een stapje verder. Niet alleen nemen de Nederlandse gemeenten het tegen elkaar op, er wordt ook met zijn allen tegen Vlaanderen gewipt. In deze 'Derby der Lage Landen' gaan de Belgische presentator Bartel van Riet en onze eigen Anne Wieggers de strijd aan met elkaar. Op de redactie zijn we al met een kleine pool begonnen. Op de websites nk-tegelwippen.nl en vk-tegelwippen.be lees je alles over tegelwippen. Hier kun je ook op het landkaartje zien of jouw gemeente meedoet. Staat jouw gemeente er (nog) niet bij? Geen nood. Je kunt altijd wippen en het aantal gewipte tegels doorgeven op de website.

Boekentip

Tot bloei - Eindeloos bloemen plukken uit eigen tuin

Een pluktuin is niet alleen productief, maar ook heel mooi en goed voor de natuur. Dit mooie en inspirerende bloemenhandboek is voor iedereen wiens hart sneller gaat kloppen van natuurvriendelijk tuinieren, veldbloemen en mooie boeketten en die graag zelf aan de slag wil met pluktuinieren. In *Tot bloei* ontdek je hoe je zelf de mooiste bloemen kunt kweken, plukken en stylen. Van maand tot maand leer je alle stappen die nodig zijn om eindeloos uit je eigen tuin te kunnen plukken.

Ook vind je inspiratie rondom de thema's dahlia's, droogbloemen en zaden oogsten. Het boek bevat tips voor de beginnende én gevorderde pluktuinier, want in de tuin ben je nooit uitgeleerd. Met aandacht voor inheemse planten en biologisch tuinieren in het ritme van de natuur, zonder gif, chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Kortom: hoe je met jouw tuin kan bijdragen aan meer biodiversiteit en duurzaamheid.

**DIT BOEK
WINNEN?**

Kijk snel op
pagina 82!

**Tot bloei - Eindeloos bloemen
plukken uit eigen tuin | Jennita
Jansen | KNNV Uitgeverij | 224 blz. |
ISBN: 9789050119702 | € 32,95**

agenda

De leukste tuin- en natuurevenementen voor deze maand.

De Moestuinbeurs

Wanneer: 28 t/m 30 maart

Waar: Landgoed Middachten

Info: demoestuinbeurs.nl

Van 28 t/m 30 maart vindt op Landgoed Middachten in De Steeg in Gelderland de derde editie plaats van De Moestuinbeurs. Meer dan honderd standhouders, tal van activiteiten, workshops en rondleidingen staan garant voor drie dagen vol kennis en inspiratie rondom moestuinieren. Bezoekers kunnen kennismaken met een breed aanbod van producten: van zeldzame zaden en eetbare planten bij specialistische kwekers tot duurzame moestuinbakken, tuinkassen en biologische tuinaarde. De beurs is geopend van 10.00 tot 17.00 uur. Kaarten kosten € 17,50.

Voorjaarsbloemendag De Boschhoeve

Wanneer: 19 april

Waar: De Boschhoeve, Wolfheze

Info: boschhoeve.nl

Op de Voorjaarsbloemendag van De Boschhoeve kun je genieten van bloeiende bollen als narcissen, scilla's, boshyacinten en anemonen. Ook zijn volop zomerbollen en dahliaknollen te koop, die straks voor een kleurenfeestje zorgen. In de grote schuur vind je een ruime keuze aan bloemen- en groentezaden, tuingereedschap, terracotta bleekpotten, bloempotten, luizenbollen en vogelhuisjes. Diverse gastkwekers zijn aanwezig met voorjaarsspecialiteiten op het gebied van bollen, kruiden, planten en heesters. Vrije toegang van 11.00-16.30 uur.

De Tuinen van Mien Ruys zijn weer open

Wanneer: 1 april t/m 31 oktober

Waar: Tuinen Mien Ruys, Dedemsvaart

Info: tuinenmienruys.nl

Vanaf 1 april zijn De Tuinen in Dedemsvaart weer open, waar je kunt genieten van de unieke tuinen, ontworpen door tuinarchitect Mien Ruys. Dit seizoen zijn er activiteiten, rondleidingen en workshops om tuinliefhebbers nog meer te betrekken bij de pracht van de tuinen. Het complex bestaat uit meer dan dertig inspirerende

tuinen. Wandel rond en maak kennis met haar levenswerk: haar unieke tuinontwerpen die bestaan uit heldere lijnen met mooie plantencombinatie en kleurrijke borders. De Tuinen zijn van dinsdag tot en met zaterdag open van 10:00 tot 17:00 uur en op zondagen van 12:00 tot 17:00 uur.

Een sprankelend voorjaar

De klok is naar zomertijd gegaan en de dagen worden langer en warmer. Een heerlijke periode van tuinieren is eindelijk aangebroken! De redactie deelt haar (voorjaars)plannen.

Jos: Ruim baan voor bestuivers

Als je net een tuin hebt geërfd van vorige bewoners, is het afwachten geblazen wat erin staat en wat er nog opkomt. En ook: wat moet eruit? Deze laatste vraag lijkt makkelijk beantwoord, namelijk: alles wat ik niet zo mooi vind. Maar dat is nog niet zo eenvoudig, want wat ik niet zo mooi vind, vinden bestuivers vaak geweldig. Neem de klimop. Op meerdere plekken in mijn tuin groeit die weelderig en in de afgelopen zomer was het daar een drukte van belang. Dus weghalen doe ik niet lichtzinnig. Toch zal één van de plekkjes het moeten ontgelden. De groei is namelijk zo ongecontroleerd verlopen, dat de takken de dakconstructie van de kas bedreigen. Dus met pijn in het hart zal de klimop moeten verdwijnen, maar zoals gezegd: er blijft nog genoeg voedsel over voor bestuivers. En nu komt er ook weer ruimte vrij om er het nodige bij te planten.

Achter de klimop schijnt de kas.

Iona: Een bloemenzee met zonder plan

Eerder dit jaar zei ik dat ik minder wil gaan plannen, maar als het op zaaïen aankomt, heb ik toch wat voorbereiding nodig. Het liefst wil ik al mijn zadenzakjes uitstrooien over de potten en bakken, in mijn tuinstoel ernaast gaan zitten en kijken wat er opkomt. Nu is het ene zaadje het ander niet, dus ik ga in elk geval uitkiezen wat ik dit jaar moet en zal zaaïen, welke soorten ik voorzaai (*Lathyrus* en leeuwenbekjes) en ik maak wat extra plantruimte. Waar ik naartoe wil werken is een heerlijke, lang bloeiende bloemenpracht. Een beetje plan, een beetje op de bonnefooi, kortom: een bloemenzee met zonder plan.

Alle ingrediënten voor een bloemenzee zonder plan zijn aanwezig.

Lizanne: Creëert haar AirBee&B

Nog niet zo lang geleden heb ik mijn borders opgevuld met bessenstruiken, tijmsorten en wat vrolijkbloeiende heesters zoals boerenjasmijn en een krentenboomje. Dit voorjaar ga ik dus vooral genieten van hopelijk massa's bestuivers die op al dat lekkers af komen. In mijn stadstuin staan al de nodige nectarrijke planten en een bijenhotel, maar mijn collega Govert heeft mij met zijn maart-artikel geïnspireerd om nog veel meer voorzieningen voor bijen te creëren op de meest zonnige plekkjes: van zandheuveltjes tot boomstronken, door de tuin verspreid. Ik run straks de populairste AirBee&B van Nijmegen!

Anne: Parfum in de tuin

De laatste tijd ben ik nog meer in de ban van geurplanten. Dat komt omdat ik al jaren een verlanglijstje bijhoud waar behoorlijk giftige planten op staan. Toen mijn hond Nova nog een puppy was en mijn dochter een stuk kleiner, durfde ik bepaalde planten nog niet aan.

Engelentrompet (*Brugmansia*), *Daphne odora* en hemelse bamboe (*Nandina*) zijn er daar een paar van. Nu ik reden heb om de giftige plantenban wat meer op te heffen, ben ik plekkjes in mijn (overvolle) tuin aan het bedenken waar ze terecht gaan komen. Het

liefst naast de deuren en paden, waar de geur optimaal opgesnoven kan worden. Ze zullen een waardevolle toevoeging worden, naast de bestaande geurplanten: papierstruik, avondviolier, kamperfoelie en geurende rozen. Ik kan niet wachten!

Govert: In verwondering

De lente is magisch: hoe is het toch mogelijk dat planten en dieren naadloos op elkaar afgestemd zijn en (meestal) op het juiste moment tevoorschijn komen. Bij mij gaan alle knoppen om: ik krijg een soort hyperfocus op wat er groeit en bloeit. Bij de voorjaarsbloemen van bijvoorbeeld de rode ribes, dotter-

bloem, boswilg en niet te vergeten paardenbloemen, bewonder ik de eerste wilde bijen, zweefvliegen en vlinders. Maar ook andere dieren krijgen mijn volle aandacht, zoals vogels, kikkers en insecten. Ik vergeet haast dat er ook nog genoeg te doen is aan tuinieren! Dus ja, dit jaar ga ik proberen mijn focus 50/50 te verdelen tussen dier en plant in de tuin.

Govert is gefascineerd door insecten, zoals deze zesbandkamlangpoot (*Ctenophora flaveolata*).

In jouw tuin

Wil jij iets vertellen over
jouw tuin? Ga naar
[gardenersworldmagazine.nl/
jouw-tuin](http://gardenersworldmagazine.nl/jouw-tuin) en stuur ons
jouw verhaal.

In de tuin van ...

Rebecca Vermeulen

uit Oostburg

Mijn achtertuin is vrij klein, maar ik heb het geluk dat ik een vrij uitzicht heb op een prachtige weide. Het is het kleinste tuintje dat ik ooit gehad heb, maar ik was vastbesloten ook hier een paradijsje van te maken.

Rebecca Vermeulen

Ik begon met het maken van een tekening van mijn plannetje. Ik wilde zoveel mogelijk groen en in ieder geval een vijvertje hebben. Het eerste jaar heb ik het grove werk aangepakt: een klein terrasje aangelegd met een pergola, een vijver uitgegraven, verhoogde borders gemaakt en een klimophaag gepland. Rondom de vijver had ik eerst een grasveldje gezaaid, maar door de vele regenval besloot ik er een wadi van te maken, omdat het water moeilijk weg kon. Ontzettend blij dat ik dit besluit heb genomen, want de wadi heeft ondertussen zijn nut bewezen. Ik heb er een mix van waterminnende planten in gezet, zoals zenegroen, speenkruid, *Echinacea* en beemdkroon. Ertussen stapstenen gelegd, en rondom de wadi staan planten zoals Japans bosgras, zonneogen, *Heuchera*, ooievaarsbek, varens en vrouwenmantel.

Van de grond die uit de wadi kwam, heb ik verhoogde borders gemaakt. Omdat het hier zware kleigrond betreft, heb ik deze

goed vermengd met compost en grondverbeteraar. In de borders heb ik een mix van struiken, bloemen en kruiden gezet. Ik wilde bewust veel inheemse soorten zetten. Mijn uitgangspunt was om de tuin zo diervriendelijk mogelijk te maken, dus biodivers. Ik heb op de open plekken grondbedekkers gezet zoals, lievevrouwebedstro, ooievaarsbek, maar ook soorten zoals smeerwortel. Die heb ik aan de voet van mijn fruitboompjes geplant, omdat smeerwortel zoveel voedingsstoffen opneemt waar ook de appelboompjes van mee kunnen profiteren. Verder heb ik veel fingerhoedskruid staan en een bloemenmengsel voor vlinders en bijen, rijkelijk uitgezaaid door de hele tuin.

Omdat de basis van de tuin goed is, wordt het geen ongeremd allegaartje. Daarnaast heb ik verschillende klimmers langs de schutting en pergola geplaatst, zoals *Forsythia*, klimrozen, trompetklimmer, klimop en druiven. In de vijver staan waterlelie en gele lis en volop drijvers zoals

“Ik heb hier een rijkdom aan vogels in mijn kleine achtertuintje: mezen, gaaïen, spechten, roodborstjes, merels en nog veel meer!”

krabbescheer. Het wordt bevolkt door kikkers, waterslakken, kevers en zoetwatermosselen die het water filteren en kraakhelder houden. Ik vind het heerlijk te zien dat er libellen vliegen en vogels in de tuin komen drinken.

Ik heb verschillende nestkastjes hangen, waarvan er een dit voorjaar gebruikt is door een koolmezenpaartje. Ik heb hier werkelijk een rijkdom aan vogels in mijn kleine achtertuintje: mezen, gaaïen, spechten, roodborstjes, merels en nog veel meer! Spitsmuizen en woelratjes vinden hun weg hier en ook egels, waar ik heel blij mee ben vanwege de vele naaktslakken die hier huizen. Het is een uitdaging om groenten te zetten, want veel wordt opgevreten door de slakken. Ik heb daarom balkonbakken aangeschaft om hoger op te hangen, waar ik succesvol sla en aardbeien in kan kweken.

Omdat ik absoluut geen gif wil gebruiken in de tuin, laat ik alles zijn natuurlijke gang gaan. Luizen worden opgegeten door lieveheersbeestjes en mezen, en ik lok oorwormen door omgekeerde potten met stro in de fruitbomen te hangen. Heb zelf een egelhuisje gemaakt en ook een insectenhotel geplaatst. Kan wel zeggen dat nu, na 1,5 jaar mijn tuintje ruimschoots aan de verwachting heeft voldaan! Ik voel me de koning(in) te rijk op mijn paar vierkante groene meters, en word nog elke dag opnieuw verrast door de prachtige schepping. Wat een rijkdom!

“De eerste dag van de lente is iets heel anders dan de eerste lentedag. Er zit soms wel een maand verschil tussen.”

HENRY VAN DYKE

Wij houden van april

Deze maand is hét moment om een fijne alliteratie te gebruiken. We hebben ons door de groezelige, eindeloze winterdagen geworsteld en op een dag, begin deze maand, openen we de deur naar de eerste echte lentedag. Een dag waarop de vogels uitbundig fluiten, de tulpen bloeien en de bladeren in alle glorie tevoorschijn komen. De eerste dag waarop je op een bankje kunt zitten en de warmte van de zon op je huid kunt voelen na zoveel koude maanden. Op dit prachtige moment denken wij aan hoe waardevol deze maand kan zijn en kunnen wij niets anders doen dan april appreciëren.

Ster van de maand

Dodecatheon pulchellum
'Red Wings'

De bloemen lijken wel binnenstebuiten gekeerd, waardoor ze er bijzonder aerodynamisch uitzien: als een troep vastberaden (maar lieve) tuinvogels die vanuit een lichtblauwe hemel neerdalen op volle voertafels. Deze plant wordt ook wel twaalfgodenkruid genoemd. Maar alle beeldspraak terzijde, dit is één van de geneugten van een schaduwrijke lentetuin: een plant die varens meer voorkomen geeft, hosta's meer hoogglans en primula's meer pit. Nauw verwant aan de cyclaam.

Opkweken uit bollen. Bescherm met mulch als er heftige kou wordt verwacht.

Hoogte x Breedte 30 cm x 15 cm

▲ Gesoigneerde seigneur

We hebben geen idee waarom deze sleutelbloem naar de keizer is vernoemd, want ze hebben weinig met elkaar gemeen. Was het de aangename geur? Onwaarschijnlijk met al dat vechten. Of omdat het een kleine plant is? In tegenstelling tot de mythe was Napoleon langer dan gemiddeld in die tijd. Hij heeft wel mooi gestileerde bladeren en onze kameraad Bonaparte droeg ook kleding met een fijne snit, maar dat is ongeveer alles wat we kunnen bedenken.

Primula marginata 'Napoleon'

Liefst in zure of neutrale grond. Zeer aantrekkelijk poederachtig blad. Goed beschermen tegen zware buien. **H x B** 25 cm x 20 cm

◀ Koperen gloed

Een vleugje oranje is precies wat we nodig hebben in deze tijd van het jaar. Een welkome afwisseling met het geel van narcissen en een uitstekende opwarmer voor de weelderige meimaand die voor de deur staat. Deze tulp is een absolute aanrader voor potten en borders. De bloemblaadjes hebben een bepaalde zachtheid, als karamel op zelfgemaakte honeycomb.

Tulipa 'Cairo'

Plant bollen in de late herfst. Zorg dat je andere lentebloeiërs eerst in de grond zitten, want met deze hoeft je je niet te haasten.

H x B 45 cm x 10 cm

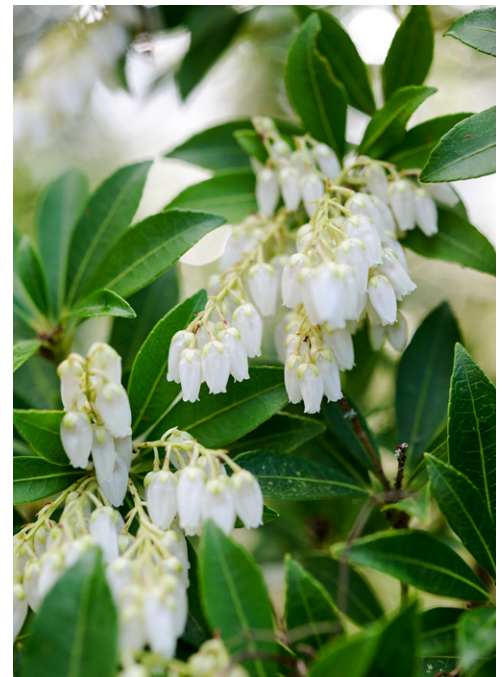

Een verhaal in twee delen

Een voorproefje van de echte appelbloesem, die volgende maand komt. Dit is zo'n klimmer die je doet omkijken, want hij is niet alleen bezaaid met perfecte roze bloesem, hij heeft ook heel stoer donkergroen loof. Het is net een ouderwets sprookje (gespierde prins, tengere prinses) dat zich afspeelt op een muur bij jou in de buurt. De bloemen staan ook prachtig op vaas.

Clematis 'Apple Blossom'

Zeer groeikrachtig. Moet in de meeste tuinen vrij drastisch gesnoeid worden na de bloei. Wintergroen, maar wel beschermen tegen koude wind. **H x B** 4 m x 4 m

▲ Wit wonder

Een geweldige groenblijvende heester om je winterborders wat achtergrond en bladstructuur te geven. De bladeren zijn delicaat en lichtgroen wanneer ze voor het eerst verschijnen. Deze worden donkerder en glanzender naarmate de zomer vordert. Een geweldige aanvulling voor latere vaste planten. Deze maand draait het echter allemaal om de parelwitte bloemen die bungelen als de oorbellen van een enthousiaste tango-danseres. Kom maar op met die dubbele gancho!

Pieris japonica 'Purity'

Liefst in een licht zure grond. Vooral in de eerste jaren beschermen tegen de wind.

H x B 1,5 m x 1,5 m

◀ Vol vrolijkheid

Een vrolijk combinatie om naar te kijken terwijl je april apprecieert. Vrij klassiek en indrukwekkend vooraan in een border, maar vooral goed in een pot. Zet hem zo neer dat je hem kunt zien vanuit een raam op koude dagen of vanaf een bankje als de zon tevoorschijn komt!

Narcissus cyclamineus

Plant bollen in de herfst. Laat het blad afsterven voordat je de plant terugsnoeit, want dat geeft de bol extra kracht voor volgend jaar.

H x B 25 cm x 10 cm

Primula 'Wanda'

Winterharde en gemakkelijk te kweken primula. Wintergroen, liefst in halfschaduw.

H x B 10 cm x 25 cm

The Full Monty

Tuinen lijken ongemerkt te groeien, maar als we terugkijken zijn we verbaasd hoeveel er is veranderd. Zorg dat je van die reis geniet, zegt **Monty**.

Ik maak al sinds 1992 op de meeste dagen foto's van Longmeadow, en vaker sinds ik in april 1999 mijn eerste digitale camera kreeg. Al deze foto's zijn opgeslagen op datum en ik gebruik ze om mezelf te herinneren aan details, zoals wanneer we iets geplant hebben en wat ernaast groeide.

Ik denk vaak dat de tuin er vroeger beter uitzag dan nu, maar het is een misvatting om te denken dat het normaal is dat een tuin steeds beter móet worden. Nu ik al 33 jaar op hetzelfde perceel tuinier, realiseer ik me dat alle tuinen verschillende cycli doormaken en onvermijdelijk gehoorzamen aan de wetten van de zwaartekracht: wat omhoog gaat, moet ook weer omlaag komen.

In mijn optiek duren deze cycli drie, zeven en twaalf jaar. De meesten van ons zullen bekend zijn met de driejarige, waarbij je een stuk braakliggend terrein of kaal gras omtovert in een tuin vol leven en kleur. Het gazon wordt regelmatig gemaaid en de tuin kan veel opleveren met groenten, kruiden en wat fruit. Hij zal niet volgroeid zijn, maar wel prima bruikbaar. De zevenjarige cyclus is er een van volwassenheid van de meeste dingen behalve bomen. Kleine bomen hebben een grootte bereikt die werkt binnen de context van een border of kleine tuin. De meeste hagen, zelfs taxus, kunnen hun uiteindelijke hoogte en breedte binnen zeven jaar bereiken en de meeste struiken zijn op hun hoogtepunt.

De tuin ziet er gevestigd uit, maar heeft het potentieel om groter en beter te worden. Dit is echter het punt waar je jezelf voor de gek kunt houden, het stadium waarin je in de val kunt lopen door te denken dat alles in een tuin alleen maar 'hoger, sneller, sterker' moet.

Mijn ervaring is dat tuinen na twaalf jaar op hun hoogtepunt zijn. Dit betekent onvermijdelijk dat zonder aanpassen, terugsnoeien, vervangen en vernieuwen, de dingen geleidelijk slechter zullen worden. Als je terugkijkt op foto's van de afgelopen twaalf jaar, besef je pas hoeveel dingen zijn gegroeid en veranderd, iets waar je je nauwelijks bewust van bent als je er elke dag mee leeft.

En nu zijn we bijna aanbeland bij Pasen, het weekend waar voor veel tuiniers het tuinjaar

begint. Het is vaak het eerste moment waarop er gelegenheid is om naar buiten te gaan in, hopelijk, wat lentezon en te beginnen met de voorbereidingen, planten en creatief tuinieren.

De datum waarop Pasen op zijn vroegst viel, was op 22 maart in het jaar 1818. Dat zal pas weer gebeuren in 2285, dus niemand van ons zal dat meemaken. Maar in 2008 viel Pasen op 23 maart, dus zocht ik die datum op in mijn fotobibliotheek van Longmeadow. De

“Aanklooien is altijd goed, zowel voor de tuinier als voor de tuin.”

tuin stond – net als op het moment waarop ik dit schrijf – onder water.

Het kreupelbosje stond vol primula's en nu zijn er nog maar een handjevol plukjes, ook al ben ik er dol op. Maar in 2008 waren de bomen nog klein genoeg om niet te veel schaduw te geven of om te veel water op te eisen. De primula's, die graag in vochtige, zo niet doorweekte grond staan, gedijden goed. Nu zijn de bomen echter twee keer zo groot met navenante wortels die al het vocht opzuigen, en is het te droog voor primula's. Dit is het moment om een keuze te maken: bomen of primula's. Tuinieren is altijd een reeks compromissen.

Toen ik de foto's bekeek, moest ik toegeven dat Longmeadow in maart en april 2008 ook een beetje een puinhoop was. Overwoekerde heggen, veel onkruid en een algehele ruige aanblik. Ik heb het niet over een onverzorgde losheid, maar gewoon over een gebrek aan verzorging. Dat komt omdat ik het jaar daarvoor weg was geweest om *Around the World in 80 Gardens* te filmen en de maand daarvoor een beroerte had gehad. Kortom, ik had niet veel aan tuinieren gedaan. Dingen waren uit de hand gelopen. Maar toen keek ik verder naar dat jaar en naarmate de maanden verstreken werd de tuin beter, vooral omdat ik meer tijd voor de tuin had en ik veel aanklooid. En aanklooien is altijd goed, zowel voor de tuinier als voor de tuin.

Daarom heb ik deze Pasen drie tips voor jullie. De eerste is om te accepteren dat je tuin onvermijdelijk gaat veranderen en niet noodzakelijkerwijs ten goede. Dat geldt voor alle tuinen. Wen aan het idee en maak er plannen voor. De tweede is om altijd overal foto's van te maken. Met moderne telefoons, laat staan supermoderne camera's, is dit gemakkelijk en leuk. Tot slot, en dat is het allerbelangrijkste: ga deze Pasen je tuin in en kloop wat aan.

Gevlamde tulpen

Ze waren ooit voorbehouden aan de rijken, maar nu kan iedereen zich deze opvallende bloemen veroorloven.

Lang geleden, in de zeventiende eeuw, was Europa in de greep van de tulpenmanie. Eén tulpenbol was toen net zo duur als een huis, en tulpenkwekers werden soms rijk door helemaal niets te doen. De tulpenbol die het jaar ervoor met rode bloemen bloeide, leek het jaar daarop een heel ander exemplaar, toen de scharlakenrode bloemen wit waren.

Slechts een klein percentage van de bollen vertoonde deze verbazingwekkende transformatie, maar het waren deze zeldzaamheden die de hoogste bedragen opbrachten. Ze hadden nog een extra eigenaardigheid die hun waarde alleen maar verhoogde: ze groeiden zwak en produceerden weinig uitlopers, waardoor ze nog waardevoller werden. Maar niemand wist waarom dit gebeurde.

In de jaren 1920 werd de rasterlektronen-microscoop uitgevonden en toen tulpen werden onderzocht, bleek kortgezegd dat de strepen werden veroorzaakt door een virusinfectie. Vastberadenheid en creativiteit leidden echter tot nieuwe tulpenvariëteiten met gevlamde bloemen die *niet* veroorzaakt werden door een virus. Dat zijn de variëteiten die we vandaag de dag zien, waarvan we hier de beste aan je voorstellen. Sommige staan bekend als Rembrandt-tulpen, maar laat niemand je vertellen dat de classificatie van tulpen een eenvoudige zaak is. En je hoeft er gelukkig tegenwoordig ook geen klein fortuin meer voor neer te tellen. Als je nu rijk wil worden met bloembollen, dan moet je bij de sneeuwkllokjes zijn.

■ **Planten** In november, in bosjes van 10 of 12 stuks, op een beschutte plek in de volle zon of een beetje schaduw. Ideaal om in bakken te planten, waar je van dichtbij kunt genieten van de patronen in de bloemen. Groeit goed in elke goede, goed doorlatende grond, maar gebruik in potten altijd verse potgrond. Ze zijn winterhard en kunnen een zeer koude winter aan.

■ **Verzorging** Onmiddellijk na de bloei koppen, en geef vloeibare voeding om de bloei in het tweede jaar te stimuleren.

1 'Helmar'

Indrukwekkende gele bloemen met rode vlammen. Kan op een winterige plek staan.

Hoogte x Breedte 45 cm x 10 cm

2 'Grand Perfection'

Een moderne tulp, die lijkt op 'Semper Augustus', de duurste tulp ooit.

H x B 45 cm x 10 cm

3 'Prinses Irene'

Oranje, heerlijk geurende bloemen met een paars-rode tekening. De bladeren zijn licht gebronsd aan de basis. **H x B** 30 cm x 10 cm

4 'China Town'

Mooie lichtroze bloemen, die naar wit verkleuren. Bladeren zijn grijs-groen met een witte rand.

H x B 30 cm x 10 cm

5 'Carnaval de Nice'

Witte dubbele bloemen met vlammen in twee kleuren rood. Langs het blad loopt een witte streep.

H x B 50 cm x 15 cm

Gevlamde tulpen

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Planten												
Bloei												

De tronkenbij

De tronkenbij komt voor in bossen, bosranden, stedelijk gebied, landschappen met houtwallen, in tuinen en in de buurt van rieten kappen.

Wereldwijd komen tronkenbijen verspreid voor en telt het geslacht meer dan honderd soorten. In Europa zijn zestien soorten bekend. In Nederland maar één.

De tronkenbij is zwart, klein, enigszins gedrongen en weinig behaard. Ze kunnen onderling qua grootte nogal verschillen. Het vrouwtje heeft een buikschuier met gele, afstaande haren aan de buiksegmenten, waartussen ze stuifmeel vervoert. Het mannetje heeft bleke

'snorharen' in zijn gezicht (het gebied tussen de kaken en de antennes) en net als het vrouwtje lichte haarbandjes op het gekromde achterlijf. Ze vliegen van mei tot september.

In mei komen de mannetjes als eerste tevoorschijn. Ze blijven in de buurt van de nesten om de vrouwtjes op te wachten. Na de paring zoeken de vrouwtjes naar geschikte nestgangen. Die vinden zij in stukken dood hout met oude kevergangen of in weidepalen. De broedcellen worden achter elkaar gelegd in een lijnstructuur en afgesloten met een harswandje. De ontwikkeling van ei tot cocon duurt ongeveer 45 dagen.

Red de bij

Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

Scan de QR-code voor
het e-book over
hoe bijen nestelen.

Bijenhôtels

Bijen zoals de tronkenbij, komen op bloeiende planten af. Door een bijenhotel in de buurt te plaatsen, maak je het de bij gemakkelijker om zich thuis te voelen in jouw tuin. Een bijenhotel met holle stengels van riet, bamboe of braam werkt het beste, want deze bij doet graag haar intrede in kant en klare 'hotelkamers'.

Let op: bijen stellen zo hun eigen eisen aan een bijenhotel. De tronkenbij wil een kleine diameter nestgang (3-4 mm) met een nestdiepte van minimaal 30 mm. Wil je meer weten over hoe bijen nestelen? Kijk dan via de QR-code (of ga naar [bijenstichting.nl/nestelgelegenheid](https://www.bijenstichting.nl/nestelgelegenheid)) en download het gratis e-book van de Bijenstichting.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. www.bijenstichting.nl

Ideale hotelkamers voor bijen

Bijensoort	Diameter nestgang	Minimale nestdiepte
Tronkenbij, maskerbij, klokjesbij	3-4 mm	30 mm
Blauwe metselbij, slangenkruidbij, rosse metselbij	5-6 mm	50 mm
Tuinbladsnijder, lathyrusbij, gehoornde metselbij	7-8 mm	60 mm
Grote wolbij	10-11 mm	80 mm

Tuingast

van de maand

In onze tuinen is het nu een en al getjilp en gezoem. De vijvers zitten vol kikkervisjes, er lopen bronstige egels en de bloemknoppen ontluiken. Neem al dat vogelgezag in je op en geniet van de eerste schatten van het jaar: bijen, wolzwevers, bloesem en vlinders.

De buien in april voeden zaailingen, planten en de soorten die ze eten, maar spoelen ze niet weg. Ze houden de grond vochtig, maar niet doorweekt. Mocht het te droog zijn, help dan een handje, liefst met water uit de regenton. Dit zorgt ervoor dat er wormen en rupsen zijn voor vogels om hun jongen te voeden en voor egels om goed gevoed de paartijd in te gaan, en dat er modder is voor huiszwaluwen om hun nesten te bouwen. De lente is in volle gang. Als tuiniers hebben we onze kleine stukjes land te leen, dus laten we er goed voor zorgen.

Dit kun je tegenkomen

Asbij (*Andrena cineraria*)

De asbij is een solitaire, in de grond nestelende bij. Vrouwtjes zijn blauw-zwart met twee asgrijze haarbanden op het borststuk en witte haren op het gezicht. De mannetjes zijn kleiner, met meer grijze haren over hun borststuk, gezicht en achterlijf, en langere antennes.

Ze vliegen van maart tot juni en bezoeken allerlei bloemen zoals wilgen, sleedoorns en boterbloemen. Ze zijn een belangrijke bestuiver van van koolzaad. Na de paring graven de vrouwtjes zich in de kale grond met korte vegetatie.

Salamanders broeden in het voorjaar in vijvers.

Hoewel ze solitair zijn, nestelen ze vaak samen met andere vrouwtjes in grote groepen. Hun graafactiviteit creëert vulkaanachtige heuvels rond de nesten. Elk nest heeft meerdere cellen, waarin het vrouwtje een ei legt op een 'taart' van stuifmeel en nectar. Uit de eitjes komen de larven, die de taart opeten, zich verpoppen en de volgende lente als volwassenen tevoorschijn komen.

Kijk ook uit naar

■ Oranjetipjes in de buurt van koekoeksbloemen en boshyacinten.

■ Tjiftjafs in tuinen, voordat ze naar landelijke gebieden trekken om te broeden.

■ Kleine watersalamanders, die van april tot juni broeden. Ga rustig bij je vijver zitten en misschien dat je een mannetje ziet dat feromonen 'wappert' naar een vrouwtje om haar over te halen met hem te paren.

“Ze vliegen van maart tot juni en bezoeken allerlei bloemen zoals wilgen, sleedoorns en boterbloemen.”

Asbijen zijn vaak te vinden op open grond en maken nesten door zich in te graven.

Seizoensbak

Voor sprankelende lentekleuren gaat er niets boven citroengele *Euphorbia* en *Erysimum* 'Bowles's Mauve'.

Frisse, zinken voorjaarsstil

Met deze kleurexplosie weet je dat de lente officieel is aangebroken. Deze fontein van limoenkleurige *Euphorbia* trekt zeker de aandacht van voorbijgangers en contrasteert met de hoge bloemstengels van de paarse *Erysimum*. Beiden zullen dit seizoen bestuivers aantrekken en maandenlang nectar leveren dankzij hun extreem lange bloeiperiode.

April is ook perfect voor viooltjes, vanwege de koelere temperaturen en veel licht. Zorg ervoor dat je uitgebloeide bloemen blijft verwijderen, zodat ze niet vroeg zaad gaan zetten.

Na de bloei kun je ze uitplanten in je tuin. Zet de primula's rond een bladverliezende boom of struik en plant de *Euphorbia* en *Erysimum* in een zonnige border. Volgend jaar zullen ze wederom prima combineren.

Tips

Knip de bloemen regelmatig af om ze langer kleur te geven. Dit voorkomt dat bloemen zaad gaan zetten.

Zet kleinere planten vooraan zodat ze niet worden overspoeld en volop licht hebben om te bloeien.

Wij gebruikten

- 1 *Viola x wittrockiana* 'Frizzle Sizzle Yellow' x 4
- 2 *Erysimum* 'Bowles's Mauve' x 1
- 3 *Euphorbia x martinii* 'Ascot Rainbow' x 2
- 4 *Primula veris* x 2

- 5 *Euphorbia amygdaloides* x 1
- 6 Zinken teil of kuip ca. 50 cm diameter x 1

Inspiratie voor meer bakken

Een trio opvallende potten voor lentekleur, perfect voor kleine ruimtes.

Het gouden uur

Oranje pantoffelplanten (*Calceolaria*) geven deze pot warmte, maar ze moeten wel beschermd worden tegen vorst. Een iets minder kieskeurige optie zou een oranje ranonkel zijn. Sleutelbloemen en gulden sleutelbloemen bloeien wekenlang bij regelmatig koppen. De meeste planten kun je uitplanten in de tuin, maar de tijd geeft de voorkeur aan een pot met goed drainerende potgrond en de pantoffelplant overwintert gemakkelijker in zijn eigen pot.

Wij gebruikten

- ❶ *Calceolaria calynopsis* oranje x 1
- ❷ *Primula vulgaris* roze x 1
- ❸ *P. veris* 'Lime with Orange' x 2
- ❹ *Thymus* 'Lemon Variegated' x 1
- ❺ *Erysimum* 'Jubilee Gold' x 1
- ❻ Terracotta-pot (37 cm) x 1

Kleurige eye-catcher

In een hangmand kijken deze vrolijke bloemen je recht in de ogen. Als je geen kleine maagdenpalm (*Vinca*) of dwergkalmoes (*Acorus*) kunt vinden om in de mand te zetten, splits dan voorzichtig grotere exemplaren; beide kunnen in potten worden gekweekt of in de vroege zomer worden uitgeplant. Als je uitgebloeide bloemen verwijdert, zouden de violen tot ver in juni moeten bloeien. Hang deze mand op een zonnige of licht beschaduwde plek uit de buurt van koude wind.

Wij gebruikten

- 1 *Acorus gramineus* 'Ogon' x 3
- 2 *Viola cornuta* paars x 6
- 3 *Viola cornuta* goudgeel x 6
- 4 *Vinca minor* 'Illumination' x 3
- 5 Rieten hangmand (36 cm) x 1

Onderhoudsarm

Als je vaak vergeet om je potten water te geven, dan zijn droogtetolerante, gemakkelijk te onderhouden alpineplanten iets voor jou. Deze groep lage, kussenachtige planten vormt een charmant miniatuurlandschap dat klein genoeg is om op een tafel te zetten, waar je gemakkelijk van de fraaie details kunt genieten. Knip de vlambloemen en steenbreek na de bloei bij voor een zee aan aangenaam bladgroen.

Wij gebruikten

- 1 *Phlox subulata* lila x 2
- 2 *Phlox douglasii* 'Crackerjack' x 1
- 3 *Saxifraga* 'Apple Blossom' x 1
- 4 *Scleranthus biflorus* x 1
- 5 *Thymus* 'Bressingham' x 1
- 6 *Sempervivum arachnoideum* 'Rubrum' x 1
- 7 Zinken schaal (25 cm) x 1

Deel 2

Kweken en eten

Het wordt warmer in de groentetuin en ook in de kas, dus ga net als groentekweker en kok **Gaz Oakley** nu zaaien, dan kun je de hele zomer heerlijke groenten oogsten.

Wanneer april aanbreekt, is het alsof al mijn zintuigen worden gewekt door het bruisende leven dat om me heen ontspruit. Een zoete geur vult de lucht en er hangt ook al wat welkome warmte.

In deze tweede aflevering van mijn serie behandel ik de verschillende groenten die ik deze maand wil zaaien, enkele technieken die ik op mijn kleine boerderij in Wales toepas en een paar van mijn grootste

inspiratiebronnen. Ik laat je ook zien hoe je na het uitdunnen van je wortelzaailingen het wortelloof op een creatieve en heerlijke manier kunt verwerken in plaats van het op de composthoop te gooien.

Verder geef ik je mijn favoriete recept om de essentie van vroege radijsjes te vangen, zodat je ook de komende maanden nog van hun knapperige, peperige smaak kunt genieten. Doe mee en geniet van de schoonheid en overvloed van de tuin in april.

■ Gaz Oakley is een kok, schrijver en tuinier uit Wales. Als professioneel chef-kok begon hij zijn recepten en voedsel filmpjes te delen op YouTube en inmiddels heeft hij 2,5 miljoen volgers. [@gazoakleychef](#) en [@gazoakley](#)

Dankzij de kas die Gaz met zijn vader heeft gebouwd, kan hij eerder zaaien en in mei meer groenten uitplanten.

Verzamel waterbesparende mulch-materialen, zoals stro, voordat je het te druk krijgt met andere tuinklussen.

Het voorjaar is eindelijk in volle gang. Ik houd van april: alle noeste zaai-arbeid in maart werpt nu zijn vruchten af en de zaailingen zijn klaar om uit te planten of te verspenen. Tegen eind april ziet mijn tuin er prachtig uit. Alles heeft een georganiseerde uitstraling, met nette rijen jonge planten in bedden met verse mulch, klaar voor een explosieve groei en vol belofte voor de komende zomer.

Bij mij bestaat de eerste oogst van het nieuwe seizoen meestal uit radijsjes. Radijsjes waren zelfs de eerste groente die ik ooit heb gekweekt. De opwindning van die eerste oogst zal ik nooit vergeten: langwerpige, knapperige radijsjes met een peperige smaak. Op een bord zien ze er mooi uit, geserveerd met een dipsaus en een beetje zeezout, en om ze langer te kunnen bewaren, maak ik ze in. Voor een doorlopende opbrengst zaai ik ze in de loop van het seizoen meerdere keren, niet alleen in april.

Het is nu ook de periode waarin ik de groenten zaai die ik 'grandioos' noem: de gewassen die de aandacht van al mijn gasten trekken. Het zijn de groenten die ik na de oogst triomfantelijk boven mijn hoofd houd, in mijn beste interpretatie van Rafiki uit de film *De Leeuwenkoning*, die Simba aan de wereld toont. Alleen zijn het bij mij pompoenen en komkommers. Omdat ik vrij nieuw ben in de wereld van het zelf kweken, laat ik me door tuiniers met allerlei verschillende overtuigingen inspireren om nieuwe variëteiten te

Radijsjes kunnen bij betrekkelijk koud weer worden gezaaid en ze groeien snel, dus je kunt al vroeg oogsten.

Recepten

Haal het meeste uit het voorjaar met pesto van wortelloof en ingemaakte radijsjes.

Dit is het perfecte recept voor als je wortelen uitdunt of heel veel wortelen kweekt. Wist je dat je wortelloof kunt eten? Het heeft een rijke, geurige smaak en is heel geschikt om pesto van te maken. Ik meng het door pasta of gebruik het op pizza's, hummus en welk gerecht dan ook dat wel een vleugje frisheid kan gebruiken.

Je hoeft alleen maar een flinke handvol wortelloof in een keukenmachine te pureren. Je kunt er ook tuinkruiden aan toevoegen, zoals basilicum of peterselie, samen met een handje noten of zaden naar keuze. Ik vind

pijnboompitten of pompoenzaden lekker. Ik maak mijn pesto zonder melkproducten. De kaasachtige smaak bereik ik met edelgist en een beetje misopasta, en verder voeg ik knoflook, citroenrasp en citroensap toe. Pureer op lage snelheid terwijl je er een dunne straal olijfolie bij giet, totdat de pesto de gewenste consistentie heeft. Breng op smaak met zout en serveer.

Ik vind het ook heel leuk om radijsjes in te maken en het is echt heel simpel. Ik maak een 50/50 mengsel van inmaakazijn en water en voeg zout en suiker naar smaak toe (begin

met één eetlepel van elk per 250 ml vloeistof). Ik voeg ook andere smaakmakers aan de azijn toe, zoals mosterdzaad, korianderzaad, peperkorrels, een laurierblad en een paar knoflooktenen. Verhit het mengsel totdat het zout en de suiker zijn opgelost en doe de radijsjes erbij. Ik hak de radijsjes niet, maar halveer ze, zodat ze ook ingemaakt nog een beetje knapperig zijn. Kook de radijsjes ongeveer vijf minuten in het azijnmengsel en giet ze daarna met de vloeistof in een schone pot. Laat afkoelen. Het blijft in de koelkast een paar maanden goed.

Wortelloofpesto kan van uitgedunde zaailingen worden gemaakt en blijft tot in de zomer goed.

Gaz kweekt pompoenen in de volle zon met royale hoeveelheden organisch materiaal.

kweken. Hun passie en toewijding waren een openbaring voor me. Het oogsten van zelfgekweekte groenten vervult me van een intense vreugde die hopelijk alleen maar groter wordt naarmate ik langer mijn eigen groenten kweek.

Naar mijn mening is zelf groenten kweken de zuiverste vorm van zelfvoorziening. Telkens wanneer we onze groenten oogsten en met vrienden, familie en de burens delen, zetten we niet alleen een stap richting een betere gezondheid en een groter welzijn, maar geven we op onze weg naar zelfvoorziening ook een

onafhankelijkheidsverklaring. Alle tuiniers zijn plaatselijke helden!

Ik voel me dus geïnspireerd om deze maand variëteiten te zaaien die ik nog nooit heb gekweekt. Elk jaar probeer ik iets nieuws uit, vooral omdat mijn tuin steeds groter wordt. Dit seizoen ga ik mais zaaien. Ik heb dat al eerder geprobeerd, maar de resultaten waren nogal wisselvallig. Ik ben echter vastbesloten om er dit jaar een succes van te maken en een overvloed aan mais te oogsten. Ik ga aan de slag met een mooie, oude, blauwe cultivar met de naam 'Hopi Turquoise', die

“Zelf groenten kweken is de zuiverste vorm van zelfvoorziening.”

Plant in april gezaaide doperwten vanaf half mei uit, wanneer ze een goed, sterk wortelstelsel hebben.

Komkommers worden in april binnen gezaaid, eind mei uitgeplant en vanaf midden zomer geoogst.

oorspronkelijk werd gekweekt door het Hopi-volk in wat nu het noordoosten van de Amerikaanse staat Arizona is. Ik hoop dat de planten goed gedijen op de zuidhelling van mijn heuveltje in Wales.

Uiteraard zaai ik naast mais ook altijd twee andere groenten om de zogenaamde ‘drie gezusters’ te completeren, een traditionele combinatie teelt van mais, pom-

poen en bonen die door sommige inheemse volken in Centraal- en Noord-Amerika wordt toegepast. Deze gewassen groeien in harmonieuze samenwerking: de maisplanten vormen hoge steunen waar de bonen zich omheen kunnen slingeren, de grote pompoenbladeren bedekken de bodem zodat er geen onkruid opkomt en er minder vocht uit de grond verdampst, en

Inspiratie voor groentekwekers

Gaz benut zijn groentetuin optimaal dankzij een paar grootse tuinierhelden.

Ik heb een typisch Welshe tuin en dit kan bij het kweken van groente voor problemen zorgen, maar er zijn natuurlijk ook voordelen. De tuin ligt bijvoorbeeld op een zuidhelling en baadt dus een groot deel van de dag in de zon.

De helft van mijn tuin bestaat uit verhoogde bedden, die zijn gevuld volgens de *Hügelkultur*-methode. Tot nu toe hebben de groenten het er naar hun zin gehad. Bij deze methode wordt de bodem van diepe groentebedden bedekt met een dikke laag van bijvoorbeeld takken, stokken en bladeren. En ik denk dat al dat organische

materiaal voor een rijke voedingsbodem heeft gezorgd.

Verleden jaar ben ik begonnen met de aanleg van terrassen, waar ik tuinier op de 'no-dig'-manier. Vorig jaar had ik het geluk om Charles Dowding, een van mijn tuinierhelden en kampioen 'no-dig', te ontmoeten. Ik publiceerde een video over hem in mijn YouTube-foodshow, waarin ik een rondleiding gaf door zijn perfecte tuin en een gerecht kookte dat een eerbetoon was aan zijn liefde voor wortels.

Ik heb de vreugde en eenvoud van het zelf composteren ontdekt, met hulp van mijn

geadopteerde kippen die boven op de heuvel wonen. Het is verbazingwekkend hoe moeiteloos en rendabel composteren kan zijn. Ik heb een bescheiden maar efficiënte compostbak van pallets gemaakt. In de loop van het jaar gooi ik er allerlei organisch materiaal in: snoei- en keukenafval, bodembedekking uit het kippenhok, karton, enzovoorts – en daarna laat ik het aan de natuur over. Het is echt ongelooflijk om te zien hoe dat alles verandert in een rijke, zelfgemaakte compost. Het is een fantastisch voorbeeld van de natuurlijke levenscyclus en van duurzaamheid.

BOVEN Grond die in het voor- of najaar wordt gemulcht houdt water goed vast, waardoor je minder water hoeft te geven.
LINKS Veel groenten die in april in de vollegrond of in potten zijn gezaaid, kunnen vanaf eind juli worden geoogst.

“Hoewel het voorjaar is begonnen, kan het nog steeds vriezen.”

de bonen verrijken de aarde met stikstof, die de andere planten weer nodig hebben.

Ik zaai ook komkommer en meloen in de kas, maar als het te koud wordt haal ik de zaaisels binnen en zet ik ze op een vensterbank. Ook al is het voorjaar begonnen, het kan 's nachts nog steeds vriezen. Vergeet dus niet om het weerbericht in de gaten te houden. Wordt er kouder

weer verwacht, dan bescherm ik de jonge planten en zaailingen met vliesdoek of kweekkappen.

Een van de mensen door wie ik me laat inspireren is de kweker, auteur en YouTuber Huw Richards. Hij sprak vorig jaar tijdens een bezoek aan mijn tuin de prachtige woorden: 'De beste mest is de schaduw van de tuinier.' Zijn uitspraak

echode lang in me na en bevat een belangrijke waarheid: een tuinier die veel tijd in de tuin doorbrengt, merkt snel wanneer planten iets nodig hebben en kan zo snel mogelijk aan hun behoefte tegemoetkomen. Daarom wil ik in april zoveel mogelijk tijd in de tuin doorbrengen en ervoor zorgen dat 2025 het meest overvloedige groentejaar ooit wordt.

Natuurlijk pluktuinieren met Brenda

Je eigen pluktuin ontwerpen

Sinds 2016 woont **Brenda Gruppen** met haar gezin in het landelijke Zalk. In haar zelfaangelegde pluktuin creëert Brenda elk jaar opnieuw een weelderige bloemenzee vol kleur en leven vanuit kale grond. Het komende jaar deelt ze haar tips en inspiratie, zodat ook jij aan de slag kunt met een natuurvriendelijke pluktuin.

Dromen en plannen maken voor je eigen pluktuin is een groot deel van de voorpret. Je kan er alle kanten mee op. Of je nou enkel dahlia's gaat poten, een variatie van eenjarigen zaait of een mix met bloembollen, tweejarigen en vaste planten maakt: je kunt volop experimenteren. Kies voor een ontwerp dat bij jou past qua tijd, ruimte en energie. In dit artikel leg ik uit waar je aan kunt denken bij de indeling van je pluktuin en hoe je voor een rijke, lange bloeiperiode zorgt.

Creatief proces

Invulling geven aan de pluktuin is een creatief proces dat elk jaar opnieuw kansen biedt voor magische combinaties. Ik geniet ervan hoe verschillende tinten en vormen elkaar aanvullen en versterken. Voor hoge planten heb ik een zwak, zoals bronzen venkel die hoog boven mij uittorent. Het is heerlijk om omringd te zijn door bloemen die groter zijn dan ikzelf. Ze maken het 'Alice in Wonderland'-gevoel helemaal af. Maar ook van lage, kleine bloemetjes, zoals koekruid en eenjarig gipskruid, kan ik enorm genieten. Hoge, lage en middelhoge planten vormen samen een weelderig bloeiende pluktuin vol schuilplekjes en voedsel voor verschillende tuinbewoners.

De bronzen venkel torent hoog boven Brenda uit.

Mijn pluktuin en borders

In mijn tuinborders ga ik helemaal los met een wirwar aan vaste planten, bloembollen, tweejarigen, een enkele eenjarige, hier en daar een struik en een aantal fruitbomen. Het wordt één weelderige, wilde bedoening, die al vroeg in het jaar bloeit en waarvan ik volop geniet, maar weinig pluk. Hier werk ik weinig, de tuin gaat haar gang en bestuivers vinden er al vroeg in het jaar voedsel.

Richtlijnen voor een succesvol ontwerp

- Let erop hoe de zon over de tuin draait. Veel plukbloemen hebben per dag minimaal 6 à 8 uur zon nodig.
- Zet lage planten vooraan, op de plek waar ze de meeste zon vangen.
- Zet hoge planten achteraan, zodat ze lage planten zo min mogelijk in de schaduw zetten.
- Zet zonminnende bloemen, zoals strobloemen en cosmea, op de plek waar ze de meeste zon vangen.
- Zet bloemen die met minder zonuren toe kunnen, zoals ridderspoor en siertabak, op plekken waar iets meer schaduw is, bijvoorbeeld in de schaduw van andere planten of gefilterd licht van een boom.
- Pas een bepaald kleurenschema toe wanneer je dat mooi vindt.
- Gebruik verschillende bloemvormen, zoals schermbloemigen, open bloemen, kleine en grote bloemen, grassen, recht opgaande bloemen en bloemen met een bolle vorm. Hierdoor ziet je pluktuin eruit als één groot boeket.

Mijn pluktuin ziet er elk jaar anders uit en bestaat grotendeels uit eenjarigen. Hier zet ik vooral groepen van dezelfde soort bij elkaar. Simpelweg omdat het makkelijker is met het geven van de juiste ondersteuning, het plukken en om de zon optimaal te benutten. Ik plant en zaai op een zodanige manier dat het geen strakke rijen zijn, maar een lappendeken van verschillende tinten, vormen en gelaagdheid. Spontane zaailingen mogen vaak blijven staan voor een natuurlijk effect. Naast eenjarigen, staan er een paar vaste planten, zoals bronzen venkel en duizendblad. Ook poot ik een handjevol dahlia's verspreid door de pluktuin. Zij hebben niet de overhand, maar nemen de bloei van de nazomer en herfst voor hun rekening.

Beplantingsplan

Zelf pas ik een mix van vier manieren toe bij het beplanten (zie kader). Uitplanten en zaaien doe ik op gevoel, zonder beplantingsplan. Inmiddels weet ik van veel soorten hoe hoog en breed ze worden in mijn tuin en heb ik het plaatje al in mijn hoofd. Daarnaast is mijn pluktuin niet zo groot, dat maakt het

overzichtelijk. Toch kan het handig zijn om een schets te maken, zodat je een idee hebt van de ruimte en hoeveel je daar kwijt kan.

Ook voor beginners

Je eigen pluktuin aanleggen is niet moeilijk. Begin makkelijk door soort bij soort te zetten en experimenteer stap voor stap met mogelijkheden. Op den duur kun je steeds meer soorten en combinaties uitproberen.

Natuurlijk evenwicht

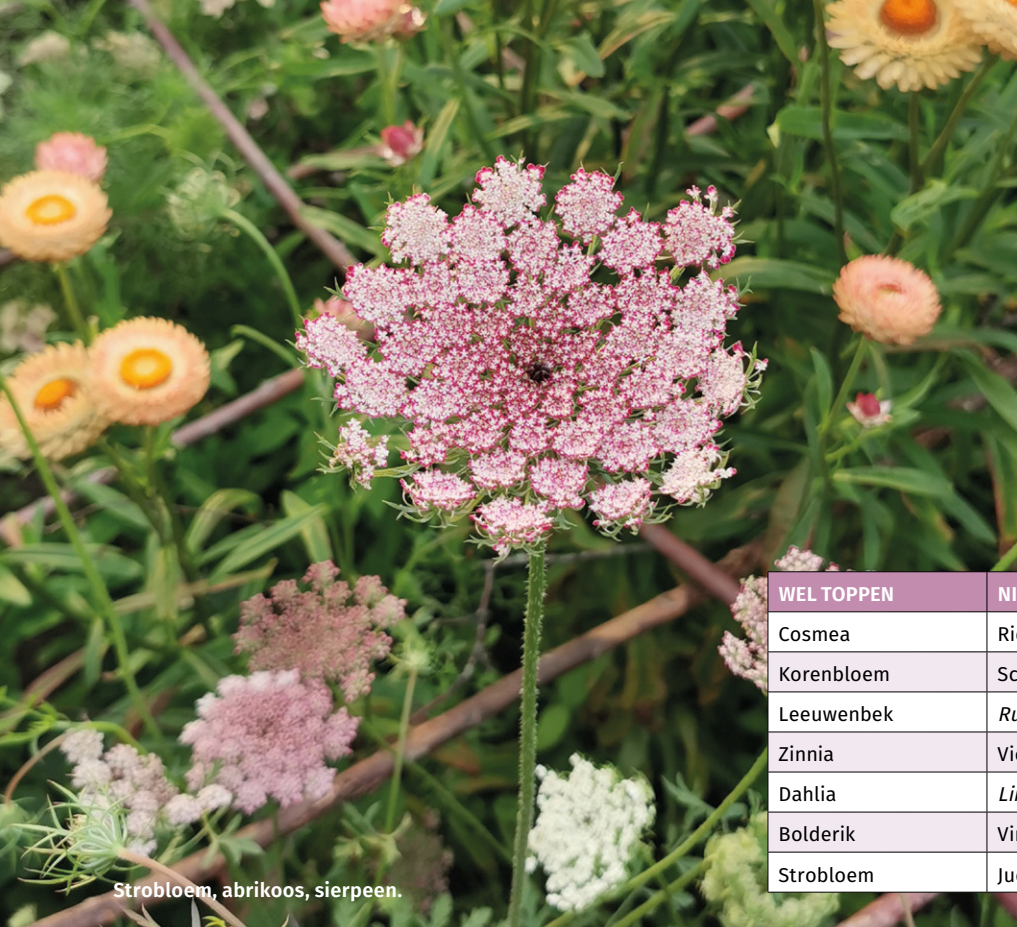
Denk ook aan de omgeving van je pluktuin. Wanneer je plek hebt, plant dan hagen, struiken en bomen als voedsel en schuilplekken voor tuinbewoners. Daardoor zullen verschillende soorten hun plekje vinden en die tuindieren brengen met elkaar meer balans en natuurlijk evenwicht in je tuin. Het heeft als voordeel dat je hier ook van kunt plukken. Denk bijvoorbeeld aan de inheemse roos, *Rosa canina*. De open bloemen trekken insecten aan in het voorjaar en de zomer. In de nazomer ontstaan er bottels, die vogels voeden en mooi staan in kransen.

Begin mei: boeket met margriet, akelei, fluitenkruid en dagkoekoeksbloem.

Manieren om je pluktuin in te vullen:

- Mengsel rechtstreeks in de vollegrond zaaien
- Soort bij soort rechtstreeks in de vollegrond zaaien
- Voorzaaien en in groepen uitplanten
- Voorzaaien en gemengd uitplanten

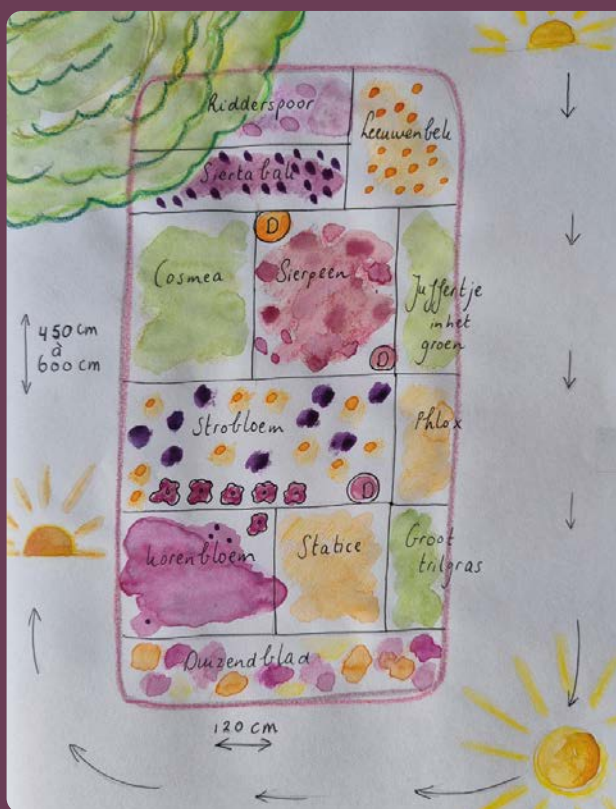
Strobloem, abrikoos, sierpeen.

Top-tip voor meer bloemen

Toppen is het eruit knippen van de top van een plant. Het stimuleert de plant om zijscheuten te maken en dat betekent: meer bloemen! Een ander voordeel is dat de plant compacter zal zijn, waardoor die bij harde wind en regen minder snel zal omvallen. Het kan spannend voelen om te knippen in je met zorg gekweekte zaailingen. Toch gaat je lef zijn vruchten afwerpen. Zo geeft een getopte strobloem al snel drie tot vijf nieuwe bloemstelen.

Niet elke soort is geschikt om te toppen. Bij twijfel, top dan eerst één plant en wacht het effect af. Ontstaan er geen nieuwe zijscheuten, dan is die soort niet geschikt om te toppen. Het lijstje links geeft richting voor veelgebruikte plukbloemen.

WEL TOPPEN	NIET TOPPEN
Cosmea	Ridderspoor
Korenbloem	Schermbloemigen
Leeuwenbek	<i>Rudbeckia</i>
Zinnia	Violier
Dahlia	<i>Limonium</i>
Bolderik	Vingerhoedskruid
Strobloem	Judaspenning

- 1 Ridderspoor 'Misty Lavender'
- 2 Siertabak 'Bronze Queen'
- 3 Leeuwenbek 'Sunny'
- 4 Cosmea wit (bij Lotta)
- 5 Sierpeen 'Dara'
- 6/7 Strobloem Abrikoos & Aubergine
- 8 Korenbloem 'Merlot' (bij Bloem en Oogst)
- 9 Statice 'Apricot' (bij Bloem en Oogst)
- 10 Phlox crème Brulée (bij Bloem en Oogst)
- 11 Duizendblad 'Pastel mix'
- 12 Juffertje in het groen
- 13 Groot trilgras

- 14 Dahlia Sylvia, biologisch bij Bloemoloog
- 15 Dahlia Wine eyed Jill, biologisch bij Baalsehoeve
- 16 Bolpapaver, zaai in maart in de volle grond

Wanneer toppen?

Top wanneer de plant enig formaat heeft bereikt, zodat er nog wel wat van de plant overblijft na deze 'aanslag'. Wanneer de plant minimaal vier goed ontwikkelde bladparen heeft, knip je boven twee of drie bladparen de top eraf. De kiembladjes tellen hierin niet mee.

Troef voor langdurige bloei

Door tot en met half juni met tussenpozen te blijven zaaien, zorg je ervoor dat je tot ver in de herfst nog bloemen hebt. Heb je

Leeuwenbek 'Sunny'

Brenda's pluktuin begin mei.

Over Brenda

Brenda Gruppen is het gezicht achter Zaden uit Zalk. Je kunt bij haar terecht voor schone, duurzame bloemenzaden van eigen oogst, een workshop pluktuinieren en online cursussen om jouw eigen levendige bloemenoase te creëren.

Voor meer informatie, kijk op www.zadenuitzalk.nl of Instagram @brendagruppen.

Er staat steeds een zaaitray klaar met nieuwe zaailingen voor opvolgende bloei.

hiervoor geen plek in de vollegrond, zaai dan voor in een zaaitray. Zaai bijvoorbeeld meerdere rondes van één soort met een interval van vier tot zes weken. Wanneer de plant 'op' is, vervang je hem voor planten die al klaar staan in een zaaitray of potjes.

Voor mijn tweede ronde gebruik ik vaak andere soorten dan die er al staan. Soorten die snel groeien, zoals zonnestrobloem, groot trilgras en zonnebloemen, en soorten die lang door kunnen bloeien, zoals het Chinees vergeet-me-nietje. Voeg ook zeker dahlia's toe in je beplantingsplan om de bloeiperiode te verlengen. Tot slot, pluk regelmatig en knip uitgebloeide bloemen weg. Dit stimuleert de plant om nieuwe bloemstelen en knoppen aan te maken.

Wat kun je verder doen in april en mei?

- Winterharde eenjarigen uitplanten na het afharden.
- Winterharde eenjarigen rechtstreeks in de vollegrond zaaien.
- Voorzaaien van niet winterharde soorten.
- Rond IJsheiligen de niet winterharde soorten uitplanten of rechtstreeks zaaien in de vollegrond.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien, tot het vergroten van je moestuinooft. In deze rubriek komt het allemaal aan bod.

38

46

Deze maand

38 Een vleugje tropen

Zorg voor een tropische sfeer met exotische planten.

43 Jouw snoeimaand

Houd sterjasmijn en andere struiken in topvorm.

46 Plant maar dan anders

We stellen deze maand *Camellia rosthorniana* 'Cupido' aan je voor.

48 Test van laatgezaaide tomaten

Het is zeker de moeite waard om in april nog tomaten te zaaien.

54 Een eetbare pottentuin

In een paar eenvoudige stappen maak je een eetbare tuin met potten.

60 Vraag het Anne

Anne geeft antwoord op tuinvragen.

48

60

54

Een vleugje tropen

Boomvarens en andere exotische planten spelen een grote rol op Longmeadow. **Monty** vertelt welke variëteiten in hartje zomer voor een tropische sfeer zorgen.

Tijdens mijn reizen over de wereld heb ik van alles gezien: tuinen in het hart van het Amazonebekken, junglebossen in Mexico en Thailand, en Balinese oorden boordevol wonderbaarlijk weelderige planten. Toen *Gardeners' World* nog in Berryfields zat, net buiten Stratford-upon-Avon, hadden we daar een kleine 'jungle-tuin', die binnen de mogelijkheden van de natte, koude winters in Warwickshire zo exotisch en tropisch mogelijk beplant was. Dit betekende dat we moesten sjoemelen met de botanische en geografische nauwkeurigheid. We richtten ons op het effect van de weelderigheid en rijkdom van jungle-achtige habitats elders ter wereld, zoals de stomende hitte in het Amazonegebied of de glori-

euze, koel-groene kathedralen van de gematigde regenwouden in Nieuw-Zeeland. Het lukte ons om een breed scala aan exotische en spectaculaire planten te kweken, van de boomvaren *Dicksonia antarctica* tot de bananenboom *Musa basjoo* en de hennepalm *Trachycarpus fortunei*. De tuin was klein, maar functioneerde goed en volgens mij verwezenlijkte hij zijn volledige potentieel. Maar je hebt geen extreem exotische planten nodig om de weelderige, vruchtbare sfeer van een tropische tuin te creëren.

Op Longmeadow gebruiken we een combinatie van langedagplanten en kortedagplanten. Langedagplanten komen oorspronkelijk uit noordelijke streken, waar hun groeipatroon wordt bepaald

FOTO: JASON INGRAM

“Je hebt geen extreem
exotische planten nodig
om een tropische sfeer
te creëren.”

Boomvarens geven een
tuin een weelderige
sfeer en het is niet
moeilijk om ze de winter
door te helpen.

door zowel licht als warmte. Kortedagplanten komen uit streken rond de evenaar en groeien en bloeien in reactie op warmte en luchtvochtigheid. Langedagplanten, zoals hosta, reuzendistel, kardoen en veel grassoorten, beginnen in het voorjaar aan hun groeisput, wanneer de dagen lengen. Bloemriet, dahlia en crocosmia gaan daarentegen pas groeien wanneer de dagen weer korter worden, maar de temperatuur (vooral 's nachts) nog wel boven de 12 °C blijft. Dus ook al veranderen de individuele elementen, dankzij deze combinatie behoudt de tuin zijn algehele weelderige groei die past bij het krachtige kleurenpalet.

Betrouwbaar en winterhard

Ik heb een favoriete combinatie van extreem winterharde planten die al vroeg in het jaar een exotisch effect creëren. Het gaat om het prachtige groenblauwe loof van de *Hosta* 'Halcyon', de reusachtige akantdistel en de kardoen (die groeien in mei en juni al verbluffend snel) dat contrasteert met het felle groen van jonge vlierscheuten, de enorme, geelgroene bladeren van de *Hosta* 'Sum and Substance' en de ongebreideld klimmende gouden hop (*Humulus lupulus* 'Aureus'). In dezelfde periode komen de zwaardvormige bladeren van

BOVEN Exotische planten spelen van oudsher een belangrijke rol in de Jewel Garden. **RECHTS** Potplanten kun je 's winters gemakkelijker laten overwinteren, maar hebben wel veel water nodig.

de *Crocasmia* 'Lucifer' tevoorschijn, net als de smalle bladeren van de *Iris sibirica* die, hoewel van oorsprong een oever- en moerasplant, heel tevreden in grote pollin in de zware kleileem van onze borders groeit.

Ook de *Acanthus* levert een overdosis aan weelderig groen met zijn spectaculaire bloemhalmen, die oprijzen boven een zee van geschulpte, glanzende bladeren. Een waarschuwing is hier trouwens wel op zijn plaats, want eenmaal aangeslagen is het onmogelijk om hem ooit nog uit de border te verwijderen. Dit geldt vooral voor de semi-groenblijvende *Acanthus mollis*, die minder stekels heeft en alleen zeer strenge winters niet zal overleven. De *A. spinosus* daarentegen is onmiskenbaar kruidachtig en zal tussen november en april helemaal verdwijnen. Je kunt de woekerneiging van de *A. mollis* intomen door hem in een grote pot te kweken. Wij hebben er een paar in oude zinken teilen staan, waarin ze tevreden de show stelen.

Bamboe zorgt voor een mooi lijnenspel in een exotische beplanting. Het kan echter net als de *A. mollis* sterk woekeren en een behoorlijke lastpak worden. *Phyllostachys nigra* heeft zwarte stengels, *P. aurea* heeft lichtgele stengels en *P. vivax* heeft zeer dikke stengels. *Pseudosasa japonica* slaat heel snel aan en is winterhard. *Sasa palmata* is een bamboesoort met brede, glanzend groene bladeren, die al snel een tropisch effect creëert, maar nogal kan woekeren. Geef hem dus genoeg ruimte of kweek hem in een pot.

Terwijl al deze winterharde planten een exotische tuin structuur geven, zijn het de vorstgevoelige planten die voor het echte spektakel zorgen. Een van de planten op

“Canna's, dahlia's en crocosmia's gaan volop groeien wanneer de temperatuur 's nachts boven de 12 °C blijft.”

Voeg voor potplanten regelmatig vloeibare mest aan het gietwater toe.

Monty's voorjaarstips

Het blijft een gok, maar in de loop van de jaren heb ik geleerd dat je op basis van de volgende richtlijnen een gedegen kans hebt om een redelijk breed scala aan vorstgevoelige planten te kweken, zelfs in een koude, natte tuin als de mijne.

Vanaf begin april halen we vorstgevoelige planten uit hun winterstalling. Dahlia's worden gecontroleerd en verrotte en verschrompelde wortelknollen worden weggegooid. De goede knollen stoppen we met wat potgrond dicht bij elkaar in potten, die we in koude bakken of de koude kas zetten. Dit stimuleert ze om uit te lopen, zodat ze begin mei, wanneer het risico op vorst per dag daalt, kunnen worden uitgeplant als gezonde, robuuste planten. Om dezelfde reden krijgt bloemriet regelmatig water en gaan citrusplanten naar buiten, maar wel met vliesdoek bij de hand om ze in geval van late vorst af te dekken.

We ontdoen boomvarens voorzichtig van hun bescherming en snoeien het oude loof terug. Afhankelijk van de temperaturen vóór begin april, zou er al nieuw loof zichtbaar moeten zijn in de vorm van groene hoepels die zich nog moeten uitrollen.

Vorstgevoelige planten, of het nu een kortlevende cosmea of een honderdjarige boomvaren is, kunnen niet goed tegen sterk wisselende dag- en nachttemperaturen. En op Longmeadow kan dat betekenen dat ze pas in juni goed beginnen te groeien. Geduld is belangrijk: uiteindelijk wordt alle achterstand weggewerkt.

- Ga in het voorjaar niet af op een plotse-linge weersverbetering. Te laat is altijd beter dan te vroeg.
- Hard planten die in de winter binnen hebben gestaan geleidelijk af. Zet de planten minstens één week, maar het liefst twee weken, op een zeer beschutte plek buiten. Plant ze daarna uit en houd vliesdoek bij de hand om ze bij late kou te beschermen.
- Zelfs op vrij zachte dagen kan de gevoels-temperatuur laag zijn. Beschutting tegen de wind is dus heel belangrijk. Gebruik muren, schuttingen, heggen en omringende struiken om een milder microklimaat te creëren.
- Geef planten nu niet te veel voeding, want dat stimuleert vorstgevoelige jonge aanwas. Planten in de vollegrond hebben genoeg voedingsstoffen tot hun beschikking. Potplanten mag je hoogstens één keer per week bemesten.
- Weelderige tropische planten, zoals bloemriet en bananen, hebben grote hoeveelheden water nodig. Staan ze in potten, dan moet je bij warm weer waarschijnlijk elke dag water geven.
- Drainage is heel belangrijk. Grond met een goede structuur, die dankzij veel organisch materiaal vocht vasthoudt maar niet drassig wordt, is altijd warmer en gezonder voor vorstgevoelige planten dan koude, natte grond.
- Het weer heb je niet in de hand. Het zal je zo nu en dan overvallen, dus maak je niet druk wanneer je een paar planten verliest. Dat overkomt iedereen wel eens.

Longmeadow met een opvallend exotische uitstraling is de boomdahlia, *Dahlia imperialis*. Hij wordt in onze grond minstens 6 meter hoog, maar bloeit pas eind zomer, wanneer hij het lekker warm heeft gehad. Hij groeit elk jaar weer opnieuw uit tot een jonge boom en in het voorjaar kan hij gemakkelijk worden vermeerderd uit basisstekken. Zowel de *D. imperialis* als zijn rijkere bloeiende neef, de gewone dahlia, zijn van oorsprong tropische planten uit Midden-Amerika. Hun intense kleuren zijn onmisbaar voor een jungleachtige sfeer en ik zet graag fonkelend gekleurde dahlia's, zoals 'Grenadier', 'David Howard', 'Chimborazo' en 'Ambition', tussen bloemriet.

Zomersterren

Dankzij de combinatie van felgekleurde, zwierige bloemen en reusachtige, opvallende bladeren behoort bloemriet (*Canna*) tot de meest spectaculaire planten die je in een tuin kunt planten. Ik houd vooral van het samenspel tussen het donkere of gestreepte loof en de stralend oranje bloemen van 'Wyoming', de rode bloemen van 'Black Knight' en de kleurig gestreepte bladeren en feloranje bloemen van 'Durban'. *Canna* 'Australia' is enorm, maar met zijn donkerrode bladeren en felrode bloemen staat hij prachtig achter- of middenin een grote border, waar hij met zijn extravagante weelderigheid het exotische thema extra kracht bijzet. De vlezige wortels van bloemriet kunnen genoeg voedsel opslaan om de plant te helpen zijn winterse rustperiode door te komen. Ze zijn echter niet vorstbestendig en hebben bescherming nodig.

Hoe rijker de grond, hoe tevredener het bloemriet. Breng na het planten een royale mulchlaag aan en laat de grond nooit uitdrogen als je wilt dat ze rijk bloeien. Elke individuele bloem bloeit maar een paar dagen, maar

Acanthus geeft de tuin een tropisch gevoel, en is volledig winterhard.

Winterverzorging voor boomvarens

Ooit kon je ervan op aan dat het in oktober vroom, maar dat is nu niet meer het geval. Op Longmeadow durven we daar echter niet op te gokken, dus medio oktober hebben we alle vorstgevoelige planten beschermd. Ik pak mijn boomvarens in met dik vliesdoek, vooral ter bescherming van de kop van de stam en de plek waar de bladeren verschijnen (de kroon) omdat die het meest kwetsbaar is. De kop van de stam heeft de vorm van een omgekeerde kegel. Deze stop ik vol en daarna vouw ik de bladeren er weer overheen. Dit fungeert als isolatie tegen de kou en voorkomt dat de bovenkant van de stam volloopt met water dat kan bevriezen, uitzetten en de varen doden. Daarna pak ik de kegel, de bladeren en de bovenste helft van de stam in met vliesdoek en jute. De jute vormt een extra beschermingslaag en is een stuk mooier dan het felwitte vliesdoek.

Het is belangrijk om de kroon van boomvarens te beschermen tegen vorst en winterse nattigheid.

BOVEN In een droge, beschutte tuin kunnen dahlia's onder een dikke mulchlaag in de vollegrond overwinteren.
LINKS Oriënteer je goed wat betreft de verschillende variëteiten bloemriet, want de bladkleuren variëren enorm.

aan dezelfde bloemhalm verschijnen achtereenvolgens meerdere bloemen totdat alle knoppen zijn uitgekomen. Snoei uitgebloeide bloemhalmen terug tot op de eerstvolgende zijscheut, waaraan een tweede bloemhalm zal ontspruiten. De meeste bloemrietsoorten zullen in de loop van het seizoen drie of vier bloemhalmen produceren.

Als het om bladeren gaat, zetten bananenplanten nog hoger in. *Musa basjoo* is een van de meest winterharde soorten en verdraagt tot -5 °C. In 2014 zag ik op de bloemententoonstelling van Hampton Court Palace een compositie van minstens twaalf Abessijnse bananenbomen (*Ensete ventricosum*) en ik was diep onder de indruk

van hun reusachtige paarse bladeren met donkerrode nerven. Ik bestelde er twee voor Longmeadow en die waren de rest van het jaar de sterren van de tuin. De Abessijnse bananenboom heeft zon en zeer rijke grond nodig. Werk dus royaal compost of stalmest door het plantgat en geef de plant veel water en voeding, want zijn eetlust is net zo groot als zijn afmetingen.

Bananenplanten zijn absoluut niet winterhard, dus ze moeten worden beschermd voordat de eerste vorst arriveert, maar tussen half mei en oktober zijn ze heel tevreden. Geef ze bij de terugkomst van het warme weer een opkikker met verse compost en ze zullen al hun energie en levenskracht inzetten om opnieuw de show te stelen.

Ik moet er wel op wijzen dat, hoewel ik in het verleden vorstgevoelige exoten standaard opgroef en binnen zette, de tijden zijn

veranderd. Zoals ik al een paar keer eerder heb besproken, heb ik besloten om mijn werkwijze te veranderen, vooral bij de vorstgevoelige exoten die vroeger in de Jewel Garden stonden. Sommige staan nu permanent op de Mound en hoewel ik ze 's winters ter plekke van bescherming voorzie, zijn ze nu meer op zichzelf aangewezen. Ik ben van plan om ook uit de rest van Longmeadow veel minder planten binnen te laten overwinteren. Het resultaat is dat de tuin, met name de Jewel Garden, er heel anders gaat uitzien. Ik vind dat heel spannend en beschouw het meer als een kans dan als een verlies.

“Bananenplanten zijn niet winterhard en moeten worden beschermd voordat het gaat vriezen.”

VOLGENDE MAAND Monty vertelt over zijn liefde voor pelargoniums in potten.

Ken je hortensia

De meeste hortensia's snoei je in het voorjaar; de oude bloemhoofden laten we 's winters zitten ter bescherming van nieuwe knoppen. Klimhortensia's worden 's zomers na de bloei gesnoeid. Hier fatsoeneert Tom een *Hydrangea quercifolia*. Deze soort bloeit op tweedejaars hout, dus hij verwijdert dode en zieke takken, en snoeit te lange takken terug tot op een gezond knoppenpaar.

Jouw snoeimaand

Houd sterjasmijn en andere struiken in topvorm met de eenvoudige snoei-instructies van hoofdtuinier **Tom Brown**.

In de loop van april krijgt de tuin een glorieuze en verkwikkende groene tint, wanneer de bomen blad krijgen en jonge, beloftevolle scheuten uit de grond opkomen. De groeispurt spoort ons aan om weer met frisse moed de tuin in te gaan en de wat minder winterharde planten – die je in de winter en begin voorjaar met rust laat – te snoeien nu het warmere seizoen voor de deur staat. Van vorstgevoelige planten, zoals schildpadbloem, salvia, Australische laurier (*Pittosporum*) en vingerplant, mag je nu de takken met winterschade verwijderen om ruimte te maken voor nieuwe scheuten.

Ook de sterjasmijn (*Trachelospermum jasminoides*) moet worden gesnoeid. Met een lichte snoei, waarmee je de plant in vorm brengt en bevroren toppen en grillige takken verwijdert, maak je de weg vrij voor gezonde aanwas die in de zomer zal bloeien. De struiken die we drastisch terugsnoeien om hun gekleurde takken of opvallende loof in maart, moeten eveneens worden gesnoeid in deze tijd van het jaar, wanneer de sapstroom begint te stijgen. Deze planten hebben namelijk het grootste deel van het seizoen nodig om van die snoei te herstellen en weer een redelijke struik te worden.

Het is nu de tijd om nieskruidbloemen te verwijderen. Draag handschoenen als je een gevoelige huid hebt.

Snoei deze planten nu ook

In april bereid je de tuin voor op de zomer door takken met winterschade te verwijderen, alsook de uitgebloeide bloemen van vroege bloeiers, en die planten weer in vorm te brengen.

Carpenteria californica Verwijder alle takken met vorstschade ter voorbereiding op de anemoonachtige, witte zomerbloemen.

Camelia Eind voorjaar is de perfecte tijd om uitgebloeide bloemen te verwijderen en de struik in vorm te brengen voor een gezonde, volle aanwas.

Nandina domestica Een lichte snoeibeurt deze maand doet de hemelse bamboe goed. Hij is het hele jaar het aanzien waard.

Kruidachtige salvia's zoals **Salvia 'Amistad'** en **S. guaranitica** komen in april weer op, dus de stengels van vorig jaar kunnen worden verwijderd.

Nu niet snoeien

Philadelphus bloeit op tweedejaars hout en moet dus na de bloei worden gesnoeid.

Sommige planten staan op het punt om door te breken met hun pracht aan vroege zomerbloemen en mogen in april absoluut niet worden gesnoeid, behalve om dode en beschadigde takken te verwijderen. Dit geldt ook voor philadelphus, blauwereggen, groep 2-clematissen, bruidsbloem en koninginnenstruik. Dit soort planten, die begin zomer bloeien, dragen hun bloemen vaak op tweedejaars hout. Als je kort voor de bloei takken weghaalt, zullen de planten over een paar weken minder rijk bloeien. De fragiele bloemknoppen raken bovendien snel beschadigd of ze breken af, daarom laat je de planten nu het beste met rust.

Sterjasmijn snoeien

Er gaat maar weinig boven een gezonde sterjasmijn (*Trachelospermum jasminoides*) in volle bloei. De bedwelmende bloemengeur vormt voor mij een van de hoogtepunten van het tuinjaar.

Rond deze tijd heeft de sterjasmijn een licht snoei nodig. De plant reageert hier goed op:

als je zwakke, dunne twijgen tot op één blad terug snoeit, stimuleer je de groei van jonge, sterke scheuten. Een drastische snoei bevordert de aanwas van veel nieuwe scheuten die moeten worden aangebonden. Gedurende de ongeveer twee jaar dat de plant een nieuw gestel vormt, zal hij echter minder rijk bloeien.

De geurige bloemen van sterjasmijn steken af tegen het glanzende loof.

STAP VOOR STAP

1

Beoordeel de klimplant en bedenk hoe je hem wilt laten groeien. Verwijder dode en door vorst beschadigde stengels en bind gezonde stengels aan om lege plekken op te vullen.

2

Jonge aanwas ontspruit aan slapende knoppen bij de aanzet van de bladeren. Snoei niet terug tot op een kale tak. Dikkere stengels produceren waarschijnlijk een sterkere nieuwe aanwas.

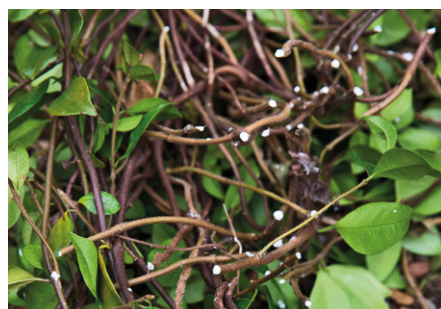

3

Controleer of je trap waterpas staat en niet wiebelt wanneer je erop gaat staan. Houd tijdens het snoeien contact met de trap, het liefst met beide voeten en een hand.

Tip

In de natuur is het vaak een kwestie van evenwicht. Tegenover de schoonheid van de sterjasmijn staat het probleem van het melkachtige sap dat door de snoeiwonden wordt uitgescheiden. Om te voorkomen dat dit je huid irriteert, raden we je aan om handschoenen en een beschermende bril te dragen. Maak het gereedschap na het snoeien schoon met een vochtige doek, laat het drogen en vet het in voordat je het opbergt.

Het sap van sterjasmijn kan de huid en ogen irriteren.

Ook zo snoeien

Struikachtige klimplanten en groenblijvers die in de tuin een beschutte plek nodig hebben, zoals *Kadsura japonica*, *x Fatshe-dera lizei* en *Magnolia grandiflora*, moeten niet voor april worden gesnoeid, omdat het dan nog te koud is. Hun loof lijdt vaak schade door vorst en ze hebben allemaal een zekere 'opknopbeurt' nodig wanneer het weer warmer wordt. Snoei takken terug tot op een gezond blad, dan is de kans op sterke nieuwe aanwas het grootst.

Trachelospermum jasminoides

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoeien												

VOLGENDE MAAND Tom laat zien hoe je een abutilon snoeit om hem in topvorm te houden.

Deze maand stellen we aan je voor:

Camellia rosthorniana 'Cupido'

Camelia's hebben een wat ouderwets imago, maar wij denken dat niemand om de schoonheid van deze charmante variëteit heen kan.

Van alle camelia's is de *C. japonica* (Japanse roos) veruit de populairste tuinplant. Deze bosheester kan uitgroeien tot een flinke struik met grote bloemen. De soort die we hier echter voorstellen, *Camellia rosthorniana* 'Cupido' (andere naam: 'Eline') is qua uiterlijk totaal anders. De blaadjes zijn heel klein voor een camelia, maar het weelderige loof ziet er het hele jaar mooi uit. Jong blad geeft de plant in het voorjaar een bronzen kleur en vormt een perfecte achtergrond voor de kleine, klokvormige bloemen die vanaf februari tot in april bloeien.

Wat hem ook bijzonder maakt, is de langzame groeiwijze. Dit maakt deze camelia tot een goede potplant, zodat ook mensen met een kleinere (stads) tuin ervan kunnen genieten. Camelia's hebben wat zuurdere grond nodig, maar een turfvrrije potgrond speciaal voor zuurminnende planten is er echter niet.

Vandaar dat wij kweker Arjan Schepers vroegen hoe hij met de specifieke wensen van een plant omgaat. Arjan kweekt al zijn planten namelijk in zijn door hemzelf samengestelde, turfvrrije potgrond en daar zitten ook zuurminners tussen. "Ik kweek ongeveer 1500 soorten vaste planten die allemaal verschillende eisen stellen aan de zuurtegraad van de grond", zegt Arjan. "Ik zie geen problemen met mijn veenvrije grond. Ik vraag mij sterk af of al die meststoffen en potgrondmengsels voor specifieke planten wel nodig zijn. In het algemeen geldt dat een goede potgrond vooral lucht, water en bodemleven moet bevatten, dat is belangrijker dan een potgrond of meststof die precies goed is afgesteld op een specifieke plant."

Andere cameliasoorten om in pot te kweken zijn bijvoorbeeld *Camellia transnokoensis* en de compacte variëteiten van de *C. lutchuensis* met hun kleine, zoetgeurende bloemen.

Waarom zou je *C. rosthorniana* 'Cupido' kweken?

- Dankzij de compacte groei is het een ideale plant voor kleine tuinen.
- Wordt niet hoog, wat hem ideaal maakt voor een grote pot op het terras.
- Voor een camelia heeft deze variëteit een bijzondere uitstraling.

Plant een camelia in een pot

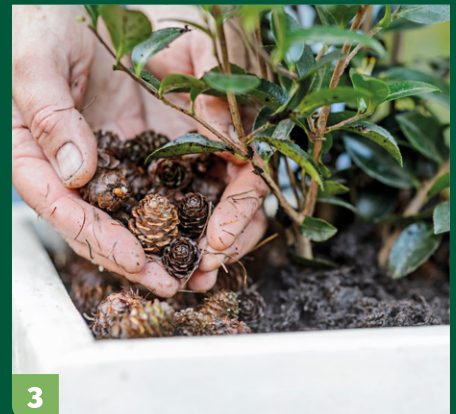
1

Vul de pot met turfvrrije potgrond en voeg daar wat leemhoudende potgrond aan toe voor extra stabiliteit en een gestage afgifte van voedingsstoffen.

2

Plant op de juiste diepte, met het punt waar de takken en wortels samenkomen ter hoogte van het grondoppervlak. Vul de pot niet tot de rand, anders is het lastig om water te geven.

3

Breng een zure mulchlaag aan om de verdamping van vocht uit de grond te verminderen. Gecomposteerd varenloof is heel geschikt, en ook kleine dennenaappels, die bovendien een prachtig effect geven.

ILLUSTRATIE: GETTY. FOTO'S: GETTY/MAGIC FLUTE, JASON INGRAM

O.a te koop bij:

- Plantentuin Esveld
(www.esveld.nl)
- Willaert boomkwekerij
(www.willaert.be)

Wat plant jij anders?

Stuur ons foto's van welke 'andere' plant jij kweekt. Het kan een zeldzame parel zijn, of gewoon eentje die nieuw en anders is voor jou. Deel die op socials met de hashtag #plantanders of in de opmerkingen bij onze berichten over bijzondere planten. Je kunt ze ook sturen naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Plant anders'.

**Doe
mee met
plant
anders!**

VOLGENDE MAAND Een groente die je in mei kunt zaaien.

Laatgezaaide tomaten

Ben je bang dat het te laat is om tomaten te zaaien? Wij probeerden het met kerstomaten, middenmaattomaten en vleestomaten en ontdekten dat de opbrengst de moeite waard blijft, ook als je ze pas in april zaait.

Of je ze nu in februari of in april zaait, er gaat niets boven de smaak van zelfgekweekte tomaten.

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Wij zijn dol op de intense kleuren, geur en smaak van verse, zelfgekweekte tomaten: ze zijn elke inspanning meer dan waard. Maar als je ze al in februari zaait, hebben ze extra warmte en licht nodig, en moet je voortdurend alert zijn op een temperatuurdaling. Is het mogelijk om pas in april te zaaien, waardoor je een grotere keus krijgt dan wat er op dat moment aan vroege zaailingen in potten te koop is?

De zaadjes voor kers-, middenmaat- en vleestomaten, waaronder veelbelovende nieuwe variëteiten en oude bekenden, werden vorig jaar april gekocht. Ze zijn allemaal prima (online) verkrijgbaar in Nederland en België. Voor de 'Limoncito' moesten we uitwijken naar Duitsland. Ze werden meteen de volgende dag gezaaid en opgekweekt. De oogst werd beoordeeld op hun opbrengst. En uiteraard op smaak. Om verschillende zaaimomenten met elkaar te vergelijken, werden ook vijf variëteiten die in februari al waren gezaaid, opnieuw gezaaid.

Alle zaailingen werden opgekweekt in de vollegrond, in een folietunnel ter beschutting. De februarizaailingen werden begin april uitgezaaid, acht weken na het zaaien. De aprilzaailingen werden slechts vijf weken na het zaaien uitgeplant, namelijk begin mei, toen de vroegere zaaisels al 75 cm hoog waren en vrucht zetten.

Door de matige zomer rijpten de meeste tomaten een week of twee later, hoewel de oogst van de in februari gezaaide planten nog steeds twee tot vier weken voorliep. De oogst van deze planten kwam echter eerder ten einde, dus het oogstseizoen was simpelweg verschoven. Over het geheel genomen hadden de vleestomaten de meeste tijd nodig om te rijpen. En in december konden de laatgezaaide, binnen gerijpte 'Tigerella'-tomaten nog steeds geoogst worden.

Vergelijkend onderzoek

Deze vijf tomatensoorten, die ook in februari werden gezaaid, deden nu ook mee om de opbrengst te vergelijken.

Kerstomaat 'Sungold' F1

Lekkerste, vroegste kerstomaat

Gemakkelijk te leiden planten met een zee aan zoete tomaten om te blijven plukken. Ietwat barstgevoelig.

Oogstperiode en opbrengst per plant

Gezaaid in feb: 21 jun-13 sep/2,04 kg

Gezaaid in apr: 20 jul-5 okt/2,03 kg

Vroeg of laat zaaien?

Met slechts 10 g verschil, was het zaaimoment niet van belang. Beide leverden de vroegste tomatenoogst.

Kerstomaat 'Cocktail Crush' F1

Vroege zaaisel was het beste

Gemakkelijk te leiden, kleine, lichtzure vruchten aan compacte trossen.

Oogstperiode en opbrengst per plant

Gezaaid in feb: 10 jul-16 okt/2,44 kg

Gezaaid in apr: 31 jul-29 okt/1,63 kg

Vroeg of laat zaaien?

Staat bekend om zijn vroege vruchtzetting, dus het februarizaaisel was het beste.

Middentomaat 'Tigerella'

Late zaaisel was het beste

Variëteit met opvallende, gestreepte vruchten. Elk jaar weer een goede keus.

Oogstperiode en opbrengst per plant

Gezaaid in feb: 12 jul-16 okt/2,46 kg

Gezaaid in apr: 2 aug-29 okt/3,88 kg

Vroeg of laat zaaien?

Het late zaaisel leverde een grotere opbrengst over een even lange oogstperiode.

Middentomaat 'Alicante'

Vroeg of laat zaaien

Felrode, zoete vruchten. Deze soort kweek je vanwege de grote opbrengst voor tomatenconserven.

Oogstperiode en opbrengst per plant

Gezaaid in feb: 20 jul-21 okt/3 kg

Gezaaid in apr: 31 jul-16 okt/2,96 kg

Vroeg of laat zaaien?

De zaaitijd had weinig invloed op de oogstperiode en de opbrengst.

Vleestomaat 'Super Marmande'

Vroege zaaisel was het beste

Houdt het midden tussen een stam- en struiktomaat. Levert veel grote tomaten met zoet, sappig vlees.

Oogstperiode en opbrengst per plant

Gezaaid in feb: 16 jul-16 okt/4,21 kg

Gezaaid in apr: 20 aug-29 okt/2,5 kg

Vroeg of laat zaaien?

Het vroege zaaisel had verreweg de langste oogstperiode en de grootste opbrengst vruchten.

Deze kun je nu zaaien

In april zaaiden we meerdere soorten kers-, middenmaat- en vleestomaten en we hielden bij wanneer ze oogstrijp waren, hoe ze smaakten en welke vorm ze hadden.

Kerstomaten

'Gardener's Delight'

Langdurig, dagelijkse oogst

Een betrouwbaar, klassiek, oud ras voor een koel klimaat met een gegarandeerde grote opbrengst. Geef nauwgezet water om te voorkomen dat de dunne schil barst. Zoals voor veel tomaten geldt, is de latere opbrengst zoeter.

Oogsten 25 jul-10 okt

Smaaktest

Niet de zoetste, maar wel dagelijks een grote oogst aan snel rijpende vruchten.

'Sunchocola' F1

Mooie, zoete vruchten

Grote, heerlijke kerstomaten met donkere bloes aan rijkdragende trossen. Te vergelijken met hybride voorouder 'Sungold', maar heeft door dikkere schil niet het effect van een zoete explosie in je mond.

Oogsten 31 jul-3 okt

Smaaktest

Heerlijke smaak en mooi op het bord. Deze soort gaan we zeker vaker kweken.

'Limoncito' F1

Vrolijk geel en barst niet

Deze plant produceert mooie, pruimvormige, lichtgele vruchten met een stevige schil aan rijkdragende trossen. Hij produceerde veel zij scheuten, maar die zijn gemakkelijk te herkennen en uit te nippen.

Oogsten 28 jul-30 sep

Smaaktest

Deze zoete tomaten waren zelden gebarsten of beschadigd en gaven de oogstmand een fleurig accent.

“De zoete 'Limoncito'-tomaten barstten bijna niet en gaven de oogstmand een fleurig accent.”

'Bartelly' F1

De beste kerstomaat

Heeft lange, regelmatige trossen vol rode vruchten. De langste tros was bijna een meter lang. Ze werden een voor een rijp. De rijpe kerstomaatjes kunnen los met kroontje worden geoogst.

Oogsten half jul-3 okt

Smaaktest

Zoete tomaten en dankzij rechtopgaande groeiwijze gemakkelijk als stamtomaat te leiden. Een grote favoriet.

'Red Pear'

Zoet maar compact vruchtvlees

Deze variëteit is gemakkelijk als stamtomaat te leiden. De bladen stonden ver uit elkaar langs de stam en de druppel- of peer-vormige vruchten groeiden aan mooie trossen.

Oogsten 18 aug-16 okt

Smaaktest

De vruchten zijn prachtig en het vruchtvlees was heel zoet, maar ook compact. Geen uitblikker.

“Bereid je voor op de oogst en verzamel recepten voor tomatengerechten en -conserven.”

Middenmaat

‘Shirley’ F1

Betrouwbaar, maar heeft bescherming nodig.

Oude, zeer productieve variëteit. Mooi en betrouwbaar, en wordt door commerciële kwekerijen al jaren in kassen gekweekt. De stevige planten produceren gelijkmatige rode vruchten.

Oogsten 15 aug-10 okt

Smaaktest

Leverd een overvloedige oogst om in te maken en in te vriezen. Ook lekker in salades.

Vleestomaten

‘Gourmandia’ F1

Lekker en vlezig, maar zaai ze vroeg

Stamtomaten met weinig zijstelen, laten zich gemakkelijk leiden. De grote, vlezige, rode vruchten hebben onderaan een opvallend puntje. De schil bij de steelaanzet vertoont wat littekens.

Oogsten 10 aug-16 okt

Smaaktest

Veel lekkere, stevige tomaten die zich gemakkelijk laten snijden en vullen. We gaan deze opnieuw kweken, maar wel vóór april zaaien.

‘Big Daddy’ F1

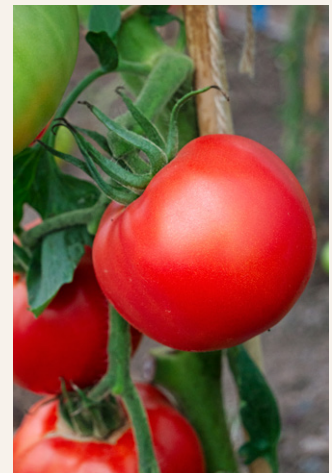
Smaakt heerlijk, laat zich goed bewaren

De planten zijn bladerrijk en produceren veel zijstelen, maar ook veel grote, lichtgeribde, helderrode tomaten die er gezond en stevig uitzien.

Oogsten 10 aug-16 okt

Smaaktest

Deze variëteit hebben we eerder gekweekt. Hij is betrouwbaar en blijft in de keuken een paar dagen goed.

‘Buffalosun’ F1

De beste vleestomaat uit de test

Groeikrachtige planten met enorme, oranje tot lichtrode, afgeplatte vruchten die rond de steelaanzet wat kurkig waren, maar schoongemaakt nog heel veel vruchtvlees boden.

Oogsten 14 aug-12 okt

Smaaktest

Wat smaak en effect op het bord betreft, waren deze tomaten absoluut favoriet.

‘Costoluto Fiorentino’

Laten zich goed snijden

De planten zijn wat rommelig door de vele bladeren en wat dubbele toppen bovenin. De geribde, licht afgeplatte vruchten zijn prachtig, maar de afmetingen kunnen per plant verschillen.

Oogsten 15 aug-20 okt

Smaaktest

Geen grote opbrengst, maar de zoete, stevige vruchten zien er gesneden mooi uit.

Zaaien, kweken en oogsten: zo doe je dat

1 Zaai tomaten in een 9cm-pot met zaai- en stekgrond. Zeef er een laagje van 3 mm potgrond overheen en druk licht aan. Begiet met warm water en zet in een kweekbak op een warme vensterbank. Idealiter ontkiemt het zaad bij 20 °C binnen 8-10 dagen. Bij een lagere temperatuur duurt het wat langer. Geef de zaailingen veel licht. Wanneer de zaadlobben groot genoeg zijn om beet te pakken, verspeen je de zaailingen naar individuele 9cm-potten met potgrond. Zet de potten niet te dicht op elkaar. Met voldoende warmte en licht groeien ze binnen 4-5 weken uit tot 15-20 cm hoge planten.

2 Plant in april gezaaide tomaten begin mei in een kas of folietunnel. In februari gezaaide tomaten kunnen vanaf begin april in een kas of folietunnel worden uitgeplant. Wacht in beide gevallen tot eind mei voordat je de planten afhardt en buiten uitplant. Voeg flink wat compost toe, zowel in de vollegrond als in potten. Steek vóór het planten een stevige rechte bamboestok in de grond. Plant de tomaten diep: ook de stam kan wortelen en dit vergroot het wortelstelsel.

3 Geef elk dag water en geef zodra de planten bloeien wekelijks vloeibare biologische tomatenvoeding. Ze groeien snel. Bind de stengels om de 25 cm aan de bamboestokken en nip zijscheuten uit ('dieven') om ze als enkelstammige planten te leiden. Geef

planten in de kas schaduw, want de planten kunnen verschroeien.

4 Oogst tomaten wanneer ze rijp zijn; dit moment hangt af van de zaaidatum. Doorgaans rijpen kerstomaten het eerst. De vleestomaten rijpen het traagst, maar zijn het wachten meer dan waard.

5 Nijp de toppen uit wanneer de planten even hoog zijn als de bamboestokken, zodat er zoveel mogelijk energie naar de vruchtzetting gaat. Blijf dieven en knip de oudere bladeren rond de trossen onderaan weg. Hierdoor rijpen tomaten beter en bovendien wordt de energie naar de hogere plantdelen geleid.

6 Blijf water geven, maar geef tegen het einde van het oogstseizoen wel wat minder. Dan wordt de smaak intenser en voorkom je dat de tomaten openbarsten. Blijf dieven en oogsten. Verzamel veel recepten voor gerechten en conserven als voorbereiding op de oogstpiek in augustus en september.

7 Pluk de laatste rijpe tomaten en haal groene trossen binnen om verder te rijpen. Je kunt de rijping versnellen door ze bij bananen te leggen. Of je hangt ze op een warme, droge plek, zodat ze geleidelijk zullen rijpen en je nog maandenlang tomaten kunt eten, vaak tot december.

Bind de stengels om de 25 cm aan bamboestokken naarmate de planten groeien.

Maandelijkse klusjes

- **April:** zaai en verspeen de zaailingen wanneer de zaadlobben groot genoeg zijn
- **Mei:** plant de tomaten uit – hard ze eerst af voordat je ze buiten plant.
- **Juni:** geef water, bemest, bind aan steunen en verwijder jonge zijscheuten.
- **Juli:** nijp toppen en zijscheuten uit en pluk rijpe vruchten.
- **Aug-sep:** piek van het oogstseizoen – geef regelmatig water en blijf dieven.
- **Okt:** pluk de laatste tomaten, haal trossen binnen. Eet de tomaten op of bewaar ze.

Blijf zijscheuten uitnemen om stamtomen als een enkele, stevige stam te leiden.

Knip de toppen uit de planten die even hoog zijn als hun bamboesteun.

Blijf water geven, maar geef tegen het einde van het oogstseizoen wat minder.

Als je tomaten uitplant in potten die je in groeizakken zet, verbetert de irrigatie.

Dé oer- Hollandse schutting

Een sieraad voor uw tuin

- ✓ Ervaar het ambacht
- ✓ Particulier en zakelijk
- ✓ Natuurlijk en duurzaam
- ✓ Nederlandse kwaliteitswilgen
- ✓ Zelf plaatsen of door Van Aalsburg

VAN AALSBURG

WILGENTENENSCHUTTINGEN.NL

Scan de QR-code en ontdek meer!

Een moestuin
begint bij
www.DeZaden.nl

Manden vol groenten en kruiden oogsten?

Maak nu een moestuinplan!

Bij De Zaden vind je:

Handige zaaikalenders • Stap-voor-stap plannen • Zaden van originele rassen • Alle hulpmiddelen om je planten groot te kweken

DEZADEN

www.dezaden.nl

Kweek in een paar potten verschillende kleurrijke, eetbare planten en smul de hele zomer van verse groente.

Anne: Mijn eerste eigen tuin was gehuurd. Aangezien we ieder moment konden verhuizen kweekte ik alles in potten en bakken, klaar om de hele tuin achterin de auto te laden. Het is opvallend hoeveel je kweken kan in zo'n beperkte ruimte!

Een eetbare pottentuin

In een paar eenvoudige stappen maak je een eetbare tuin met potten, waaruit je meerdere seizoenen fruit, groenten, sla en tuinkruiden oogst.

Je hebt geen enorme tuin nodig, niet eens een stukje grond, om toch verschillende heerlijke en kleurrijke eetbare planten te kweken die je de komende zomer(s) kunt oogsten en eten. Er is een ruime keus aan variëteiten fruit, groente, sla en tuinkruiden die met een beetje aandacht goed gedijen in potten. En het is nu de beste tijd om aan de slag te gaan.

Een eetbare pottentuin is flexibel: je kunt de planten met een rijpe oogst op een goed

bereikbare plek zetten en later omwisselen met andere. In deze tweedelige serie leggen we uit hoe je een smakelijke (en mooie) pottentuin voor een kleine ruimte creëert, met kleurige eenjarige planten, fruitbomen en -struiken voor een grote opbrengst.

Als je planten kiest die meerdere seizoenen meegaan of steeds opnieuw uitlopen, zoals pluksla, verbruik je minder plastic potten, zakken potgrond en water, waardoor je jouw CO₂-voetafdruk verkleint.

Geschikte planten

Kweek de volgende eetbare planten en je kunt de komende zomer al van je eerste oogst genieten.

1 Stokboon

'A Cosse Violette' x 6

Zaaien april - mei

(beschermen tegen vorst)

Oogsten juli - september

2 Zwarte bes 'Ben Sarek' x 1

Planten november - april

Oogsten juli

3 *Borago officinalis* x 1

Zaaien april - juni

Oogsten juni - september

4 Stamslaboon

'Red Swan' x 4

Zaaien april - mei

(beschermen tegen vorst)

Oogsten juli - september

5 Appel 'Summerred' x 1

Planten november - april

Oogsten augustus - oktober

6 *Thymus* 'Fragrantissimus' x 1

Planten maart - oktober

Oogsten Jaarrond

7 *Tagetes patula*

'Burning Embers' x 1

Zaaien april - juni

(beschermen tegen vorst)

Oogsten juni - oktober

8 Tuinboon 'Crimson Flowered'

x 6

Zaaien maart - april

Oogsten juni - augustus

9 Courgette 'Golden Glory' x 1

Zaaien april - mei

(beschermen tegen vorst)

Oogsten juni - augustus

10 Sla 'Red Salad Bowl' x 3

Zaaien februari - mei

Oogsten mei - oktober

11 *Salvia officinalis*

'Purpurascens' x 1

Planten maart - oktober

Oogsten Jaarrond

Een pottentuin aanleggen

Gebruik leemhoudende, turfvrrije potgrond voor planten die meerdere jaren in dezelfde pot staan.

Hier kweken we een combinatie van pluksla en andere groenten die steeds opnieuw uitlopen naast fruitbomen en -struiken die elk jaar weer oogst geven.

Het kost weliswaar wat tijd en moeite om een pottentuin te creëren, maar het is ook een leuke manier om je creativiteit de vrije loop te laten terwijl je planten en potten kiest en combineert. Een groot voordeel van een moestuin in potten is dat veel eetbare planten van een zonnige, beschutte omgeving houden en vlakbij het huis dus goed gedijen. Als eerste moet je nadenken over het aantal potten dat je kwijt kunt. Grotere potten hebben minder vaak water nodig en huisvesten normaal gesproken grotere planten die meer opbrengst geven. Hier hebben we voor de zwartebessenstruik en de stokbonen oude zinken kuipen (uit de kringloopwinkel)

gebruikt; die zijn betaalbaarder dan nieuwe en lekker royaal. Terracotta potten zijn ook een goede keus. Bij warm weer houden ze de wortels koel en dankzij hun poreuze wand staan de planten nooit te nat. Het is leuk om oude en nieuwe potten in verschillende kleuren en tinten te combineren.

Als je in potten kweekt, heb je ook de vrijheid om verschillende potgrondmengsels te gebruiken, al naargelang de specifieke plantbehoefte. Voor planten die meerdere jaren in een pot staan – in dit geval de appelboom en de zwartebessenstruik – is turfvrrije, leemhoudende potgrond het beste, omdat daarin meer voedingsstoffen zitten en het vocht beter wordt vastgehouden dan in universele potgrond.

Voor een zonminnend tuinkruid als salie is turfvrrije universele potgrond met een schep hydrokorrels de beste optie.

1

Plant de appelboom en de zwartebessenstruik in iets grotere potten. Vul de pot voor een derde met potgrond, spreid de wortelkluit iets uit, zet de plant in de pot en vul die op met potgrond. Zet de tijm bij de zwartebessenstruik en geef de salie een eigen pot.

2

Vul twee potten met universele potgrond. Zaai stokbonen en stamslabonen in de ene pot en tuinbonen in de andere. Duw ze 5 cm de grond in. Geef water en steek steunstokken in de potgrond.

3

Vul drie 9 cm-potten met zaaigrond. Zaai in één pot een courgettezaadje en in de andere potten afrikaantjes, sla of komkommerkruid. Zet ze op een zonnige, vorstvrije vensterbank en verspeen ze na de ontkieming naar hun definitieve potten buiten.

Controleer regelmatig of de bonenplanten goed tegen de stokken groeien en bind ze zo nodig aan.

Een eetbare pottentuin verzorgen

■ Begiet de potten 's morgens of 's avonds – de potgrond moet volledig vochtig zijn. In hartje zomer moet je de tuinbonen, sperziebonen en courgette misschien wel twee keer per dag water geven.

■ Help de scheuten van jonge stokbonen in het begin om hun steunen te vinden. Zodra de scheuten de steunen raken, zoeken ze zelf hun weg naar boven.

■ Nijp de toppen uit stokbonen en tuinbonen om de groei van zijscheuten te stimuleren zodat de planten meer peulen produceren.

■ Bemest alle planten één keer per week met een verdunde vloeibare mest, biologische tomatenmest bijvoorbeeld.

■ Sperziebonen, courgettes en pluksla zijn fantastische planten voor een pottentuin. Als je regelmatig oogst, blijven ze je de hele zomer van verse groenten voorzien. Pluk vaak een kleine hoeveelheid en altijd vóórdat de peulen of vruchten te groot en minder lekker worden.

■ Oogst regelmatig salieblaadjes om jonge aanwas te stimuleren. Knip de toppen uit de plant om een vollere groei te stimuleren.

■ Houd goed in de gaten wanneer de zwarte bessen rijpen en zorg ervoor dat je de vogels voor bent.

■ Zaai in mei chilipeper- en auberginezaadjes in kleine potten, ter voorbereiding op het tweede deel van deze serie in juni.

Oogst regelmatig een paar blaadjes pluksla voor een gestage aanvoer in de zomer.

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 . MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING . 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

Krijg 5%
korting met de
code NL04GW25

NEEM ZELF EEN KIJKJE!
Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

Vraag het Anne

Heb jij prangende tuin vragen voor Anne? Stel ze via redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. *Vraag het Anne*. Het is heel fijn als je ook een foto mee kunt sturen.

V Ha Anne, ik wil graag aardbeien kweken met mijn kleindochter dit jaar. Ik heb zelf een grote moestuin, waar ze alle aardbeien opeet die ze kan vinden. Ze woont met mijn dochter in een kleine nieuwbouwtuin, maar ik zou haar toch graag in haar eigen tuin willen laten zien hoe je aardbeien kweekt. Ik twijfel een beetje over ze in potten en bakken kweken. Heb jij hier ervaring mee?

LIEVE GROET, OMA NAN

A Lieve Nan, wat een uitstekend idee. Ik heb hier ervaring mee aangezien aardbeien erg populair zijn hier thuis, en ik er niet genoeg kan kweken. We eten ze vaak als toetje na een fijne zomermaaltijd buiten. Om die reden groeien de aardbeien op ons terras. Dat is makkelijk snoepen.

Je hebt speciale 'aardbeipotten' van terracotta met een soort balkonnetjes van onder tot boven waar je de aardbeien in kan planten. Zo kweek je met een enkele pot flink wat aardbeien. Ik zie ze niet zo vaak in de winkel, maar soms heb je geluk. Tweedehands zoeken levert ook nog wel eens iets op.

Je kan ook gaan voor kweekzakken, waar je kleine openingen in maakt. Zo maak je een eigen aardbeienpot. Je kan ook gaan

voor verticaal tuinieren met aardbeien. Ze kunnen in hangmanden, of zelfs in halve regenpijpen die je onder elkaar bevestigt aan een muur. Ik heb ook weleens pallets gezien waar hier en daar een extra plankje in was gezet zodat er grond en planten in konden. Op zijn kant neergezet tegen een muur of schutting neemt dat weinig plek in beslag. Bijkomend voordeel is dat je de pallet dan nog vrolijk kan schilderen met jouw kleinkind.

Ik zou bij alle net beschreven manieren gaan voor aardbeien op kale wortel. Die bestel je makkelijk (biologisch) online, en ze zijn makkelijker te gebruiken dan met een kluit wanneer je creatief te werk gaat. Veel plezier en eet smakelijk samen!

LIEFS, ANNE

Aardbeien kun je kweken in een speciale aardbeienpot.

V Hallo Anne en redactie, zouden jullie ons misschien een vogelvriendelijke, voor ons ook mooie boom kunnen aanraden voor deze zonnige, hete, zanderige border van 1,55 meter diep en 2,35 meter breed, die wij met onze burens delen? We waren het eigenlijk eens over een meerstammige krent, maar nu lees ik dat die niet goed tegen droogte kan.

GROETEN, LINDA

A Hallo Linda, gezien de beperkte ruimte zouden jullie ook kunnen kiezen voor een vlier (*Sambucus nigra*) of sporkehout (*Rhamnus frangula*). Beiden zitten ergens tussen een grote struik of kleine boom in, zijn meerstammig, goed voor de biodiversiteit, en kunnen de droge, arme, zonnige plek die jullie beschrijven goed aan. De vlier heeft als bijkomend voordeel dat jullie van de bloemschermen siroop kunnen maken. Succes en veel plezier samen!

GROET! ANNE

Boomspiegels en geveltuintjes zijn leuke projecten om met de hele buurt te doen.

V Lieve Anne, Ik las jouw voorwoord in het maartnummer en heb die uitgeknipt en op de koelkast gehangen met een bloemige magneet. Ik wilde even zeggen dat ik veel had aan jouw inspirerende, lieve en goed geschreven verhaal. Nu heb ik een vraag, want ik wil zo graag de buurt verenigen om samen meer te gaan doen voor de biodiversiteit, maar ik weet niet zo goed hoe te beginnen. Ik heb 47 jaar als hovenier gewerkt, maar ik wil niet als betweter iedereen in onze versteende straat gaan vertellen hoe het wel moet. We hebben een straatapp en sommige ouders hebben weleens gezegd dat ze geveltuintjes willen, maar ik twijfel om een bericht te sturen. Dan ben ik zo'n die pensionado die weer eens iets wil. Wat zou jij doen? Hoe verenigen we ons? Waar begin ik? Ik vind het een beetje overweldigend, al dat geregeld, maar wil ook aan de slag.

LIEVE GROET, MONIQUE

A Lieve Monique, Ik moet er helemaal van blozen, dankjewel. Dan nu mijn antwoord: Ik zou als ik jou was absoluut die pensionado zijn die iets wil. Je bent namelijk ook een pensionado met een schat aan kennis, kunde en visie. Daar mogen jouw straatgenoten zich mee in de handjes knippen, want wie heeft er nou zo iemand in de buurt wonen, die ook nog helpen wil?

Je kan verschillende kanten op, dus kies vooral wat jou het beste past. Een berichtje in de straatapp kan een begin zijn. Je hoeft hier niet meteen alles wat je van plan bent uit de doeken te doen, maar wel kan je aangeven graag te willen helpen als hovenier, en of er mensen zijn die het leuk zouden vinden mee te willen helpen aan een groenere straat. Ik zou als ik jou was dan ook

vooral aangeven dat je ook zonder groenkennis enorm van waarde kan zijn, en dat je graag helpt met de invulling. Ik zou met die mensen dan een apart appgroepje beginnen en een keer afspreken. Wie weet heb je binnen no time een 'groen dreamteam' tot je beschikking (inclusief iemand om die zware tegels eruit te halen)!

Bij veruit de meeste gemeenten is er een regeling om geveltuintjes te mogen maken. Vervolgens is het aan jullie om te bepalen of je alleen de geveltuintjes aanlegt van degenen die meehelpen, of dat jullie de hele straat aanpakken en een verdeling maken voor het onderhoud. Gezien de kosten is het misschien een idee om dit project rondom Burendag te organiseren. Zij hebben (in september) altijd de mogelijkheid subsidie

aan te vragen. Zo krijg je misschien wel versterking van burens die op die dag wel willen helpen en stuurt jouw 'groene dreamteam' de boel vooral aan.

Een andere tip is jullie aan te sluiten bij het NK Tegelwippen. Ik schrijf hierover in mijn voorwoord deze maand. Wie weet enthousiasmeer je jouw straatgenoten daar wel mee? Mochten de tegels eruit vliegen, dan is dat mooi het moment om met jouw kennis en kunde ervoor te zorgen dat de boel goed wordt beplant.

Als ik nog zo brutaal mag zijn een laatste tip te geven aan jou als zeer ervaren tuinier: schaam je nooit voor je goede bedoelingen en kennis. Zie het als een grote waarde, dan doen de mensen om jou heen dat ook.

HEEL VEEL SUCCES! ALLE GOEDS, ANNE

Dahlia 'Totally Tangerine' is een favoriete, zalmkleurige dahlia.

V Beste Anne, ik ben op zoek naar een plant, maar ik weet niet zo goed wat het is. Het was een heestertje op stam, met lieflijke paarsige, lila bloemetjes, die in het voorjaar bloeide en heerlijk rook. Ik dacht dat het misschien het peperboompje (*Daphne odora*) was, maar ik zocht hem op en het was hem toch niet. Heb jij een idee?

GROETEN, MARK

A Beste Mark, ik denk dat je de dwergsering (*Syringa meyeri*) bedoelt. De bloemen ruiken inderdaad ontzettend lekker! Wellicht iets om aan

weerszijden van je deur te zetten? Dat is altijd goed thuiskomen en vertrekken in de lente.

HARTELIJKE GROET, ANNE

*De dwergsering (*Syringa meyeri*) is een laagblijvende en heerlijk geurende heester.*

V Hoi Anne, wat zijn jouw lievelingsdahlia's? Ik klap altijd een beetje dicht van de enorme keuze online, en dan doe ik maar wat, maar dan zie ik ze bloeien en ben ik toch nooit echt blij. Ik vind warme kleuren mooi en wil graag open bloemen voor de bijen.

LIEVE GROET, EMMA

A Hallo Emma, het kan overweldigend zijn om te kiezen. Ik ben zelf ook gek op warmgekleurde dahlia's, aangezien ze tot zo laat in het seizoen doorbloeien. Tegen die tijd, in het mooie nazomerlicht, is er niets zo mooi als een zalmkleurige open bloem, bedekt met bijen.

Mijn favorieten zijn 'Waltzing Mathilda' en 'Totally Tangerine'. Er zijn natuurlijk nog heel veel meer opties, maar aangezien je al aangaf overweldigd te zijn, laat ik het bij deze twee toppers, die bij mij ieder jaar in mijn tuin staan, en bovendien biologisch goed beschikbaar zijn. Succes!

LIEFS, ANNE

“In het mooie nazomerlicht, is er niets zo mooi als een zalmkleurige open bloem, bedekt met bijen.”

V Ha Anne, hoe kweek jij goede zonnebloemen? Ik heb dus echt groene vingers en kweek met gemak de gekste dingen die iedereen moeilijk vindt. En dan zegt iedereen: “Zonnebloemen zijn super makkelijk om te kweken”. Maar ik krijg het gewoon niet voor elkaar. Sterker nog, ik zie ze niet eens terug na het zaaien in de tuin, terwijl mijn zus precies hetzelfde doet en daar de boel prachtig bloeit! Mijn trots is ook gewoon echt gekrenkt hiervan! Dus help mij eens uit de brand ...

ALVAST BEDANKT, EEN TUINIER DIE LIEVER ANONIEM BLIJFT, HAHHA.

Zonnebloemzaadjes kun je zaaien in Wool Pots of in turfrijpe zweltabletten.

A Hallo! Misschien moeten we toch eens een anonieme tuiniers *hotline* beginnen. Ik krijg vaak vragen van mensen die het rond-uit gënant vinden hem te stellen. Zonde! Iedereen heeft wel een plant die haar of hem niet ligt. Ik heb dat met aubergines. Het lukt wel, maar altijd met moeite, alsof ik de oogst uit die planten moet wringen. Zo heeft iedereen wel iets.

Met zonnebloemen kan je op verschillende manieren te werk gaan. Direct in de vollegrond zaaien kan goed, maar ik

vermoed dat dit jouw werkwijze was. En ik vermoed ook, vooral omdat je aangeeft er niets van terug te zien, dat je last hebt van muizen of vogels die de zaadjes opeten. Dat kan verklaren waarom het bij jouw zus wel lukt op dezelfde manier: minder hongerige beestjes.

Ik zou daarom gaan voor de methode van voorzaaien. Dit kan iets eerder dan dat je dat normaal buiten doet (bijvoorbeeld in april, begin mei) op een beschutte plek, zoals in een kas, koude bak, of een

onder een cloche. Ik gebruik direct gewone potgrond, geen zaaigrond, en doe één enkel zaadje per potje. Persoonlijk ben ik voor zonnebloemen gek op voorzaaien in de wollen potjes van Wool Pots. Die kunnen met potje en al de grond in. Wanneer je een wollen randje boven de grond laat uitsteken, ontmoedigt dat slakken. Plant ze uit wanneer je al plantjes hebt en wie weet heb je deze zomer net zo'n (zonne-)bloemenzee als jouw zus. Zet 'm op!

LIEFS, ANNE

“Ik noem mijn Friese Stabij altijd een Friese Sta-Bijna.”

Friese Stabij Nova is het beste tuinmaatje van Anne.

V Hallo Anne! Oké, geen tuinvraag misschien, maar ik dacht ik probeer het toch! Wat voor hond is de jouwe? Ik ben op zoek naar een viervoetige tuingenoot en vind die van jou zo leuk!

LIEFS! QUIRINE

A Ha Quirine, aangezien tuinieren en viervoeters voor zoveel mensen zo nauw met elkaar verbonden zijn, vind ik het prima jouw vraag hier te beantwoorden! Mijn hond Nova is een Friese Stabij, maar ik noem haar altijd een 'Friese Sta-Bijna', want volgens mij heeft er in haar familiegeschiedenis echt wel een keer iets anders tussen gezeten. Ze is dan ook een stuk ranker dan de meeste Stabijtjes en ze heeft bruine, in plaats van zwarte vlekken, hoewel dit wel vaker voorkomt. Ze is mijn allerbeste tuinmaatje. Heel veel plezier met het grote avontuur van een puppy!

LIEFS, ANNE

Zo plant je jouw dahlia's in 6 stappen

Dahlia's kun je vanaf begin april in huis oppotten of in een kas voortrekken. Het voordeel hiervan is dat je dan halverwege mei grote planten hebt en dus eerder bloemen. Zo pak je het voortrekken en planten aan in zes eenvoudige stappen.

1

VULLEN Vul een kleine pot voor de helft met universele, liefst turfvrrije potgrond. Leg de wortelknol op de potgrond, met het verbindingspunt naar boven.

2

AFDEKKEN Dek de wortelknol af met meer potgrond, zodat alleen het topje zichtbaar is. Houd een diepte aan van 5 tot 8 cm onder de grond.

3

VERZORGEN Geef royaal water en laat het teveel weglopen. Als je vroeg bloemen wilt, zet de potten dan op een warme, lichte vensterbank binnenshuis.

4

TOPPEN Knijp voor vollere planten de top uit de middelste tak, wanneer de plantjes 10 cm hoog zijn.

5

VERPOTTEN Verpot de jonge dahliaplanten zodra ze goed beginnen te groeien.

6

PLANTEN Half mei mogen je dahlia's naar buiten, de volle grond in! Hard ze na de laatste nachtvorst zorgvuldig af (na IJsheiligen) en plant ze op een zonnig plekje in de tuin.

Verzorgingstips voor dahlia's

Als het goed is, geniet je nu tot diep in de herfst van jouw bloeiende dahlia's. Met deze vijf verzorgingstips blijven de bloemen extra lang mooi.

- Bescherm planten die je buiten hebt staan afdoende tegen slakken.
- Zet oorworm-vallen rond de planten als je beschadigde bloemblaadjes ziet.
- Geef dahlia's tijdens de bloei regelmatig een opkikker. Gebruik hiervoor vloeibare mest.
- Geef genoeg water om de grond vochtig te houden.
- Verwijder uitgebloeide bloemen om de bloei te verlengen.

Door steeds de uitgebloeide bloemen van de dahlia weg te knippen, verleng je de bloei.

Natural Bulbs selecteert alleen de allerbeste biologische bloembollen, zaden en planten. Chemisch bespoten bloemen? Die zul je bij hen niet vinden. Want de landbouw moet draaien om een gezonde, levende bodem. Ecologische kwekers zorgen niet alleen voor sterke gewassen, maar ook voor schoon water, schone lucht en een veilige werkomgeving voor mens en natuur. Natural Bulbs garandeert je de beste kwaliteit van het seizoen, met de mooiste kleuren en optimale bloei. Daarom selecteren ze extra sterke bloembollen met voldoende voeding voor een krachtig resultaat. De belofte? Bloembollen waar je blij van wordt!

NATURAL BULBS

Cadeau bij een jaarabonnement

Dahlia Bijentas van Natural Bulbs (t.w.v. 15,90)

Ontvang:
12x Gardeners' World +
Dahlia bloembollen van
Natural Bulbs!
Met 38% korting
van ~~113,08~~ voor 70,-!

Abonneer je vandaag nog

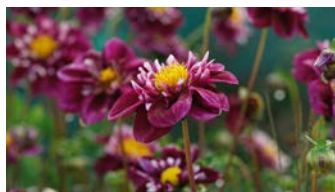
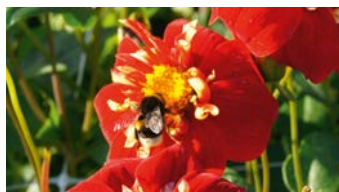
www.gardenersworldmagazine.nl/dahlia-actie

of bel +31 (0)24 202 78 27 of scan de QR-code met de camera van je telefoon.

Deze actie loopt t/m 20 april 2025 of zo lang de voorraad strekt. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice. Prijswijzigingen onder voorbehoud.

Scan de
QR-code
voor meer
informatie

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

Deze maand

- 68 De kracht van je eigen 'erfparadijs'**
Ook in landelijke gebieden hebben tuindieren het steeds moeilijker.
- 72 Gids voor blijde kamerplanten**
Door je planten te verpotten, houd je ze gezond.
- 77 Inheemse held**
Gewone brunel (*Prunella vulgaris*).
- 78 Geheimen van een kleurrijke tuin**
Zo zorg je voor jaarrond kleur in de border.
- 83 Moeiteloos oogsten**
Tijd om een heleboel nieuwe groenten te planten voor dit jaar.
- 88 Samen pompoenen kweken**
Zaai weer met ons mee. Dit jaar kweken we pompoen 'Fictor'.
- 90 Een mooie én productieve tuin**
Anne kweekt naast eten, ook plukbloemen en geneeskrachtige planten.
- 94 De natuurlijke vijver**
Govert gidst je door de wereld van water.

Ontdek de kracht van je eigen 'erfparadijs'

"Het is hier toch groen!" Het landelijke gebied lijkt vaak vol leven, maar de realiteit is dat vogels, zoogdieren en insecten het steeds moeilijker krijgen. Met jouw erf of grote tuin kun je een verschil maken en tegelijkertijd genieten van een groene, levendige omgeving. Stichting Steenbreek en De Vlinderstichting lanceren vanaf 24 maart de landelijke campagne 'Erfparadijsen' om je hierbij te helpen.

TEKST EN FOTO'S: ALBERT VLEGENTHART (DE VLINDERSTICHTING).

Gewone pendelzweefvlieg op een gele ganzenbloem.

Een rommelhoekje wordt ook door de steenuil gewaardeerd.

Of je nu een groot erf, een royale tuin of een manege hebt, je kunt allemaal bijdragen aan een beter milieu.

Erven zijn verspreid door heel Nederland en vormen belangrijke leefgebieden voor diverse dieren. Of je nu in een agrarisch gebied, landgoed, bos of aan de rand van een dorp of stad woont, jouw erf kan een cruciale rol spelen in het behoud van biodiversiteit en het verbinden van groene gebieden.

Hoe scoort jouw erf?

Op de website www.erfparadijzen.nl vind je alles wat je nodig hebt om je erf natuurvriendelijk in te richten. Met de erfscan beoordeel je je eigen erf en ontvang je concrete tips en stap-voor-stapplannen. Van bouwtekeningen voor nestkasten tot subsidies: het wordt je zo makkelijk mogelijk gemaakt. En ben je tevreden met het resultaat? Dan kun je je erf (anoniem) op de kaart zetten.

Jouw erf, jouw regels

Hoe onderhoudsarm je je erf wilt hebben, bepaal je zelf. Goed nieuws: minder doen is vaak beter voor de natuur. Laat delen van je gazon staan en maai ze afwisselend. Verminder wieden en schoffelen, en haal alleen weg wat je echt in de weg staat. Met een goed plan bepaal je zelf waar je controle wilt houden en waar je de natuur zijn gang laat gaan.

Voor sommige soorten is weinig extra's nodig. Denk aan de huismus, boerenzwaluw, witte kwikstaart, zwarte roodstaart, dagpauwoog en het groot koolwitje. Spannender wordt het als je ook de gekraagde roodstaart, egel, steenuil, kerkuil, koninginnenpage, het landkaartje, icarusblauwtje en vleermuizen ziet. Door je erf naar eigen inzicht in te richten, kun je snel bijdragen aan het behoud van deze soorten en de biodiversiteit. Zelfs zonder uitgebreide kennis van soorten.

Structuur biedt het bont zandoogje overzicht in zijn territorium.

Een biodivers en klimaatbestendig erf

Naast bekende maatregelen zoals nestkasten, inheemse (biologische) bloemenmengsels en composthopen, bieden we inspiratie en informatie voor onder andere het aanplanten van hagen, bomen en het omvormen van je gazon naar bloemrijk grasland.

Met mulch of compost verhoog je de organische stoffen en verbeter je de bodemstructuur en het bodemleven, wat niet alleen de groei van planten bevordert, maar ook zorgt dat water beter wordt vastgehouden.

Halfverharding vermindert de negatieve effecten van grote oppervlakken bestrating, waardoor water minder snel afstroomt en droogte wordt voorkomen.

Natuurlijke erfscheiding sluit aan op de omgeving.

Bosuil.

Open bestrating op het erf heeft niet overal en helpt al snel.

Door regenpijpen af te koppelen en regenwater op te vangen in een regenton of direct naar de tuin te leiden, draag je bij aan het ontlasten van het riool en voorkom je overstromingen tijdens intense regenbuien. Iedere bijdrage maakt jouw erf en de omgeving dus klimaatbestendiger en biodiverser!

Ben je klaar om jouw erf tot een waar paradijs te verheffen? Kijk op www.erfparadijzen.nl om te zien wat je kunt doen.

Een vijver met een vlakke oever biedt zoveel leven in de tuin.

Voordelen voor jou en de natuur

Met een natuurlijke inrichting geniet je niet alleen van een groene omgeving, maar profiteer je ook van praktische voordelen.

- **Verkoeling in de zomer**
Planten van kruiden tot bomen zorgen voor schaduw en koelte, wat het binnenklimaat in huis ook ten goede komt.
- **Isolatie in de winter**
Groene terreinen bieden extra isolatie, wat kan bijdragen aan lagere energiekosten.
- **Minder geluidsoverlast en stof**
Hagen en struiken dempen geluid en vangen stof op, en bieden bovendien meer privacy.
- **Waterbeheer**
Met de juiste planten blijft water langer in de grond, waardoor je minder hoeft te sproeien in droge perioden. En wateroverlast wordt juist beperkt omdat de bodem meer water kan opnemen.
- **Wetenschap toont aan dat een groene omgeving stressverlagend werkt en creativiteit bevordert.**
Je zou in je eigen groene omgeving kunnen thuiswerken en kunnen ontspannen onder genot van iets lekkers.

“Een groene omgeving werkt stressverlagend en bevordert creativiteit.”

Gids voor blijvende kamerplanten

Deel 5

Verpotten

Is je plant uit zijn pot gegroeid of heeft de potgrond zijn beste tijd gehad? Tijd om te verpotten! Met deze tips houd je je plant gezond.

Wil je je kamerplant echt leren kennen, kijk dan wat er buiten het zicht gebeurt in de potgrond. Door de wortelkluit te controleren, kun je zien of het tijd is om te verpotten. En verpotten op het juiste moment kan het verschil maken tussen een sneue plant en een gezonde.

Het goede nieuws is dat je niet alle planten tegelijkertijd hoeft te verpotten. Maar als je niet opmerkt wanneer het tijd is, zal de groei van de plant al gauw tot stilstand komen.

“Verpotten op het juiste moment kan het verschil maken tussen een sneue plant en een gezonde.”

Blaadjes met sporen van ongedierte kunnen erop wijzen dat het tijd is om de potgrond te vervangen.

Peuter de wortels voorzichtig los, zodat ze verder groeien in hun nieuwe potgrond.

Hoe vaak je kamerplanten een upgrade nodig hebben, hangt af van de grootte, de soort en hoe je ze verzorgt. Sommige hard groeiende soorten moet je misschien twee keer per jaar verpotten, terwijl volwassen exemplaren en langzame groeiers jarenlang tevreden zijn in dezelfde pot. Van oudsher worden planten verpot in het voorjaar, maar zolang je kamerplant in groei is, kun je hem op elk moment van het jaar verpotten.

Het is zinvol planten om de paar maanden uit hun pot te halen om ze te inspecteren. Als de wortels de pot bereiken, gaan ze rondgroeien, dus als je veel wortels ziet en weinig potgrond, is dat een goede aanwijzing dat het tijd is voor een nieuwe pot.

Oude of nieuwe pot?

Verpotten kan op twee manieren: de potgrond vervangen en de plant terugzetten in dezelfde pot of de plant verplanten naar een grotere pot. Volwassen planten waarvan je niet wilt dat ze meer ruimte innemen, kun je herplanten: verwijder de bestaande potgrond, knip de wortels met ongeveer een kwart terug en doe de wortelkluit terug in dezelfde pot met verse potgrond. Als je een echt grote plant hebt waarvan de wortelkluit te groot is om te hanteren, vervang je gewoon de bovenlaag van de potgrond.

“Bij verpotten is groter niet altijd beter: een kleine plant in een enorme pot zetten, zorgt voor problemen.”

Schraap de bovenste laag potgrond met een schepje weg, zonder de wortels te beschadigen, steek een paar stokjes in de wortelkluit om die wat luchtiger te maken en voeg verse potgrond toe.

Kleine, jonge planten of planten die je wilt laten groeien, moeten verpot worden van hun kweekpotje naar een iets grotere pot met meer potgrond. In dit geval kun je extra potgrond in de grotere pot doen en de wortelkluit intact laten of de potgrond helemaal vervangen, afhankelijk van hoe lang geleden je de plant voor het laatst hebt verpot. Potgrond verslechtert in de loop van de tijd naarmate het organisch materiaal afbreekt en de potgrond minder luchtig wordt en moet dus regelmatig worden ververs. Peuter hoe dan ook de wortels wat los zodat ze de nieuwe ruimte in groeien.

Bij verpotten is groter niet beter: een kleine plant in een enorme pot zetten, zorgt voor problemen omdat langs de randen van de pot veel potgrond niet zal worden ingenomen door wortels. Die potgrond kan snel verzadigd raken en drassig worden,

waardoor de wortels te veel vocht en te weinig lucht krijgen, wat gewoonlijk leidt tot wortelrot.

Met dat in gedachten kun je ‘één maat groter’ als vuistregel aanhouden, maar aangezien elke pottenfabrikant andere maten lijkt te gebruiken, kun je ook je vinger gebruiken: de huidige pot moet in de nieuwe passen met een vingerbreedte ruimte tussen de twee potten. Dit geldt misschien niet voor heel kleine of heel grote planten, maar zorg dat de nieuwe pot nooit meer dan een tien procent bredere diameter heeft.

Let ook op de diepte van de pot, want ook die varieert. Sommige planten met een oppervlakkig, vezelig wortelstelsel, zoals de erwtenplant (*Curio rowleyanus*), hebben geen diepe pot nodig, maar soorten met penwortels of een grote wortelstok, zoals vrouwen tongen (*Sansevieria*) en de ZZ-plant, gedijen in een diepere pot.

Potgrond kiezen

Potgrond speciaal voor kamerplanten is alom verkrijgbaar en volstaat prima

Maak je eigen potgrondmix, speciaal voor specifieke planten.

De juiste pot kiezen

De meeste kamerplanten hebben een pot nodig met drainagegaten onderin. Sommige planten doen het prima zonder, zoals vleesetende planten die van drassige grond houden, maar ook dan moet je zorgen dat ze niet te nat worden. Potten kunnen zo simpel en goedkoop of zo overdadig en duur zijn als je wilt, maar zie je keuze voor een pot als een kans om je kamerplantencollectie een eigen stijl te geven.

■ Simpele potten kunnen de plastic kweekpotjes zijn waarin je plant verkocht werd. Je kunt zelfs voedingsverpakkingen recycleren, zoals een plastic yoghurtbak. Prik wat gaten in de bodem en zet de pot op een schotel om water op te vangen, zodat er geen vlekken op je meubels komen.

■ Terracotta potten zijn mooiere alternatieven, maar als ze niet geglaazuurd zijn, zul je iets vaker moeten gieten. Sommige geglaazuurde potten hebben één drainagegat en zijn bedoeld om een plant in te zetten, maar één gat is misschien niet genoeg. In terracotta en porseleinen potten kun je gaten boren met een tegelboor, maar probeer dit maar niet met je meest kostbare exemplaren.

■ Sierpotten zijn decoratief en worden gebruikt om plastic kweekpotten aan het oog te onttrekken. Dit zijn potten zonder gat in de bodem en vaak zijn ze gemaakt van geglaazuurd keramiek. Voorkom, als je een kweekpot of sierpot hergebruikt, dat je plagen en ziekten naar de nieuwe plant verhuist: schrob de pot van binnen en buiten schoon met een warm sopje en spoel hem goed af. Een poreuze terracotta pot kun je voor het verpotten het beste in water onderdompelen, als je tenminste niet een vetplant in de winter verpot.

“Het is leuk om je eigen potgrondmixen te maken, naarmate je collectie kamerplanten groeit.”

voor allerlei populaire kamerplanten, van graslelie (*Chlorophytum comosum*) en drakenbloedboom (*Dracaena marginata*) tot varens en palmen. Deze potgrond lijkt op universele potgrond voor de tuin, maar bevat vaak minder grote kluiten en extra perliet om de afwatering iets te verbeteren. Maar hij is niet voor alle soorten kamerplanten geschikt: met name cactussen en vetplanten, orchideeën en vleesetende planten doen het beter bij een meer gespecialiseerde mix.

Het is leuk om, naarmate je collectie kamerplanten groeit, je eigen potgrondmixen te maken voor verschillende planten. Neem turfvrrije kamerplantengrond of gezeefde universele potgrond voor de tuin als basis en voeg dan extra ingrediënten toe die zijn afgestemd op de soort in kwestie. Elke kweker heeft zijn eigen unieke formule, maar het belangrijkste is in hoeverre de grond vocht moet vasthouden voor je plant. Zo hebben cactussen en vetplanten meer afwaterend materiaal nodig, zoals scherp zand, hydrokorrels, puimsteen of

perliet in een verhouding van 2:1 (twee delen potgrond op één deel afwaterend materiaal). En aronskelkachtigen, zoals *Monstera* (gatenplant) en *Spathiphyllum* (lepelplant), houden ervan als een derde tot de helft van de potgrond bestaat uit fijne orchideeënschors, wormencompost en perliet.

Sommige planten gedijen in een substraat zonder potgrond: de populaire maanorchidee wordt meestal verkocht in pijnboomschors, omdat deze epifyt (een plant die op een andere plant groeit zonder daaraan voedingsstoffen te onttrekken) graag wortelt in een grove, luchtige mix. Veel kamerplanten kun je ook kweken in een anorganisch substraat, zoals hydrokorrels en pon (een mix van zeoliet, puimsteen en lava) door middel van zogeheten semi-hydrocultuur. Het belangrijkste om te onthouden als je deze substraten gebruikt, is dat ze in tegenstelling tot potgrond geen voedingsstoffen bevatten en dat je die dus moet toevoegen als je de planten water geeft.

De taal van je kamerplant

Chlorophytum comosum (graslelie)

“Als je plant herhaaldelijk last heeft van plagen wijst dat vaak op een probleem bij de wortels.”

- 1** Als het water door de potgrond loopt en niet door de wortels wordt opgenomen, kijk dan of je plant verpot moet worden. Check bij de wortelkluit of ‘vervilte’ wortels bijna alle potgrond in beslag nemen.
- 3** Als planten wortelgebonden zijn, stopt de groei en kan het blad zijn glans verliezen.

- 2** Wortels die uit drainagegaten groeien, kunnen het eerste teken zijn dat je een plant moet verpotten.

- 4** Een wortelgebonden plant raakt gestrest. Als je plant herhaaldelijk last heeft van plagen zoals spintmijt en tripsen, wijst dat vaak op een probleem bij de wortels.

- 5** Als de potgrond in de loop van de tijd is gezakt en dichtgeslagen, is dat een teken dat de plant moet worden verpot.

VOLGENDE MAAND In het laatste deel lees je hoe je gratis planten maakt door ze te vermeerderen.

STICHTING NL BLOEIT!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.
www.nlbloeit.nl

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Gewone brunel

Prunella vulgaris

Ik ben een overblijvende plant uit de lipbloemenfamilie (*Lamiaceae*). Ik ben een prachtige purperkleurige bodembedekker en kan een hoogte van 10 tot zo'n 45 cm bereiken. Als vrij lage soort heb ik een voorkeur voor een wat meer open begroeiing. Toch kan ik ook wat hoger worden als er meer concurrentie is qua (zon)licht. Mijn bladeren zijn in de winter ook groen en ik groei prima in halfschaduw.

Mijn bloeitijd ligt tussen juni en september, hoewel dit kan variëren, afhankelijk van het (maai-) beleid. Ik heb een voorkeur voor lichtvochtige grond die matig voedselrijk is. Als je mij in het gazon hebt staan en niet te frequent maait, dan bloei ik prachtig tussen het gras.

Ik lijk op de aanverwante soort grote brunel (*Prunella grandiflora*). Grote brunel is sterker behaard, heeft grotere bloemen en heeft langere en iets smallere bladeren dan ik. Ik ben echt een mooie, rijkbloeiende soort voor de siertuin en ik word idealiter groepsgewijs aangeplant.

De basis van mijn stengels kruipen over de grond en wortelen regelmatig. Mijn bloeistengels richten zich op en dragen bovenin een tros met bloemen die zeer gedrongen is. Als mijn bloemen zijn uitgebloeid en de kronen zijn afgefallen, lijkt het geheel op een klein bijenkorfje. Als uitgebloeide plant ben ik dan ook nog een prachtige verschijning om te zien. Mijn jonge bladeren en scheuttoppen met bloemknoppen zijn eetbaar en gesneden of fijngehakt goed toe te passen in kruidenboter of sauzen.

In traditionele geneeskundepraktijken wordt ik al lang gebruikt om verschillende aandoeningen te behandelen, met name vanwege de antimicrobiële en ontstekingsremmende effecten. Zo wordt ik onder meer gebruikt voor behandelingen van kneuzingen en tegen keelpijn en ontstekingen in de mond. Mijn naam 'prunella' is een verbastering van brunella: een aandoening die een bruin kleurende keel kan veroorzaken.

Ik ben ook een goede drachtplant vanwege mijn nectar en stuifmeel en ben zeer waardevol voor vlinders en veel soorten groepen wilde bijen, zoals hommels, zandbijen, groefbijen, behangersbijen en specifieke soorten als gewone maskerbij, andoornbij en blauwe metselbij.

Voor tuinen en kruidenrijke vegetaties ben ik een zeer aantrekkelijke en kleurige bodembedekker. Ik ben bijvoorbeeld goed te combineren met allerlei lagere grassen en composieten en specifieke planten als beemdooievaarsbek, beemdkroon, brede ereprijs, geelgroene vrouwenmantel, gewone agrimonie, rapunzelklokje, gewone margriet en avondkoekoeksbloem.

Planten die hun blad behouden en verkleuren naar bijvoorbeeld limoengroen, zilver en paars zijn het hele jaar mooi in de border.

Geheimen van een kleurrijke tuin

Voor een border die in alle seizoenen sprankelt, heb je alleen maar de juiste componenten nodig, zegt **Nick Bailey**.

Deel 4 Jaarrond kleur in de border

Het lijkt misschien een onhaalbare droom om het hele jaar kleurrijke en boeiende borders te hebben. Maar met de juiste planten is het absoluut mogelijk. Een continu veranderend kleurenpalet creëren, in één border die met de seizoenen mee verandert, is een kwestie van de juiste planten kiezen en bij elkaar zetten. Ik laat je zien wat de componenten van een perfecte border zijn, welke kleurenpaletten je moet kiezen en hoe je bestaande borders aanpast met sprankelende kleuren. Dit kun je allemaal dit jaar nog voor elkaar krijgen, dus aan de slag!

Eisen aan een border

De perfecte, kleurrijke border maken is lastig, maar niet onmogelijk. En wat is dan wel de perfecte border? Volgens mij moet die aan de volgende eisen voldoen: het hele jaar kleur en structuur, in alle vier seizoenen tijdelijke planten zoals bollen, veel herhaling om eenheid te creëren en een mooi, veranderend kleurenpalet. Misschien heb je al een aantal van die componenten en hoeft je alleen maar iets toe te voegen. Maar als je vanaf nul begint, moet je alles nog aanschaffen en plaatsen.

Boven aan mijn lijst voor jaarrond kleurrijke borders staan planten die altijd kleur hebben. Daarmee bedoel ik soorten die het hele jaar in blad staan, maar niet per se donkergroen zijn, want dat kan in de koude maanden erg somber zijn. Maar neem bijvoorbeeld soorten met limoengroen, zilver-, brons- of roomkleurig, roze en paars blad. Die geven een border een permanente structuur en, als je de juiste soorten hebt, het hele jaar prachtige kleur. Voor goud/brons zijn *Thuja occidentalis* 'Rheingold' en *Diosma* 'Sunset Gold' een goede keus. Kies voor zilver *Brachyglottis* of *Buddleja* 'Morning Mist'. En *Pittosporum tenuifolium* is mooi limoengroen. Nog vrolijker zijn de kleuren van *Pittosporum tenuifolium* 'Bannow Bay' (pruimroze), *Veronica* 'Heartbreaker' (roze en roomkleurig) en *Lophomyrtus x ralphii* 'Magic Dragon' (paars en roomkleurig). Deze planten zien er niet alleen het hele jaar goed uit, maar vormen ook een achtergrond waartegen allerlei andere kleuren mooi uitkomen.

De volgende op mijn lijstje zijn siergrassen. Cultivars van prachtriet zijn 1 tot 3 m hoog en zorgen het hele jaar voor structuur: groen blad van maart tot oktober, dan vaalgeel blad

Zet groepjes planten in nabijgelegen kleuren bij elkaar, zoals deze rode rozen en lupines, en roze geraniums en lila campanula's.

“Ik vind het ontzettend handig om foto's van planten uit te knippen en op papier te plakken.”

en bloemen van oktober tot februari. Of als je een klein siergras wilt, probeer dan eens *Anemranthe lessoniana*. Dat vormt twaalf maanden per jaar een uitbundig heuveltje van groen, glanzend blad. Ook bollen zijn onmisbaar. Probeer voor elk seizoen soorten te kiezen die passen bij de rest van het kleurenpalet van dat seizoen. Narcissen en tulpen in de lente, lelies in de zomer, gele herfstnarcissen of paarse herfsttijloos in de herfst en sneeuw-klokjes en gele winterakoniën in de winter. Ook belangrijk voor een border die het hele jaar vol kleur is, zijn vaste planten in het palet van je keuze die bloeien van april tot november, bepaalde planten die zich uitzaaien, zoals *Verbena bonariensis*, en 'inlasbare' eenjarigen zoals cosmea en tabaksplant.

Kleurenpaletten

Als je de basiscomponenten van de border bepaald hebt, is het tijd om na te denken over kleur. Je kunt kiezen voor een kleurenpalet dat het hele jaar hetzelfde blijft, maar

met andere planten. Als je meer dynamiek wilt, kun je streven naar verschillende kleurenpaletten per seizoen. In de lente kunnen bijvoorbeeld subtiele contrasten centraal staan, met de zachtgele en blauwe tinten van longkruid, narcissen en Amerikaans vergeet-me-nietje. In de zomer kunnen roze en paars de boventoon voeren, met rozen en vaste planten, terwijl vlammen de tinten de herfst kleuren. De winter kan opgevrolijkt worden met pasteltinten, zoals van de roze, winterbloeiende kersenboom en de verrukkelijke, roomkleurige *Clematis cirrhosa* 'Wisley Cream'.

Als ik een kleurenpalet samenstel, vind ik het ontzettend handig om foto's van de planten van mijn keuze uit te knippen en op papier te plakken. Het is ongelooflijk hoe een voornamelijk donkerrood en paars palet

opeens tot leven komt als je limoen toevoegt, of hoe de sfeer van een kleurenschema totaal verandert als je één kleurgroep (zeg, geel) weghaalt. Probeer verschillende paletten uit, experimenteer. Het zal je verbazen wat je kunt creëren. En vergeet niet dat je het kleurenwiel als startpunt kunt gebruiken.

Probeer eens een monochroom kleurenschema, met lichtere en donkerder tinten van dezelfde kleur. Heb je liever wat meer drama, kies dan een analoog schema en zet planten in naast elkaar liggende kleuren (bijvoorbeeld geel, oranje en rood of paars) per kleurgroep bij elkaar. Maar wil je iets echt spectaculairs, ga dan voor contrasterende kleuren en combineer roze met limoen, oranje met blauw of paars met geel. Een heel mooie variant van dit laatste vind ik het combineren van een contrastkleur met een of twee van de kleuren daartegenover op het kleurenwiel. Zet bijvoorbeeld groen eens bij warmrood en bordeauxrood, geel bij paars en fuchsiaroze of oranje bij blauw en paars. De focus ligt hier weliswaar op kleur, maar vorm is ook belangrijk. Zowel de totale vorm

Wist je dat?

Er zijn allerlei donkerrode en paarse tinten die alleen vrouwen kunnen zien!

3 favorieten

Deze planten geven je borders een boost.

***Miscanthus sinensis* 'Morning Light'**

Bijna het hele jaar een fontein van sierlijke groene en roomwitte halmen.

Hoogte x Breedte 1,8 m x 1,2 m

Pittosporum tenuifolium

Met roze en paarse schakeringen is deze kleine, wintergroene plant een echte blikvanger.

H x B 100 cm x 60 cm

***Fuchsia* 'Hawkshead'**

Een fraaie heester in de zon of halfschaduw, met acht maanden lang witte en limoenkleurige bloemen. **H x B** 100 cm x 50 cm

Limoengroen toevoegen aan een border, accentueert en intensiveert andere kleuren, zoals bij deze limoengroene wolfsmelk en de rode *Papaver commutatum* 'Ladybird'.

van de plant als die van de afzonderlijke bloemen is van invloed op hoe ze in de border staan. Wat de bloemvorm betreft, probeer ik altijd een contrasterende mix te hebben van bolvormen, schermen en aren. Bijvoorbeeld in de vorm van respectievelijk pioenroos, duizendblad en ereprijs. Of rozen, akkerscherm en vingerhoedskruid. Hoe je het ook doet, streef naar contrast.

Voeg wat kleur toe

Wil je een bestaande border verder uitwerken, dan kun je met allerlei kleurtrucs de sfeer ervan enorm veranderen. Als de beplanting te donker is, met veel donkergroen, voeg dan wat sprankelend wit toe. In de zon laten valeriaan of peen de border glinsteren. In de schaduw zorgt vingerhoedskruid voor fleur. Als een border echter te bont is, breng er dan meer eenheid in en temper de kleuren met bordeauxrood, bijvoorbeeld met de hoge, eenjarige bladplant *Atriplex hortensis* var. *rubra* of met *Rosa* 'Burgundy Ice'. Herhaal deze planten een paar keer om het gewenste effect te krijgen.

Een andere kleur die heel nuttig kan zijn in borders is limoen of groengeel. Letterlijk

“Ik probeer altijd een contrasterende mix te hebben van bolvormen, schermen en aren.”

zonder uitzondering wordt elke kleur die je maar kan bedenken geïntensiveerd, opgefrist en geaccentueerd als je royaal limoengroen toevoegt. Denk bijvoorbeeld aan wolfsmelk, *Hydrangea paniculata* 'Little Lime' en vrouwenmantel. Een ander trucje is dat je een overwegend groene border onderbreekt met plukjes rood, die zorgen voor focus. Of geef een border met erg veel zilverkleurig blad een verbindend palet met zachte tinten blauw, roze en geel.

Tot slot nog iets wat ik in al mijn tuinontwerpen herhaal. Als je border in de herfst rood, geel of oranje blad heeft, voeg dan blauw toe, bijvoorbeeld monnikskap of een blauwe conifeer. Het contrasterende blauw maakt de vlammende kleuren nog spectaculairder. Hoe je je kleurenpalet ook mengt, doe het gewoon. Als iets niet werkt, kun je het altijd weer aanpassen.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op het boek **Tot bloei – Eindeloos bloemen plukken uit eigen tuin** van Jennita Jansen.

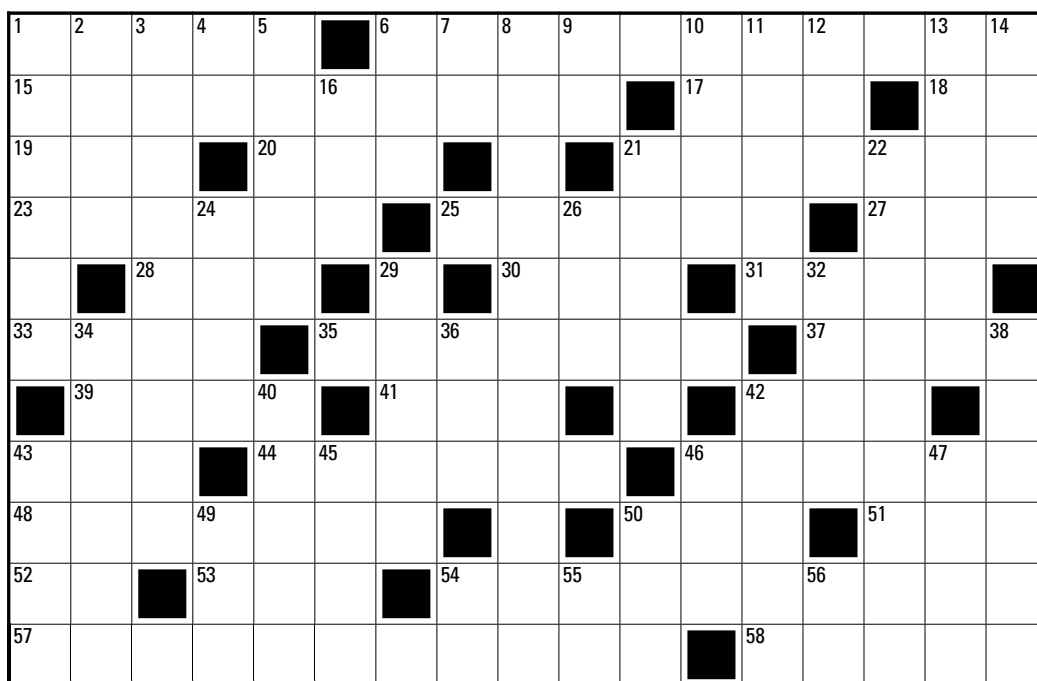
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 reepjes gebakken aardappel 6 tegenprestatie 15 raden 17 zeer oud (voorvoegsel) 18 inwilliging 19 bezopen 20 toiletartikel 21 sport 23 uitwasemen 25 plaats in Frankrijk 27 ieder 28 volksoploop 30 Rotterdamsche Electriche Tram 31 derhalve 33 deel van een trap 35 leuteren 37 mineraal 39 deel van een kolenkachel 41 een zekere 42 pausennaam 43 sluiskolk 44 merkteken 46 sluw persoon 48 platmaken 50 kilte 51 gesloten 52 Universiteit Twente (afk.) 53 lof 54 vaartuig 57 vleesgerecht 58 toewijding

verticaal

1 vogel 2 advies 3 belangstelling 4 laagwater 5 platte steen 6 zeer 7 oude lengtemaat 8 provincie in Frankrijk 9 voegwoord 10 meteorologisch verschijnsel 11 Europese vrouw 12 grond bij een boerderij 13 kleine ui 14 strooipoeder voor de huid 16 heidemeertje 21 gevolg van drankgebruik 22 verwelkomen 24 grondstof voor brood 26 vermaning 29 gering 32 stuk chocolade 34 plaats in Overijssel 36 griezelig 38 sinds 40 herfstbloem 42 slogan 43 goedje 45 Friese vluchtheuvel 46 vod 47 bedwelming 49 afslagplaats bij golf 50 rolsteen 54 gecasteerde stier 55 lidwoord 56 daar

22	3	17	55	3	16	41	30	44	3	14	58	3	33
----	---	----	----	---	----	----	----	----	---	----	----	---	----

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

Tot bloei – Eindeloos bloemen plukken uit eigen tuin

Een pluktuin is niet alleen productief, maar ook heel mooi en goed voor de natuur. In *Tot bloei* van Jennita Jansen ontdek je hoe je zelf de mooiste bloemen kunt kweken, plukken en stylen. Van maand tot maand leer je alle stappen die nodig zijn om eindeloos uit je eigen tuin te kunnen plukken. Ook vind je inspiratie rondom de thema's dahlia's en droogbloemen en praktische tips over je eigen zaden oogsten. En er is aandacht voor inheemse planten en biologisch tuinieren in het ritme van de natuur, zonder gif, chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Kortom: hoe je met jouw tuin kan bijdragen aan meer biodiversiteit en duurzaamheid. Namens KNNV Uitgeverij mogen we vijf exemplaren weggeven t.w.v. € 32,95!

Moeiteloos oogsten

April. Tijd om gewassen van vorig jaar voor het laatst te oogsten, en een heleboel nieuwe te planten voor dit jaar, vindt **Jack Wallington**.

Zelfs in onze onbeschutte tuin in het noorden is het seizoen tegen april veranderd. Soms is er 's ochtends nog wel wat strenge vorst of sneeuw, maar de bodem warmt al op door de langere dagen, waardoor dit een goede tijd is om nog meer buiten te zaaien.

De grootste verandering die ik in de tuin bespeur, is de langverwachte terugkeer van vliegende insecten, zoals de aardhommel en de gewone sachembij. Ik hou ook van het vosje (*Andrena fulva*), een bij die zichzelf vaak op blaadjes opwarmt. Vosjes leven ondergronds. Ze graven gaten in open stukken droge grond.

Ook vogels zijn nu natuurlijk druk bezig met het bouwen van nesten in onze hagen en kleinere bomen. Met twijgjes en mos geven ze hun jongen een warm welkom in de wereld. Winterkoninkjes, roodborstjes, distelvinken en staartmezen flitsen heen en weer, op jacht naar luizen op zachte uitlopers van planten. Als tuindieren zo druk zijn, is het ook voor ons absoluut tijd om aan de slag te gaan.

3 kruiden om nu voor te zaaien

Peterselie
Basilicum
Dille

Oogsten

Een van mijn favoriete momenten is als de malse stengels van paarse spruitbroccoli oogstrijp zijn. Als ze in deze tijd vers van de plant geplukt worden, vind ik ze net zo'n heerlijke seizoensgroente als asperges, en ze zijn het lekkerst als je ze zelf kweekt: sappig, krokant en zoet. Ze zitten tjokvol eiwit, vezels, vitamine C, ijzer, calcium en antioxidanten: een fantastische aanvulling op elke maaltijd.

Het blad van daslook is nu wel volgroeid. In deze tijd van het jaar scheur ik graag wat blaadjes van een pol onder onze haag om ze fijn te hakken en overal aan toe te voegen. Ze smaken mild genoeg voor salades en uiachtig genoeg om mee te roerbakken of groene bladgroente op smaak te brengen. Ook bieslook is nu oogstrijp. De eerste, smalle blaadjes zijn groot genoeg om te plukken en fijngeknipt in je eten te verwerken. Daslook en bieslook zijn allebei moeiteloos te kweken en komen elk jaar terug.

In onze tunnelkas staat nog een heleboel te wachten om geoogst te worden, zoals mosterd, mibuna en mizuna. Maar hun tijd is bijna voorbij, want ze vormen nu bloemstengels en worden bitter.

Daslook groeit krachtig en is daardoor makkelijk te kweken, maar is ook een woekeraar.

Gebruik een plank zodat de grond niet dichtslaat als je erop loopt.

Zaaien

Buiten

De zaaimarathon van de lente is in volle gang. Je kunt jezelf wat moeite besparen door buiten waar mogelijk ter plaatse te zaaien, zonder planten eerst in potten te zaaien en water te geven.

Gebruik in deze tijd van het jaar een plank: de grond is vochtig en zacht en slaat makkelijk dicht als je erop loopt. Later in de zomer, als de bodem minder nat is, kun je er wel gewoon op lopen. Maak een zaaivoor (ongeveer 1 cm diep) door een schoffel of schepje langs de plank te trekken. Strooi daar zaadjes in, niet te dicht op elkaar. Wortelen, bijvoorbeeld, zaai ik ter plaatse, in rijen van 'Resistafly' en 'Purple Sun'. Je kunt beter dun zaaien, zodat je later niet zoveel hoeft uit te dunnen – de geur van blaadjes die je daarbij onvermijdelijk beschadigt, trekt de wortelvlug aan. Bedek met wat aarde en druk voorzichtig aan. Ter plaatse gezaaid zaad hoeft je nu geen water te geven, tenzij het heel droog is.

Zaai kolen in bijna tot de rand gevulde bakken en bedek het zaad met 1 cm potgrond.

Binnen

In onze tunnelkas (maar een vensterbank is ook goed) zaai ik kolen in grote bakken, bijna tot de rand gevuld met turfrijke grond zodat de wortels maximaal de ruimte hebben. Zaai de zaden 1 cm diep en 5 cm uit elkaar. Ik vind dit een moeiteloze manier om met kolen te beginnen, omdat de zaailingen over een maand probleemloos kunnen worden verplant. Als ze 6-8 blaadjes hebben, plant ik ze buiten, waar ze dankzij hun voorsprong volop verder groeien.

Dit jaar probeer ik 'Multi-Head', een bloemkool met tot wel zeven kleine bloemkooltjes: meer opbrengst, minder moeite!

“Daslook smaakt mild genoeg voor salades en uiachtig genoeg om mee te roerbakken.”

Planten

Ik graaf tegenwoordig geen geul om aardappels te poten. In plaats daarvan poot ik ze met een bollenplanter, net als bij bloembollen, tot zo'n 15 cm diep. (Middel) vroege aardappelen zet ik 30 cm uit elkaar en late aardappelen 45 cm. Omdat de lente bij ons later begint dan in het zuiden, plant ik de vroege 'Swift' half april uit en de late aardappelen 'Pink Fir Apple' en 'Sarpo Mira' aan het eind van de maand. Ik doe een versie van 'no dig' die eigenlijk 'minimal dig' is: ik verstoor de bodem zo min mogelijk, maar maak me niet te druk als het niet anders kan, bijvoorbeeld bij het poten of rooien van aardappelen.

Als je sla hebt gezaaid in bakken of met een pottenpers, is april een goede maand om ze buiten uit te planten als ze een stuk of zeven blaadjes hebben. Zet ze 30 cm, of iets meer als je grote kroppen wilt, uit elkaar in rijen, en zigzagsgewijs voor een betere ruimteverdeling.

Als je last hebt van slakken, plant sla dan op een zo open mogelijke plek, want slakken glibberen gewoonlijk liever niet naar plaatsen waar ze heel zichtbaar zijn voor vogels en kikkers.

3 kolen die je nu nog kunt zaaien

Spruitjes
Spitskool
Boerenkool

Aardappelen poten is veel makkelijker als je ze poot zoals bloembollen.

De warme, vochtige bodem in april is ideaal voor het vormen van wortels.

"April is een goede maand om sla buiten uit te planten."

Composteer uitgegroeide gewassen nu en hak de stengels fijn.

Keer composthoppen om ze luchtig te maken en het proces te versnellen.

Taken

■ Haal eventueel overgebleven wintergroente zoals boerenkool, snijbiet en spruiten weg en gooi ze op de composthoop om ruimte te maken voor nieuwe zaailingen. Keer je composthoop ruim voordat de warmere maanden aanbreken goed om, zodat het sneller composteert. Wees altijd alert op tuindieren die in composthoppen leven, al is april doorgaans een goed moment voor dit klusje, omdat de meeste dieren nu op avontuur zijn. Mulch bedden zo gauw mogelijk met 2-3 cm compost, zodat je ze kunt beplanten.

■ Volgende maand plant ik een paar nuttige vaste groenten uit die jaar na jaar blijven groeien, bijvoorbeeld vaste uien, bloemkool en boerenkool, en natuurlijk asperges. Wil je met me meedoen? Bewerk dan nu een groot bed voor door het te wieden en te mulchen. Zorg voor een echt goede start met een extra dikke mulchlaag van zo'n 5 cm. Bedenk dat vaste groenten tot wel twintig jaar op dezelfde plek kunnen staan en zet ze dus niet op een plek waar je aan wisselteelt doet.

VOLGENDE MAAND Tijd om asperges, rabarber en sla te oogsten en vaste groenten uit te planten.

Geen abonnee?

Bij de volgende editie ontvangen onze abonnees gratis 'Fictor'-zaden. Ben je geen abonnee maar wil je toch meedoen? Je kunt 'Fictor' bestellen bij De Bolster!

Samen zaaien!

Doe mee en geniet van heerlijke pompoenen

Het is weer zover! Samen gaan we zaaien en dit jaar mogen we genieten van de geweldige pompoen 'Fictor', die veredeld is door De Bolster biologische zaden. Bart en Mayra vertellen ons over het veredelen van Fictor én we vertellen wat je nu kunt doen om direct aan de slag te gaan wanneer je als abonnee de zaden ontvangt bij het meinummer!

Aan de wieg van Fictor

In 2004 begonnen Bart en Elly* met, onder andere, het veredelen van pompoenen. Bart vertelt: "We hebben ons eerst volledig gefocust op het oranje ras 'Uchiki kuri'. Dit van oorsprong Japanse ras was in die tijd veruit het belangrijkste ras in Nederland. Omdat dit ras heel veel variatie in kleur, vorm en gewicht van de vruchten had, zag ik als veredelaar al voldoende kansen tot verbetering. Veruit het belangrijkste aspect was het verbeteren van de bewaarbaarheid. Om te kijken welke pompoenen het best bewaren moet je ze tot rijping laten komen. Het probleem is alleen dat je niet meer kunt kruisen, omdat de ouderplanten al lang zijn afgestorven. Hoe los je dit op? Heel simpel: maak op grote schaal zelfbestuivingen. Bij een zelfbestuiving zijn de vader en de moeder precies hetzelfde individu, oftewel genetisch volledig gelijk. Dit geldt dus ook voor de genen die de bewaarbaarheid van de vruchten bepalen."

**Ken je de tomaatjes die we vorig jaar samen zaaiden nog? De naam is een samentrekking van Bart en Elly: Bartelly.*

Elly in de jaren '90 tussen de pompoenen

Even voorstellen...

Het samen zaaien doen we dit jaar weer met De Bolster, maar wie staan er achter de geboorten van pompoen 'Fictor'? We stellen ze hier aan je voor.

Mayra Huzen (35)

Ik werk al vanaf 2007 bij De Bolster, waar ik begonnen ben als vakantiewerker; maar op verzoek van het bedrijf ben ik vervolgens ook plantenveredeling gaan studeren aan Wageningen University & Research (WUR). Sindsdien heb ik me verdiept in onder andere het veredelen van pompoen en ben ik hiervan nu hoofdveredelaar bij De Bolster.

Bart Vosselman (75)

Als achttienjarige wist ik al zeker dat ik later tuinder wilde worden op ons ouderlijk bedrijf te Epe. Om dit kracht bij te zetten heb ik de opleiding tot plantenveredelaar gevolgd aan de WUR. In 1975 afgestudeerd, in 1980 gepromoveerd in de cytogenetica en in 1983 hebben Elly en ik het ouderlijk bedrijf overgenomen.

Veredelen van 'Fictor': vakmanschap en een lange adem

Voor het maken van een nieuw ras heb je een lange adem nodig. Bart: "In 'slechts' 5 generaties met in totaal ongeveer 3000 á 3500 zelfbevruchtingen bij de 'Uchiki kuri'-planten, volgden hier twee nieuwe rassen uit, namelijk 'Solor' en 'Fictor'. 'Solor' is een zogenoemd zaadvast ras, dat vrij bestoven kan worden door hommels en bijen op een geïsoleerd perceel. 'Fictor' is daarentegen een kruisingsproduct, waarbij 'Solor' de vader is en de moeder een ander zaadvast ras, maar ook afkomstig van 'Uchiki kuri'. Wij noemen haar liefkozend 'Mamma Fic'."

De zadenproductie van 'Fictor'

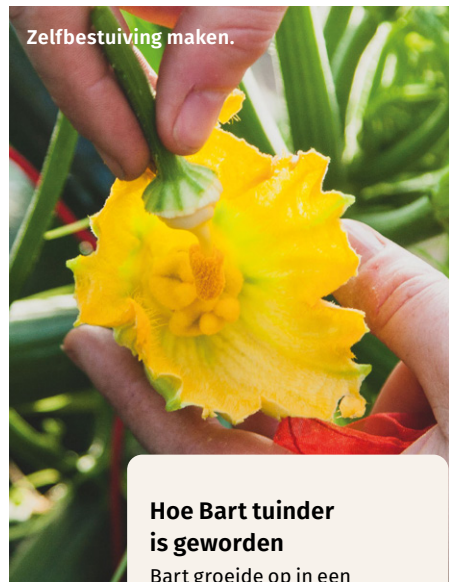
Om vervolgens de zaden te kunnen produceren, maken ze op de kwekerij meerdere rijen van 'Mamma Fic' en pappa 'Solor'. Vlak voor de bloei van 'Mamma Fic' worden alle mannelijke bloemen zorgvuldig wegehaald, zodat alleen vrouwelijke bloemen bestoven kunnen worden door 'Solor'. De pompoenzaden die hiervan geoogst worden, zijn 100% hybridezaad 'Fictor'. "Door de overvloed aan stuifmeel bij de bloemen, worden bezoekende insecten zelfs compleet geel van kleur", vertelt Mayra. "Dit is gewoon prachtig om te aanschouwen en ook belangrijk voor onze biodiversiteit."

Nieuw ras

Voor 'Fictor' heeft Bart een nieuw type ras en nieuwe naamgeving bedacht: FIC, "Family Intercross variety". Dit was nodig, omdat Fictor hoogstwaarschijnlijk afgekeurd zou worden als F1-hybride ras vanwege de strenge eisen die hiervoor aan uniformiteit worden gesteld. Gelukkig is 'Fictor' in 2011 toch als officieel ras toegelaten en is hij populair in zowel binnen- als buitenland!

Bijen en hommels zijn dol op pompoenbloemen.

Zelfbestuiving maken.

Hoe Bart tuinder is geworden

Bart groeide op in een tuindersfamilie, iets wat er altijd in is blijven zitten, ook na zijn studie. "Elly en ik hebben simpelweg ons hart gevolgd", vertelt Bart. "Van die keuze hebben we nooit spijt gehad. Dat we destijds biologisch zijn gaan telen, was een bewuste en gemotiveerde keuze. Het was knetterhard werken, maar het was oh zo mooi om het zo te doen! Jarenlang hebben we veel mensen plezier gedaan met ons brede assortiment van smaakvolle, onbespoten groenten en fruit. Maar ook was er altijd een ruime keuze aan fleurige, onbespoten snijbloemen in onze boerderijwinkel De Immenhof. En niet te vergeten: vanaf augustus hadden we altijd een zeer ruim assortiment aan eetbare pompoenen!"

Voorzaaien van 'Fictor': nog héél even geduld

Jeuken je vingers al om aan de slag te gaan? Bij ons wel! In het mei-nummer ontvangen abonnees pompoenzaden en kun je vanaf half april binnen voorzaaien in trays of potjes. Mayra raadt aan om begin mei voor te zaaien, zodat de zaailingen niet te lang hoeven te wachten voordat ze de grond in kunnen, rond IJsheiligen (rond 14 mei). Zaai in elk geval niet voor die tijd in de vollegrond; deze is nog te koud en de zaden kunnen gaan schimmelen (of worden opgepeuzeld). Wil je nu al aan de slag? Je kunt al de standplaats bekijken en deze voorbereiden door een 'vals zaaibed' te maken. Met een beetje geluk ontkiemen ongewenste planten daardoor eerder en kun je deze gemakkelijk verwijderen. Dit is later minder makkelijk, omdat pompoenen veel oppervlakkige wortels aanmaken. Zo ben je goed voorbereid als het mei-nummer op je deurmat valt en kun je direct van start!

Als er iets is waar ik vaak vragen over krijg, dan is het wel over het inrichten van mijn moestuin. Ik noem het altijd wel zo, maar in feite is het, in tegenstelling tot mijn stadstuin, vooral een productieve tuin. Ik kweek er naast eten ook bloemen voor op de vaas, en geneeskrachtige planten. Eigenlijk alles wat ik nodig heb voor mijn gezin en in grote hoeveelheden gebruik. Ik kweek er voor zeker negentig procent eenjarige planten, die ik puur kies op wat ze opbrengen. Toch wil ik ook dat het een mooie plek is, die naast dat alles, waarde heeft voor de natuur.

Een mooie én productieve tuin

Er zijn mensen die het liefst gewoon volgen wat er op het zaadzakje staat. Nette rijen, met een flinke plantafstand, en keurig geschoffeld ertussen bovendien. Daar is niets mis mee, maar het is niet hoe ik tuinier. Er zijn ook mensen die juist alles loslaten.

Ik heb persoonlijk een voorkeur voor het beste uit twee werelden. Er is een gulden middenweg tussen chaos en militaire rijtjes. Wat ik namelijk merk, is dat je minder last hebt van ziektes en plaagdiertjes als je planten maar goed combineert. Wanneer je een mix maakt met goede burens, is de kans groter dat alles gezonder groeit.

Goede burens en bliksemafleiders

Planten kunnen elkaar helpen door samen te groeien. Sommigen zijn ijzersterk en kunnen veel verdragen van plaagdiertjes, en werken als het ware als een bliksemafleider. Anderen trekken de juiste bestuivers aan, of stoten met hun geur ongewilde insecten af. De mogelijkheden zijn eindeloos. Dit zijn mijn favoriete combinaties:

Palmkolen, zandkool, en pompoenen

Palmkolen kan ik iedereen aanraden. Het blad is knapperig, heel gezond en lekker. De plant heeft een enorme sierwaarde en daarnaast is de groeiwijze ideaal voor combinaties met andere planten. Zodra de plantjes een hoogte van tussen de 25 en 30 cm bereiken, begin ik met het oogsten van de onderste bladeren. Zo ontstaat het kenmerkende stammetje. In de zomer bereiken in het voorjaar geplante palmkolen al een hoogte waarmee ze boven andere planten uittoren. Dat betekent dat de grond rondom deze kolen vrij is voor andere planten. Ik bedek die graag met rondslingerende pompoenen. Als laatste voeg ik graag wat zandkool toe (een inheemse ruco-la-soort) die de rupsen van het koolwitje heerlijk vinden. Mochten die toch een keer op de palmkool terecht komen, pluk ik een blad met rupsen weg, en leg ik die tussen de zandkool, waar ze vrolijk dooreten. Zo heb ik de komende generatie koolwittjes geholpen, zonder mijn oogst op te offeren.

Het fijne van al dat malse blad op hoogte hebben, is dat hazen en konijnen er wat minder goed bij kunnen in de herfst, wanneer ze weer rovend het terrein van mijn tuin over gaan. Ik zet voor de sierwaarde soms ook wat dahlia's in de buurt van palmkolen. Dat geeft in het najaar een prachtig effect.

Calendula officinalis 'Orange Porcupine'.

Pompoen 'Howden'.

“Zoveel tuiniers, zoveel methoden. Het is de truc te vinden wat bij jou past, dan wordt tuinieren echt leuk.”

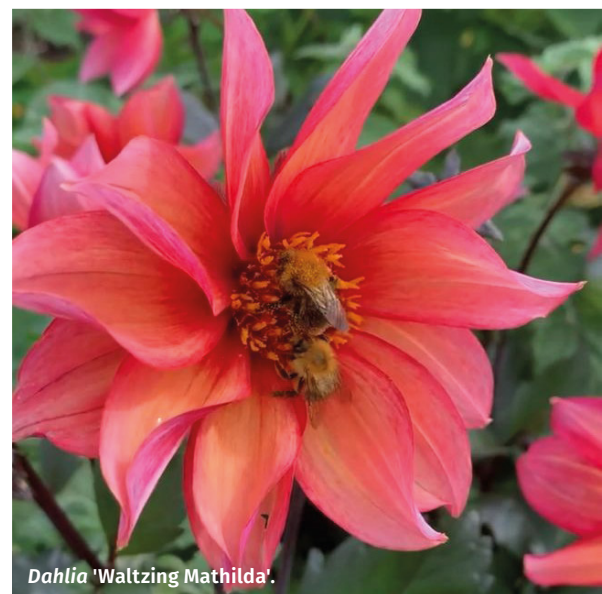
Goudsbloemen

Goudsbloemen (*Calendula officinalis*) heb ik altijd massaal in mijn tuin staan. Ik heb die er ooit gezaaid en er daarna nooit meer iets aan hoeven doen. Ze zaaien zichzelf vrolijk uit, en zelfs in jaren dat de grond in de winter volledig onder water staat, komen ze in het voorjaar weer terug. Ik gebruik de (gedroogde) bloemen om crèmes, oliën en zeep van te maken voor mij en mijn gezin. Ze hebben bovendien een schonende werking op de grond. Ze verjagen met hun aanwezigheid aaltjes, en trekken met hun bloemen

massaal bestuivers aan. Ze staan bovendien nooit in de weg met hun bescheiden groeiwijze. Ik combineer ze graag met allerlei vruchtgewassen, vooral met stamtomaten, die vrolijk boven al die bloemenpracht uittoren. Een heel belangrijk voordeel aan eenjarigen laten uitzaaien, is dat er in het voorjaar altijd al van alles groeit, nog voordat je met IJsheiligen je zaailingen aan de grond toevertrouwt. Dat betekent dat die minder worden opgegeten door slakken. Er groeit immers genoeg.

Dahlia 'Blue Bayou' met Allium 'Mount Everest'.

Dahlia 'Waltzing Mathilda'.

Oost-Indische kers

Net als goudsbloemen laat ik Oost-Indische kers rijkelijk uitzaaïen in mijn tuin. Ze zijn de ideale bliksemafleider voor zowel luizen als slakken. Sterker nog: luizen zijn er zo gek op dat ze er al snel op komen te zitten.

Het lijkt vreemd om een luizentrekker in de tuin te zetten, maar wat ze hiermee ook doen, is massaal lieveheersbeestjes, sluipwespen en zweefvliegen aantrekken die voor een geweldige balans zorgen. Zo krijgen luizen nooit de overhand in jouw tuin, en die Oost-Indische kers heeft

nergens last van en groeit – luizen of geen luizen – vrolijk door.

De bloemen zijn heerlijk om te eten, evenals het blad en de zaden die je als kappertjes kan inmaken. Ik combineer ze onder meer met pompoenen die ik laat klimmen. De rankende vorm klimt vrolijk mee de hiervoor bestemde boog op en trekt hier, rijk bloeiend, bestuivers mee aan. Eigenlijk zijn ze werkelijk overal welkom als bliksemafleider, en staan ze een keer toch in de weg, dan eten we het teveel aan planten simpelweg op.

Dahlia's, Phacelia en courgettes

Phacelia is een goede groenbemester, die bovendien mooi is en heerlijk ruikt. Ik heb deze ooit in combinatie met gele mosterd gezaaid om mijn tuin voor te bereiden. De *Phacelia*, die ook wel bijenbrood genoemd wordt, piept na al die jaren nog weleens omhoog en de plant is altijd welkom. De hoeveelheid nectar is ontzettend aantrekkelijk voor bestuivers, en hiermee trekt deze plant, terwijl hij de bodem voedt, ook nog de juiste beestjes naar

Blauwe druifjes.

Courgette 'Black Forest'.

zichzelf en bloeiende buren. Ik combineer deze plant daarom graag met courgettes en dahlia's.

De dahlia's komen wat later op gang in het seizoen, en bloeien tot aan de vorst. Ze zorgen dat mijn tuin er mooi uitziet later in het jaar, en we mooie bloemen voor op de vaas hebben.

Knoflook en wortels

Niet voor niets een klassieker: het combineren van planten uit de look-familie met wortels. De wortelvlug heeft namelijk

zo'n ontzettend goed reukvermogen dat ze op het moment waarop je wortels uitdunt eigenlijk al onderweg zijn. Look zorgt ervoor dat die geur geblokkeerd wordt.

Mijn oplossing is de randen van mijn verhoogde bedden te gebruiken voor knoflook. Daar tussenin kunnen mijn wortels en andere planten gezond groeien, beschermd door een ring van 'look-lucht'.

Bloemen als lokmiddel

Bestuiving is de sleutel tot een goede oogst van je vruchtgewassen. Het liefst bied je

vanaf het voorjaar tot diep in de herfst iets aan waar bestuivers iets aan hebben. Zo ontstaat er een balans in jouw tuin die niet alleen goed is voor de biodiversiteit, maar ook voor een gezonde tuin.

Veel eenjarige planten bloeien pas vrij laat, vanaf het einde van het voorjaar en de zomer. Vandaar dat het goed is ook voor het vroege voorjaar maatregelen te treffen.

Ik doe dat met krokussen, blauwe druifjes, en ook door hier en daar wat paardenbloemen te laten staan.

Over Govert

Als natuurgids leid ik graag mensen

door onze prachtige natuur en daarnaast ben ik gek op tuinieren! In de serie 'Govert gidst', leid ik jullie graag door de wereld van de natuur(lijke) tuin. Het is echt niet nodig om je tuin volledig op de schop te doen en je favoriete planten bij het compost te zetten: met kleine aanpassingen kun je vaak al een wereld van verschil maken.

Door het delen van inspiratie, praktische tips én verdiepende informatie kunnen we samen in de tuinen van Nederland en België meer ruimte geven aan de natuur. Laat je inspireren en beleef de natuur in je tuin!

Govert gidst

De natuurlijke vijver

Water is de bron van alle leven. Je kunt je daarom waarschijnlijk goed inbeelden waarom vijvers voor (natuurlijke) tuinen belangrijk zijn. Niet alleen geeft water rust voor de geest, ook wordt het alle seizoenen gebruikt door planten, vogels, insecten, amfibieën, zoogdieren en, als ze in de buurt wonen, reptielen. Geef een grote impuls aan biodiversiteit met een natuurlijke vijver; en dat hoeft écht niet met allerlei dure technieken. Samen met vijverecoloog Danny Keijsers gidst **Govert de Jong** je door de wereld van de natuurlijke vijver.

Natuurlijk, een vijver

“Een natuurlijke vijver is een vijver die in balans is, zonder dat je daar techniek voor nodig hebt”, vertelt Danny mij. Vijvers worden tegenwoordig vrijwel altijd standaard geleverd met de nieuwste technieken, zoals zuinige circulatiepompen, UV-filters en filterbedden. “Eigenlijk heb je die techniek niet nodig, behalve als je bijvoorbeeld veel grote vissen in een kleine vijver wilt houden. Als je vijver in balans is, dan regelt de vijver zichzelf”, vertelt Danny.

Oké, dat klinkt goed, maar hoe zorg je dan voor een vijver die in balans is? En wat is dat eigenlijk? Danny: “Een vijver in balans herken je als het water helder is, er niet of nauwelijks algengroei of kroos groeit en planten gezond groeien en bloeien.” Om te begrijpen hoe dit werkt, moet je het een en ander weten over de stikstofcyclus.

Een mini-cursus: de stikstofcyclus

De stikstofcyclus begint bij het afbraakproces van dood materiaal, uitwerpselen en ademhaling van waterorganismen (O_2). In een notendop: verschillende bacteriën en schimmels breken dood materiaal af en zetten dat om in het zeer giftige ammonia (NH_3). Andere bacteriën zetten dit vervolgens om in het eveneens giftige nitriet (NO_2) en wordt vervolgens door wéér andere micro-organismen omgezet in het nauwelijks giftige nitraat (NO_3). En nitraat is een krachtige voedingsstof voor planten. Heb je hiervan te veel in de vijver? Dan kun je bijvoorbeeld een sterke algen- en kroosgroei krijgen, wanneer je planten het niet van ze ‘winnen’.

Een balans creëren

“Geen enkele vijver is hetzelfde. Elk vormt zijn eigen ecosysteem, en dat maakt een algemene aanpak niet altijd toereikend. Je moet altijd naar elke individuele vijver kijken wat er nodig is, vuistregels bestaan niet”, aldus Danny. Dit betekent niet dat je basiselementen moet negeren. Danny: “Voeg in een vijver in elk geval snel groeiende water- en oeverplanten toe. Zij geven zuurstof af aan het water, wat belangrijk is voor dierlijk leven, en zij nemen voedingsstoffen op. Heb je er veel van en groeien ze goed? Dan zul je zien dat algen en kroos verdwijnen omdat ze de concurrentie niet aankunnen.”

Ook het voorkomen van extra voedingsstoffen in het water is een goede manier om de balans te helpen. Als je vissen hebt, geef dan minimaal voedsel en voorkom dat bladeren in de vijver vallen, zelf doe ik dit met een net.

De natuurlijke vijver is géén natuur

Even terug naar de natuurlijke vijver. “Als je een analogie maakt met de natuur, waar plassen, poelen en meren voorkomen, willen deze zich altijd doorontwikkelen naar een volgend ‘stadium’. In een pool groeien planten, deze sterven af en zorgen voor een laag op de bodem. Het jaar erop groeien er weer planten. Op den duur krijg je in deze cyclus moeras, wat na verloop van tijd verandert in bos. Dit noem je successie in de biologie. Een gebied wil altijd doorgroeien naar zijn climaxvegetatie”, vertelt Danny.

Dit vertelt ons dat onderhoud, ook bij natuurlijke vijvers, dus zeker nodig is. “Je kunt dit het beste doen op een manier waarbij je balans creëert, door onder andere het kiezen van de juiste planten en door het water regelmatig te testen op algemene hardheid (GH) en carbonaathardheid (KH). De meest gebruikte (inheemse) vijverplanten gedijen het best op kalkrijk water. In de Nederlandse natuur worden de meeste waterplanten gevoed door de grote rivieren, die mineralen meenemen uit de bergen.”

Tip van Danny

“De vijver is echt een blad-magneet. Zet in het najaar en de winter een laag hekje rondom de vijver. Zo voorkom je inwaaierend blad dat van links naar rechts wordt geblazen door de wind.”

In drie jaar tijd is de vijver van Govert uitgegroeid tot natuurlijke vijver. De tijdelijke betonmatten, ondersteund door balken, voorkomen dat kinderen in de vijver vallen en zijn handig bij het onderhoud (om op te lopen).

Naar de praktijk

Ga je aan de slag met de vijver, of heb je er een en kan die wel wat liefde gebruiken? Volg dan deze tips!

Ligging van de vijver

Idealiter heeft de vijver 's ochtends en 's avonds het meeste licht: de middag kan in de zomer erg heet worden, wat vooral bij kleine vijvers voor problemen zou kunnen zorgen. Danny: "Planten kunnen stoppen met groeien als het te heet wordt. Ze nemen dan geen voedingsstoffen meer op, wat ruimte geeft voor algen. Een tip: zet een parasol over een kleine vijver, tijdens een hittegolf."

Hoe groter, hoe beter

"Vooral hoe meer watermassa, hoe beter. Grotere vijvers met veel watermassa houden beter hun balans dan kleinere, en ze warmen bijvoorbeeld ook minder snel op", vertelt Danny. Een grote vijver die ondiep is (30 cm) heeft alsnog weinig watermassa. De minimale diepte kun je richten op 80 cm tot maximaal 160 cm. Danny: "Maak je hem dieper, dan dringt licht minder goed door en kunnen waterplanten minder goed groeien, en zo maken algen dus meer kans."

Bodem: natuurlijk of kunst?

Voor het aanleggen van de vijver kun je verschillende opties overwegen. Zelf heb ik EPDM-folie (rubber) als bodem, maar je kunt ook kiezen voor voorgevormde bakken of zeil van PVC. Deze laatste is wel gevoelig voor UV en kan gaan scheuren na een aantal jaren. Danny: "Je kunt ook zonder folie werken, dan sluit het vijverwater aan op de grondwaterstand. Je hebt wel minder invloed op wat de bodem doet met je waterkwaliteit."

Tip van Govert

"Als je waterplanten moet uitdunnen, leg deze dan een dag en nacht op de kant naast de vijver. Waterdiertjes kunnen dan terug het water inkruipen. Waterplanten kunnen prima op de composthoop; gooi ze nooit weg in de natuur."

Kies zeker deze planten

Zoals je hebt gelezen zijn planten onmisbaar voor een natuurlijke vijver. Zorg in elk geval voor een grote mix inheemse waterplanten, zoals bijvoorbeeld:

- Grof hoornblad (*Ceratophyllum demersum*)
- Glanzend fonteinkruid (*Potamogeton lucens*)
- Aarvederkruid (*Myriophyllum spicatum*)
- Waterranonkel (*Ranunculus aquatilis*)

Daarnaast is het belangrijk dat je veel oeverplanten in de vijver zet. "Als onderwaterplanten door vertroebeling van het water minder licht krijgen, kunnen er makkelijker algenproblemen ontstaan. Oeverplanten hebben dat probleem

niet en kunnen altijd voedingsstoffen weg nemen", zegt Danny. Probeer deze oeverplanten:

- Dotterbloem (*Caltha palustris*)
- Gele lis (*Iris pseudacorus*)
- Egelskop (*Sparganium erectum*)
- Waterviolier (*Hottonia palustris*)
- Zwanenbloem (*Butomus umbellatus*)
- Moerasspirea (*Filipendula ulmaria*)
- Wateraardbei (*Comarum palustre*)

Drijvende planten zoals **kikkerbeet** (*Hydrocharis morsus-ranae*) en **krabbescheer** (*Stratiotes aloides*) zijn ook prachtige toevoegingen.

Egelskop is een prachtig bloeiende oeverplant.

Vijverdieren helpen

Een vijver werkt als een enorme magneet voor dierlijk leven. De beste manier om deze beestjes te helpen, is in elk geval een vijver van minimaal 80-100 cm diep, voor overwinterende amfibieën, maar het liefst ook een ondiep stuk creëren. “Maak een stukje in de vijver met kiezels of stenen, waar water tussen zit. Insecten zullen hier graag van drinken”, raadt Danny aan. Als je écht de beestjes wilt laten floreren, neem dan liever geen vissen. Zelf heb ik nog goudwindes in de vijver, maar in de (zeer) ondiepe delen komen ze niet; daar barst het van de waterbeestjes. Vissen kunnen ook spontaan in de vijver komen: eitjes blijven regelmatig aan poten van eenden en andere watervogels hangen en worden zo naar je vijver gebracht.

En de sliblaag?

Door de jaren heen vormt er slib op de bodem door afbraak van materialen. Veelal wordt gezegd dat dit verwijderd moet worden, maar een laag slib op de bodem hoeft helemaal geen probleem te zijn. Danny: “In de bovenste sliblaag leven heel veel waterdiertjes. In de onderste lagen gebeurt eigenlijk weinig, maar zitten wel bacteriën die slib afbreken. Slib vormt eigenlijk alleen een probleem als er weinig water overblijft en het een moeras dreigt te worden. Let op met middeljes die slib snel afbreken. Je moet veel planten hebben om de hoeveelheid voeding, die daardoor snel vrijkomt, weer op te kunnen nemen. Als dat niet gebeurt, kan er een algenexplosie ontstaan.”

Testen

Is het nodig dat je het vijverwater test en aanpast? “Ja”, antwoordt Danny. “Waterplanten hebben behoefte aan water met een redelijke hardheid en kalk (GH en KH). Regenwater en verbruik van deze kalk, verandert het water. Het is dus nodig dat je regelmatig GH en KH meet en indien nodig kalk (voor vijvers!) toevoegt.” Is er veel verdamping in de zomer? Vul de vijver dan aan met kraanwater.

Tuindieren zijn dol op vijvers, waaronder deze azuurwaterjuffer en het stapeltje groene kikkers op de vorige pagina.

“Geen enkele vijver is hetzelfde. Elk vormt zijn eigen ecosysteem.”

DANNY KEIJSERS

Over Danny

Danny Keijsers heeft al 10 jaar zijn eigen bedrijf (Keijsers Vijverecologie), waarmee hij vele vijvers heeft aangelegd en adviezen geeft. Mocht je meer willen leren over natuurlijke vijvers, dan geeft hij ook regelmatig workshops. Kijk op www.vijverecologie.nl voor meer informatie.

100

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

Deze maand

100 Algemene tuintaken

Hark en wied borders en plant nerines in potten.

103 Bloemen

Neem stekken van fuchsia's en maak steunen voor klimplanten.

106 Zaailingen verspenen

Zorg voor sterke en gezonde planten.

107 Plant een bed asperges

Eerder oogsten door vanuit klauwen op te kweken.

108 In de kas

Neem bladsteelstekken van begonia's en zaai komkommerzaad.

110 Groente en fruit

Zaai erwten en verplant snijbiet.

Daglelies uitdunnen

Check de nieuwste uitlopers van daglelies en haal de zwakste weg. Gebruik een mes of pak ze met je hand een voor een onderaan stevig beet en trek ze uit de grond. Als ze scheuren of afbreken, knip ze dan helemaal terug.

Doe dit klusje voordat de bloemen zich ontwikkeld hebben, zodat de sterke uitlopers die overblijven extra energie krijgen en mooiere bloemen vormen. De stengels krijgen zo ook meer ruimte, waardoor de plant netjes en rechtop in de border staat.

Geef de plant meer energie door zwakke groei uit het hart te halen.

Harken zorgt voor een luchtige, kruimelige bodem waarin regen kan wegsijpelen.

Hark en wied borders

Maak dichtgeslagen grond in je borders luchtiger door te harken tussen de planten. Werk achteruit, zodat je niet op de grond stapt die je net bewerkt hebt, en til met de

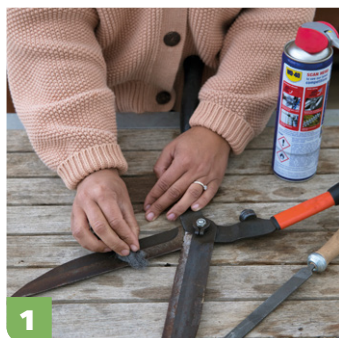
punten van je handvork alleen de bovenste 3-4 cm grond omhoog. Zo belucht je de bodem, die daardoor weer warmer kan worden. Haal meteen onkruid weg en dun

uitgezaaide planten uit, vooral langs de randen. Pas op dat je geen opkomende bollen beschadigt. Dit is ook een goed moment om een mulch van compost aan te brengen.

STAP VOOR STAP Je heggen-schaar slijpen

Slijp de bladen van je heggen-schaar voordat je er lang gras of oude stengels van blad-verliezende siergrassen mee knipt. Schone, scherpe bladen maken de schaar gemakkelijker en dus fijner in het gebruik. Het knipresultaat is ook mooier en de plant is minder kwetsbaar voor ziekten.

Zorg dat je alles hebt wat nodig is om je snoeigereedschap te reinigen en te slijpen, zodat je dat in optimale conditie kunt houden.

1 Wrijf fijn schuurpapier of staalwol met cirkelbewegingen over het blad om hars te verwijderen. Zo nodig kun je een harsoplosser gebruiken.

2 Slijp de schuin aflopende rand met een vijl. Veeg krachtig van je af over de lengte van het blad, even schuin als de rand.

3 Spuit of veeg olie over het geslepen blad en smeer dan alle bewegende delen door er olie in te spuiten.

STAP VOOR STAP

Repareer gaten in gazons

Zaai kale plekken in het gazon goedkoop in met graszaad. Die ontstaan vaak na de winter en als er geen nieuw gras in groeit, grijpt onkruid zijn kans. Zaad dat je nu zaait, ontkiemt na maximaal drie weken, dus bescherm ingezaaide plekken met netten tot er groene sprietjes verschijnen.

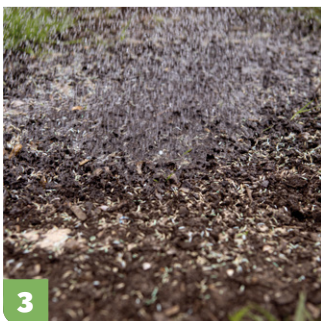
1

Wied kale plekken, druk ze aan, maak ze vlak en zaai er graszaad op. Zaai de juiste hoeveelheid.

2

Druk het oppervlak aan met de achterkant van een hark zodat het zaad goed contact maakt met de aarde bij het ontkiemen.

3

Geef royaal water met een spuitfles of gieter met fijne broes en wacht dan met opnieuw water geven tot het zaad ontkiemt.

Plant nerinebollen in potten, zodat je ze makkelijk kunt meeschuiven met de zon.

Plant nerines in potten

Plant nu nerines, of klipelelies, om deze herfst te genieten van schitterende bloemen. Nerines houden van goed doorlatende grond. Zet ze dus in grote potten met turfrijke universele

potgrond met een paar handjes scherp zand en check of elke pot minstens één open drainagegat heeft.

Plant de bollen net onder het oppervlak van de potgrond, met

de nek boven de grond. Zet ze 7-10 cm uit elkaar en geef ze dan water. Zet de pot op een warme, zonnige plek, het liefst in de beschutting van een muur op het zuiden.

Maak je vijver schoon voor een gezonde start van het seizoen.

Verwijder oud blad van vijverplanten

Haal al het rottende plantmateriaal (dode blaadjes, takken en andere resten) uit de vijver voordat het water verder opwarmt en alle zuurstof in de vijver verbruikt. Knip dan bij alle planten oud blad weg vanaf de voet. Als je waterlelies hebt, steek dan je arm helemaal in de plant en knip

bloemstengels van het afgelopen jaar en overgebleven blad weg. Snoei ook takken terug die in of bij de vijver bungelen. Grote waterpartijen kunnen al dit afval wel hebben, maar een kleine tuinvijver is kwetsbaar en moet regelmatig worden onderhouden.

Checklist

- ☐ Bemest je gazon zodat je sterk, dik gras krijgt.
- ☐ Breng mulch aan tussen planten in de border.
- ☐ Snoei takken van heesters terug die door winterstormen zijn beschadigd.
- ☐ Bind kamperfoelie en clematis vast aan hun steun.
- ☐ Verwijder netten die je vijver beschermen.
- ☐ Verwijder groene aanslag van tegels met een bezem en zand.
- ☐ Haal rommel uit goten van schuren en kassen.

Creëer meer plekjes voor tuindieren

Lok een gevarieerde mix van nuttige tuindieren door van verschillende materialen (bundeltjes holle takken, kleine houtblokken, stro, oude bakstenen) nieuwe schuilplaatsen in je tuin te maken voor bijvoorbeeld spinnen, bijen, lieveheersbeestjes en kevers, die op andere beestjes jagen en zo een gezond ecosysteem creëren.

Prop het kastje goed vol, zodat de materialen die je erin stopt er niet uitvallen als ze uitdrogen. Maak stapels houtblokken in een beschut hoekje van je tuin, voor egels en kikkers.

Insectenhôtels zijn belangrijke nest- en schuilplaatsen voor diverse soorten.

Grootbladige planten, zoals schoenlappersplant, maken een somber stuk tuin lichter en mooier.

Vul schaduwplekken met blad

Fleur schaduwrijke hoekjes op met grootbladige vaste planten. Grote bladeren reflecteren het licht, dus ook als de kleuren gedempt zijn, vallen de krachtige silhouetten en vormen duidelijk op. Kies planten zoals hosta's,

schoenlappersplant en Kaukasische vergeet-me-niet, vooral zilverkleurige variëteiten. Geef ze voordat je ze plant een lang dompelbad in hun pot.

Zet ze in de border (in hun pot), zodat je makkelijker kunt bepalen

waar je ze wilt planten. Tik ze uit hun pot, plant ze, druk de grond aan en geef opnieuw water. Als de nieuwe planten in de schaduw van bomen staan, concurreren ze daarmee om water, dus blijf de eerste tijd goed gieten.

Bescherm jonge planten tegen vorst

Nachtvorst na warme dagen kan funest zijn voor jonge planten. Bedek wortelen die je in de vollegrond zaait met een tunnel van vliesdoek. Zo bescherm je het gewas tegen vorst en houdt je de wortelvlies op afstand. Rode biet en snijbiet bescherm je tegen vorst door ze onder stolpen te zaaien. Laat jonge planten in potten afharderen door ze 's ochtends buiten te zetten en 's avonds weer binnen te halen. Sluit 's avonds het deksel van de koude kas. Als het 's avonds heel koud is, bedek dan de planten in de koude kas met vliesdoek.

Zaai rode biet en snijbiet onder een stolp ter bescherming tegen kou.

Checklist

- ☐ Geef kruis- en aalbessen een 5 cm dikke mulchlaag van goed verteerde compost.
- ☐ Zaai om de twee weken sla in de vollegrond.
- ☐ Maai gras als het 8 cm of hoger is, op een droge dag.
- ☐ Zaai pompoenen binnenshuis bij een temperatuur van ca. 20°C.
- ☐ Plant middelvroege aardappelen zoals 'Vivaldi' of 'Nicola' ongeveer aan het eind van de maand.

STAP VOOR STAP

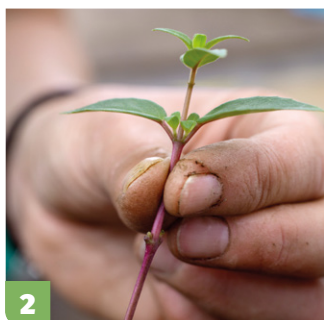
Neem stekken van fuchsia's

Vermeerder heesterachtige planten met scheutstekken van jonge uitlopers. Zet ze in potgrond met voldoende voeding, zodat ze verder kunnen groeien en je ze niet weer hoeft te verpotten.

1

Kies een sterke, gezonde uitloper van de moederplant. Hoe dikker, hoe beter. Snij de uitloper net boven een knop af, zodat de moederplant haar mooie vorm behoudt.

2

Knijp het kleine bladpaar boven aan de stek eraf met je nagels en snijd vervolgens de blaadjes onderaan netjes af met een scherpe snoeischaar of een mes.

3

Zet de stek in een pot. Je kunt krachtige en makkelijk wortelende planten zoals fuchsia's in afzonderlijke potten planten en in dezelfde pot verder laten groeien.

Laat opgepotte dahlia's langzaam wennen aan lagere temperaturen voor je ze in mei uitplant.

Hard dahlia's overdag af

Zet dahlia's tegen het eind van deze maand overdag buiten om ze te laten wennen aan lagere temperaturen en ze af te harden voor je ze uitplant. Na twee of drie weken zijn ze klaar.

Haal ze eerst 's nachts binnen en laat ze na een week, mits de temperatuur niet keldert, buiten staan op een beschutte plek. Door de extra luchtcirculatie rond de knollen, drogen ze

snel uit, dus geef ze 's ochtends water zodat ze blijven groeien.

Stel ze geleidelijk bloot aan meer licht, totdat je het aandurft om ze uit te planten, volgende maand.

Door Afrikaanse lelies om de drie jaar te delen, houd je ze sterk.

Deel agapanthus

Volwassen pollen van Afrikaanse lelies kun je delen als ze uitlopen. Je kunt de hele kluit uit de grond halen en uit elkaar trekken of in de border doormidden steken met een schop. Dan kan er wel een bol of twee beschadigd raken, maar ze groeien snel, dus ze zullen ook snel herstellen.

Zet ze in een pot met universele potgrond of plant ze terug in de border. Geef ze in het laatste geval extra potgrond en meer tussenruimte. Blijf goed gieten tot ze bloeien.

Checklist

- ☐ Zaai winterharde siergrassen, zoals hazenstaart en lampenpoetsersgras.
- ☐ Plant zomerbloeiende bollen, knollen en stengelknollen.
- ☐ Zet slakkenvallen tussen jonge en kwetsbare planten.
- ☐ Plant rotsplanten in goed doorlatende grond en geef ze een mulch van steentjes.

Als je narcissen kopt, gaat de energie van de plant terug naar de bol voor volgend jaar.

Kop voorjaarsbollen

Neem even de tijd om uitgebloeide narcissen te kopten.

Als het goed is, komen de bloemen makkelijk los van de stengel, maar zo niet, gebruik dan een snoeischaar.

Je hoeft niet de hele stengel af te knippen: die sterft vanzelf af met de rest van de bladeren. De bollen overleven het wel als je ze laat doorschieten, maar dan wordt de energie

van de plant gebruikt om zaad te zetten.

Als je narcissen kopt, gaat de energie terug naar de bol als het blad afsterft, waardoor ze later beter bloeien.

10
MINUTEN
OVER

Snoei winterbloeiende heide terug tot onder de laagst bloeiende bloemen. Dat stimuleert nieuwe uitlopers van onderaan de plant.

Plant Aziatische lelies drie keer zo diep als de bol hoog is.

Plant Aziatische lelies

Je kunt nu nog de bollen van Aziatische lelies in potten met goed doorlatende potgrond planten, voor spectaculaire bloemen deze zomer.

Kies een pot van minstens 25 cm diep en geef elke bol minstens 5 cm ruimte in alle richtingen.

Aziatische lelies maken wortels uit zowel hun stengels als hun bollen, dus plant ze drie keer zo diep als de bol hoog is.

Maak steunen voor klimplanten

Verzamel een paar lange stokken of hazelaartakken, om er steunen zoals wigwams van te maken voor eenjarige klimplanten. De ruimte die je ervoor nodig hebt in de border, hangt ervan af hoe hard de planten groeien die je er wilt zetten. Bewerk de aarde voor en druk die goed aan.

Duw de stokken in de grond, in een driehoek of cirkel, en bind de bovenkanten aan elkaar met tuindraad. De stokken moeten minstens 30 cm diep in de grond steken, zodat ze het gewicht van de planten kunnen dragen, vooral als het waait.

Bind stokken bovenaan stevig vast met tuindraad.

Leid lathyrus

Leid zaailingen van lathyrus, als je steunframe eenmaal staat, rond de stokken of door netten. Zo zorg je ervoor dat snel groeiende uitlopers de goede kant op groeien.

Trek ze voorzichtig naar de stokken. Als alleen de topjes beschadigd raken, zullen ze al gauw herstellen en nieuwe uitlopers maken.

Blijf de planten goed water geven en geef meer naarmate ze groter worden. Voeg eenmaal per week vloeibare plantenmest toe.

Bind zaailingen van lathyrus voorzichtig aan steunen, zodat ze omhoog groeien.

ARBOREALIS
KWEKERIJ

SAVE
THE
DATE!

Zin-in- de-Zomer- weekend

3 en 4 mei 2025
Kwekerij Arborealis

Op ons Zin-in-de-Zomerweekend vind je
volop zaden, bollen, knollen en (eetbare) planten,
gekweekt met liefde voor de natuur!

Datum en tijd:

Zaterdag 3 mei van 9.00 - 16.30 uur
Zondag 4 mei van 10.00 - 16.00 uur

Entree:

De toegang is gratis, dus
neem je tuinvrienden mee!

Adres:

Dirk de Ruiterpad 2
Wilhelminaoord

www.arborealis.nl/agenda

Verspeen de gezondste zaailingen en composteer de rest.

Zaailingen verspenen

In een zaai bak verdringen zaailingen elkaar al gauw, waardoor ze langzamer groeien en vatbaarder worden voor ziekten. Verspeen ze dus naar grotere potjes, zodra je ze kunt vasthouden zonder ze te beschadigen.

Door op tijd te verspenen, krijg je veel sterkere en gezondere planten. Als je ze te lang in de zaai bak laat staan, raken hun voedingsstoffen op, worden ze bleek en hebben ze te weinig groei ruimte.

Vul je potten met potgrond die geschikt is voor de betreffende plant. Turfvrije universele potgrond is goed voor eenjarigen en groenten die snel groeien en binnenkort worden uitgeplant. Vaste planten hebben potgrond met wat extra leem nodig. Hierdoor blijft de grond langer voedzaam, houdt het beter vocht vast en krijgt de plant extra voedingsstoffen.

Als je geen plantboor hebt, kun je dit klusje ook doen met een potlood of stokje.

Geef de nieuwe potten veel licht en ruimte en zet ze op een vensterbank of in de kas.

STAP VOOR STAP Zaailingen verspenen

1 Vul een pot met potgrond. Zorg dat de potgrond vlak en aangedrukt is. Houd de zaailing voorzichtig vast aan een blaadje en haal hem uit de oude pot door een plantboor onder de wortels te steken.

2 Til de zaailing uit de aarde met alle jonge wortels intact. Trek niet aan de zaailing als je weerstand voelt. Duw in dat geval de plantboor dieper onder de zaailing en til hem uit de pot.

3 Maak in de nieuwe pot een gat dat diep en breed genoeg is voor de wortels. Laat de zaailing in het gat zakken tot de blaadjes net boven de potgrond uitkomen. Druk heel voorzichtig aan met de plantboor.

4 Verdeel de zaailingen over de pot om ze genoeg ruimte te geven om uit te groeien tot kleine planten. Geef meteen water zodat de wortels kunnen herstellen en zich in de pot kunnen uitspreiden.

Plant een bed asperges

Plant een paar aspergeklaauwen (wortels) en smul jarenlang van verse asperges in het voorjaar. Het duurt even voordat asperges aanslaan, maar dat is het wachten meer dan waard. Je kunt asperges jaren eerder oogsten als je ze niet vanuit zaad opkweekt, maar vanuit klauwen.

Deze polvormende vaste plant moet kracht opbouwen, zodat hij, als je de vroegste uitlopers afsnijdt om te eten, nog genoeg energie heeft om door te groeien en in de winter energie op te slaan voor de oogst van volgend jaar. Laat de asperges het eerste seizoen met rust en proef er hooguit een paar in het tweede. In het derde seizoen kun je drie tot vier weken lang oogsten. Daarna is acht weken normaal. Weersta de verleiding om langer te oogsten, want dan heb je het jaar erna een schrale oogst.

Houd het bed gezond door het te wieden en bij droog weer water te geven. Breng na de laatste oogst voor de winter een laag universele mest aan en daarbovenop organisch materiaal.

Geduld is een schone zaak bij het kweken van overheerlijke asperges.

STAP VOOR STAP Aspergeklaauwen planten in geulen

1 Graaf een 20 cm diepe geul. Kies een plek in goed doorlatende grond. Als je op zware klei of slecht afwaterende grond tuiniert, zijn verhoogde bedden ideaal.

2 Maak een W-vorm door op de bodem van de geul een bergje te maken. Die moet half zo hoog zijn als de geul. Druk het bergje aan, zodat hij de klauwen kan steunen.

3 Zet de klauwen erbovenop, 40 cm uit elkaar, met de lange, vlezige wortels aan weerszijden. Knip de wortels zo nodig wat bij. Krul ze niet omhoog in de geul.

4 Bedek de klauw met 2 cm grond. Als de plant uitloopt, voeg je meer aarde toe tot het bergje op gelijke hoogte is met de rest van het bed. Geef royaal water.

STAP VOOR STAP Neem bladsteelstekken van begonia's

1

2

3

4

Vermeerder begonia's door stekken te nemen van het blad met de bladsteel (petiool). Uit de steel kunnen zowel uitlopers als wortels groeien. Er zijn een paar planten die je op deze manier kunt stekken, zoals Kaaps viooltjes en peperomia's. Deze makkelijke methode kun je het best toepassen als de plant in volle groei is. Na vier of vijf weken verschijnt een jong plantje. Knip het oude blad weg als de jonge plant veel nieuwe blaadjes maakt.

- 1** Kies bladeren zonder tekortkomingen en met een dikke bladsteel. Neem niet de oudste bladeren, maar ook geen heel jonge. Snij ze met een scherp mes terug tot de hoofdstengel.
- 2** Vul potjes met wat stekgrond, vermengd met perliet of scherp zand voor een betere drainage. Tik met de pot op de werkbank zodat de potgrond inzakt en druk de aarde voorzichtig aan.
- 3** Maak met een plantboor of potlood een diep gat midden in de pot, laat de bladsteel erin zakken en druk de aarde eromheen goed aan, met het blad net boven het oppervlak.
- 4** Geef de potten meteen ruim water, want deze grote bladeren kunnen snel uitdrogen. Dat is stressvol voor de stek en remt de groei. Zet ze in een afgedekte, warme kweekbak en lucht de bak regelmatig om rotting te voorkomen.

TIP

De kans op vorst zal binnenkort voorbij zijn en dan kunnen kwetsbare plantjes naar buiten. Maar eerst moet je ze afharderen, zodat ze klaar zijn voor het komende seizoen. Zet ze overdag buiten en bedek ze 's nachts met vliesdoek of haal ze naar binnen als het kouder wordt dan 5°C.

Verpot pepers

Verhuis jonge pepers naar afzonderlijke potjes, zodat ze kunnen uitgroeien tot sterke, volle planten. Als zaailingen een paar echte blaadjes hebben, vullen de wortels een nieuwe pot al snel.

Strooi een beetje turfrijke potgrond op de bodem. Zet de plant in het midden van de pot en voeg rondom potgrond toe. Druk de potgrond aan. De onderkant van het eerste bladpaar moet net boven het oppervlak zitten. Geef goed water en zet op een warme plek.

Pak zaailingen vast bij de blaadjes, nooit bij de stengel.

STAP VOOR STAP

Verpot amaryllis

Verpot amaryllis nu die uitgebloeid is. Zo blijft hij groeien en krijgt de bol nog wat langer voeding, maar heb je nog genoeg tijd om hem in de zomer, als hij in rust gaat, buiten te zetten voordat je hem in de herfst weer 'wakker maakt'. Neem een kleine pot en geef spaarzaam water. Verwijder bloemstengels, zodat er meer voeding in de bol wordt opgeslagen voor volgend jaar.

1

Neem een iets grotere pot dan de vorige. Tik de plant in zijn pot tegen de werkbank zodat je hem makkelijker uit de pot tilt.

2

Zet de bol in potgrond met scherp zand, op dezelfde diepte als in de vorige pot. Je moet ongeveer twee derde kunnen zien.

3

Knip oude bloemstengels weg en geef water. Houd de pot in de kas tot de kans op vorst voorbij is.

Plant gember

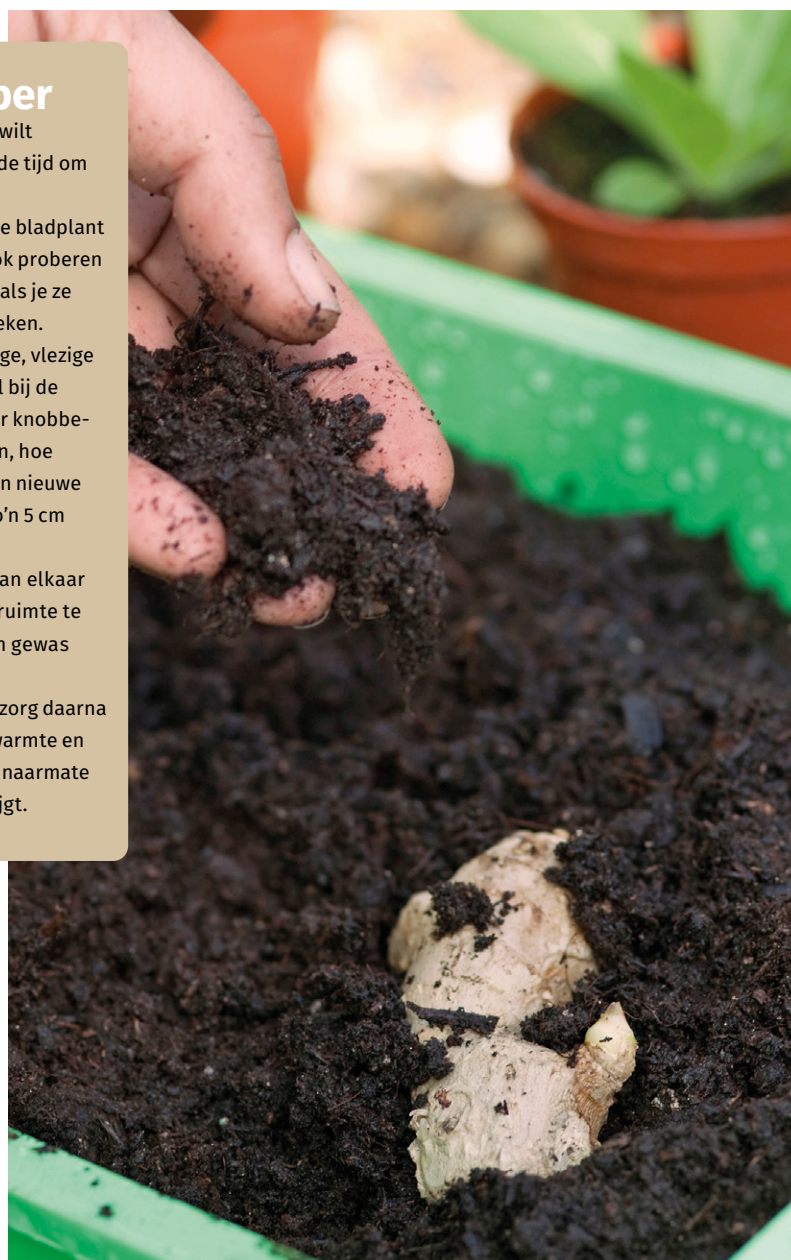
Als je je eigen gember wilt kweken, is dit een goede tijd om te beginnen.

Gember is een mooie bladplant voor in huis. Je kunt ook proberen de wortels te oogsten als je ze warm genoeg kunt kweken.

Koop een paar stevige, vlezig stukken gemberwortel bij de groenteboer. Hoe meer knobbelige 'vingers' ze hebben, hoe beter, want daar komen nieuwe planten uit. Plant ze zo'n 5 cm diep in potgrond.

Je kunt de vingers van elkaar scheiden om ze meer ruimte te geven, als je ze als een gewas wilt kweken.

Geef goed water en zorg daarna voor zoveel mogelijk warmte en licht. Geef meer water naarmate de plant meer blad krijgt.

Binnen zes weken verschijnen er uitlopers: tijd om de gember te verpotten.

Duw komkommerzaad altijd met de onder- of zijkant in de potgrond.

Zaai komkommerzaad

Vul een paar potjes met potgrond voor jonge planten en doe in elk potje één zaadje.

Zet het zaad rechtop, met het puntje omhoog (leg het nooit plat, dan kan het gaan rotten).

Neem het zaad tussen je wijsvinger en duim en duw het 1-2 cm diep in de potgrond.

Geef de potgrond royaal water en laat het zaad ontkiemen bij ongeveer 22°C.

Checklist

- ☐ Bestrijd witte vlieg, als het aantal toeneemt, met biologische middelen.
- ☐ Benevel kamerplanten regelmatig.
- ☐ Zet ramen en ventilatiegaten overdag open.
- ☐ Veeg rommel weg bij kasdeuren, zodat die goed openen en sluiten.
- ☐ Controleer planten op volwassen taxuskevers en pluk die weg als je ze ziet.

Zaai bonen in een kweekbak

Zaai een paar stokbonen om eind mei uit te planten. Je kunt ze afzonderlijk zaaien, zodat je ze verder niet hoeft te verpotten voor je ze uitplant.

Gebruik potten met turfrijke potgrond. Duw het zaad 3 cm diep in de aarde. Twijfel je welke kant boven is? Geen zorgen: de wortels gaan altijd omlaag en de uitlopers altijd omhoog.

Geef de potten water met een gieter met fijne broes, maar geef daarna pas weer water als de zaailingen flink groeien.

Zet de potten tot slot op een heel beschutte plek uit de regen, het liefst in een (koude) kas. De zaden ontkiemen het best bij een temperatuur boven 15°C.

Zet de potten op een beetje warme plek met genoeg licht.

Checklist

- ☐ Plant nu nog nieuwe fruitheesters.
- ☐ Zaai spruitjes, kolen, wortelen, snijbiet, prei, sla, erwten, radijzen en spinazie in de buitenlucht.
- ☐ Plant pootuien, aardappelen en prei uit.
- ☐ Bestuif langs muren geleid fruit met de hand als er geen vliegende insecten zijn.
- ☐ Wied onkruid met de hand of een schoffel als het nog klein is.

FOTO'S: SARAH CUTTLE

Kies stengels van gemiddelde dikte, zodat dunnere stengels kunnen doorgroeien.

Oogst rabarber

Rabarberplanten zullen nu volop groeien dankzij de hogere temperaturen en langere dagen. Grijp dus je kans en oogst regelmatig verse, jonge stengels.

Verwijder ook wat van de oudere stengels met de grootste, taaieste bladeren. Zo stimuleer je frisse, nieuwe groei en krijgt de plant meer licht. Trek een

stengel los door hem stevig vast te houden bij de wortelhals en te draaien tot hij netjes afbreekt. Bereid de oogst voor door de bladeren af te scheuren en weg te gooien.

Geef de kluit van de rabarberplant regelmatig water zodat hij blijft groeien, vooral als het een droog voorjaar is.

Plant aardbeien

Dit is een goed moment om een aardbeienbed te beplanten. Als je verschillende variëteiten gebruikt (die vroeg, halverwege of laat in het seizoen rijp zijn) heb je een maximale oogstperiode.

Kies een plek in de volle zon. Wied vast onkruid en hark wat universele mest door de grond.

Plant de aardbeien 40 cm uit elkaar in rijen met 60-70 cm tussenruimte. Als je op zware grond tuiniert, maak dan heuveltjes om ze in te planten. Dat voorkomt dat ze gaan rotten. Plant niet te diep. Neem het

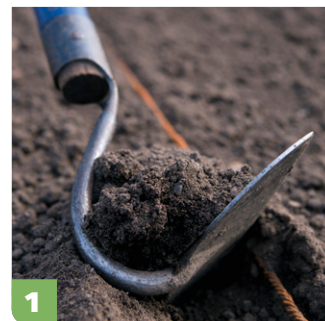

Zorg voor open, kruimelige grond, dan groeien de wortels makkelijker.

niveau van de potgrond in de pot als leidraad en zorg dat de wortelhals ruim boven de grond uitsteekt.

STAP VOOR STAP Zaai erwten

Als je bodem 10°C of warmer is, is dat warm genoeg om met erwten te beginnen. Zet een paar steunen in de grond. Voor dwergsoorten zijn een paar stokjes met vertakkingen genoeg, maar grotere hebben hogere steunen nodig, dus plaats die na het zaaien.

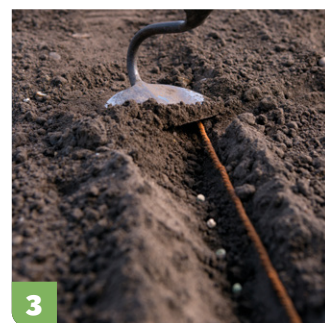
1

Hark een voorbereid bed egaal en span een strakke lijn waar je de rij wilt hebben. Maak een 5 cm diepe zaaivoor door een schoffel langs de lijn te trekken.

2

Leg om de 8-10 cm een zaad in de zaaivoor. Als je ruimte hebt voor een bredere zaaivoor, kun je de zaden zigzagsgewijs in twee rijen zaaien voor een grotere oogst.

3

Veeg de aarde terug over de zaden en druk aan. De zaaivoor moet iets lager liggen dan het bed, zodat je makkelijk kunt gieten.

Verpot zaailingen alleen als de wortels onder de potgrond uitkomen.

Verplant snijbiet

Snijbiet die je in maart afgedekt hebt gezaaid, hebben nu als het goed is echte blaadjes. Dat betekent dat ze klaar zijn om te verhuizen.

Vul potten van 8 of 10 cm met turfrijke universele potgrond en wat extra perliet of scherp

zand. Maak dan met een label of plantboor een gat in de potgrond en laat de plant erin zakken. Voeg voorzichtig potgrond toe, zodat de sprietige stengel bedekt wordt. Druk tot slot de potgrond voorzichtig aan en geef water.

Geef de verpottede planten ongeveer een week om te wennen aan hun nieuwe potgrond en zet ze dan buiten op een heel beschutte plek. Haal ze 's nachts binnen of bedek ze met vliesdoek als er nachtvorst wordt verwacht.

STAP VOOR STAP Zaailingen uitdunnen

Zaailingen van bladgroenten hebben ruimte nodig, dus dit is het moment om ze uit te dunnen.

Controleer voor je begint wat de optimale ruimte is voor de betreffende groente.

Je kunt eerst de helft uitdunnen door zaailingen om en om te oogsten voor in een salade en dan na een paar weken de rest doen, of je kunt alles in één keer uitdunnen. Het kan verstandig zijn het in fasen te doen, omdat je dan bij slakkenschade nog reservezaailingen hebt.

1

Richt je op de zaailing die je wilt houden en verwijder exemplaren ernaast. Ga verder naar de eerstvolgende zaailing met de juiste tussenruimte.

2

Druk de grond rond de overgebleven zaailingen aan en geef water met een fijne sproeikop, zodat aarde rond de wortels inzakt.

Geef de knollen royaal de ruimte, dan brengt elke plant meer op.

Poot late aardappelen

Op de meeste plaatsen is de bodem halverwege de maand warm genoeg voor late aardappelen. Ze doen het het best in aarde die is verrijkt met verteerde stalmest en als je bij het planten algemene mest zoals lavameel toevoegt.

Graaf een 12 cm diepe geul. Maak rijen met 75 cm tussenruimte, zodat je de planten kunt aanaarden naarmate ze groeien. Plant de knollen met steeds 40 cm ertussen. Aardappels groeien boven de knol die je plant, onder in het bergje.

Bedek uitlopers zodra ze verschijnen door er aarde overheen te harken. Zo bescherm je ze tegen vorst en stimuleer je de ontwikkeling van knollen.

Volgende maand

- Plant vorstgevoelige planten uit en hang buiten hangmanden op.
- Dun winterharde eenjarigen uit die je in de vollegrond hebt gezaaid.
- Knip schildpadbloem bij om nieuwe groei te stimuleren.
- Neem scheutstekken van kruidenplanten.

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost €7,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 79,- en in België € 82,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wiegers

Redactie Lizanne Croonen, Iona van den Dries, Jos Heijmans en Govert de Jong

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Brenda Gruppen, Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Arjan Vernhout (NL Bloeit!), Albert Vliegthart (De Vlinderstichting) en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Tom Gerrits, Lisanne Cobussen, Susan Gerbrands-Derksen, Ferry Dorrestein en Ellen Willemsen

Sales Gavin Woesthoff +31 (0)6 20509854
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing Anouk Tolboom +31 (0)24 2404595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World
Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vernieuwvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and
Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager -
Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and
Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products -
Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbci.com

Binnen zaaien

Buiten planten/zaaien

Oogsten

Kweekgids

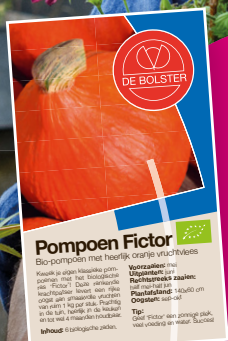
april

Begin nu met zaaien en geniet van een smakelijke oogst later in het jaar.

De beste keuzes voor april		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Bloemkool Kruisbloemige groenten zoals bloemkool helpen de lever en zijn een nuttige bron van B-vitamines.												
	Tips Bloemkool houdt van rijke grond, dus verwerk veel goed verteerde mest voordat je gaat zaaien. Geef flink water, vooral bij droog weer. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 60 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
	Boerenkool Je verhoogt de opname van calcium en ijzer in boerenkool door er een citroendressing overheen te doen.												
	Tips Mulch rond de planten om vocht in de grond vast te houden. Oogst de blaadjes als ze jong en zacht zijn, pluk er een paar van elke plant. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 60 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Knolrapen Knolrapen zijn vezelrijk en een bron van calcium, wat goed is voor de spierfuncties.												
	Tips Goed vochtig houden voor een snelle groei, vooral bij droog weer. Oogst ze als ze klein en zacht zijn, zodat ze niet verhouten. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Kool Eén portie levert bijna al je vitamine C. Benut ook de buitenste bladeren: die zijn rijk aan ijzer en calcium.												
	Tips Zaai het hele jaar door verschillende soorten: zomerse soorten van februari tot mei, winterkolen: april/mei en voorjaarskool: juli/augustus. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Prei Milder dan uien, maar met vergelijkbare voordelen, waaronder vezels die de goede bacteriën voeden voor een gezonde spijsvertering.												
	Tips Aard de stengels aan door er aarde omheen te scheppen tijdens de groei. Mors geen aarde tussen de bladeren. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Selderij Selderij is rijk aan kalium, vezels en ontstekingsremmende apigenine om de bloeddruk onder controle te houden.												
	Tips Zaai binnen voor, want selderij heeft warmte nodig om goed te groeien. Afharden voor het uitplanten eind mei of begin juni. Zaai ↓ Op de oppervlakte Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 20 cm tussen rijen												
	Spinazie Kook slechts kort om maximale voedingsstoffen te behouden. Babyspinazie is ook geweldig in salades en bevat meer beschermende polyfenolen.												
	Tips Voeg compost of ander organisch materiaal toe aan de grond voordat je gaat zaaien. Dit voorkomt dat de blaadjes bitter worden. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												
	Spruiten Spruiten bevatten meer gezonde bestanddelen dan andere koolgewassen, dus ze zijn de moeite waard om ruimte voor te maken.												
	Tips Doe wat aarde rond de basis van de stengel in het najaar zodat de wind deze topzware planten niet loswrikt. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 60 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen												
	Tuinbonen Helpen bij het afvallen, omdat ze zowel eiwitten als vezels leveren, wat een vol gevoel geeft na het eten.												
	Tips Vergroot je oogst door goed water te geven als de bloei begint en twee weken later nog eens. Oogst de bonen klein en zacht. Zaai ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen												
	Wortelen Een goede bron van vitamine A in de vorm van bètacaroteen. Oogst ze jong, schrob ze schoon en eet ze met schil en al.												
	Tips Zaai spaarzaam om uitdunnen van zaailingen later te voorkomen, want dit trekt wortelvlieg aan. Kweek ook eens paarse, gele en rode variëteiten. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 5-8 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen												

Volgende maand

Het
mei-nummer
ligt vanaf
22 april
in de winkel.

**Speciaal
voor
abonnees!**
Pompeozaden
'Factor' om samen
met ons te zaaien.

Pelargoniums in pot

Monty vertelt waarom *Pelargonium* zijn
favoriete potplant voor de zomer is.

Frances legt uit hoe je jaar na
jaar geniet van vaste planten.

Dit zijn planten met een 'wow'-factor,
volgens Alan Titchmarsh.

Kweek vaste moestuinplanten om elk
jaar van te oogsten.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; NEIL HEPWORTH

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave
van *Gardeners' World* automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

Kun je ook oogsten met filosofie?^{FM.}

Filosofie is makkelijker als je denkt

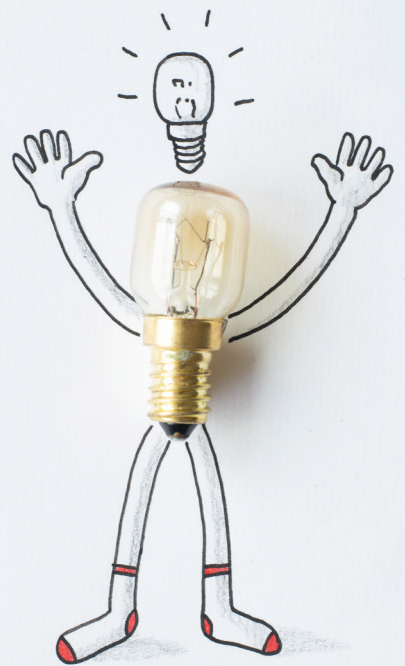
Volgens de beroemde filosoof Voltaire begint het goede leven met het onderhouden van je eigen tuintje. Je kunt de tuin niet je wil opdringen, maar je moet meebewegen met het weer, de seizoenen, de grond en alle andere toevalligheden. Het meeste leren we door iets na te doen. Leren denken doen we door het nadenken van de grote denkers. Maar hoe goed dat nadenken ook is, zelf denken is beter. Zeker in een tijd waarin van iedereen wordt verwacht zelf bronnen te kunnen checken en een eigen mening te kunnen vormen is je eigen tuin de beste proeftuin voor het denken.

Denkers nadoen doet nadenken.

Ontdek nieuwe perspectieven samen met onze filosofische partners op:

www.filosofie.nl/alsjedenkt

Boom

th ten have

HTF HOGESCHOOL VOOR
TOEGEPASTE FILOSOFIE

INTERNATIONALE
SCHOOL VOOR
WIJSBEGEERTE
ISVW

**Filosofie
Magazine^{FM.}**

KUPERS TUINREIZEN

6 dagen

6 dagen
835.-
halfpension

Tuinreis Noord-Wales

Bijzondere tuinen en prachtige panorama's

Het ruige en boeiende landschap van Noord-Wales wordt gekenmerkt door bergen, valleien, heidehoogvlakten en zeekliffen. Dit landschap alleen maakt deze reis al meer dan de moeite waard, maar uiteraard zijn er ook meer dan genoeg mooie tuinen te vinden. U bezoekt zeer afwisselende tuinen, van kleinere landhuizen tot grootse kastelen en kleurige privétuinen.

Inbegrepen: 3 overnachtingen in the Royal Celtic Hotel *** in Caernarfon, 2 overnachtingen op heen- en terugreis in zeer goede middenklasse hotels, ontbijt, diner, overtocht per Eurotunnel (trein) op de heen- en terugreis, plattegronden van Rochester en Caernarfon, begeleiding door deskundige chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar.

Vertrek: 18 juni 2025

Lees het reisprogramma op onze website

3 dagen

3 dagen
355.-
volpension

Voorjaarspracht in Gelderland

Bezoek de mooiste privétuinen

Inbegrepen: 2 overnachtingen in Parkhotel de Bosrand ***, ontbijtbuffet, 3-gangendiner, lunch op tweede reisdag bij Tuin de Valk, lunchpakket voor laatste reisdag, extra reisleiding tijdens deze reis, begeleiding door deskundige chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar

Vertrek: 24 april 2025 (**gegarandeerd vertrek**)
Lees het reisprogramma op onze website

8 dagen

8 dagen v.a.
1295.-
halfpension

Tuinreis Devon & Cornwall

Met bezoek aan o.a. Trebah en Eden Project

Inbegrepen: 2 overnachtingen in Holiday Inn Reading ***, 5 overnachtingen in Future Inn Plymouth ***, uitgebreid ontbijtbuffet, 3-gangendiners met keuze, overtocht op heen- en terugreis per Eurotunnel (trein), begeleiding door deskundige chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar.

Vertrek: 11 mei 2025 (**gegarandeerd vertrek**)
en 6 juli 2025 (tijdens deze datum gaat er extra reisleiding mee).

Lees het reisprogramma op onze website

9 dagen

9 dagen
1895.-
halfpension

Tuinen en kastelen in Schotland

Met de mooiste highlights van Schotland

Inbegrepen: 6 overnachtingen in drie- en viersterrenhotels, 2 overnachtingen aan boord van de ferry incl. ontbijt en diner, ontbijt en diners in de hotels, stadsplattegronden van Edinburgh en Inverness, extra reisleiding tijdens deze reis, begeleiding door deskundige chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar.

Vertrek: 11 mei 2025 (**gegarandeerd vertrek**)
Lees het reisprogramma op onze website

4 dagen

4 dagen
499.-
halfpension

Kent & Chelsea Flower Show

Bezoek o.a. Ightham Mote en Penshurst Place

Inbegrepen: 3 overnachtingen in Hamlet Hotel ***, ontbijtbuffet, 3-gangendiners, overtocht per ferry op heen- en terugreis, voucher voor hapje en drankje op de ferry op de heen- en terugreis, begeleiding door deskundige chauffeur, reis per luxe Comfort Class touringcar.

Vertrek: 22 mei 2025 (**gegarandeerd vertrek**)
Lees het reisprogramma op onze website

**Bestel de reisbrochure GRATIS
op onze website:
www.kuperstuinreizen.nl
of bel 045 8200 908**

Exclusief: calamiteitenfonds, administratiekosten (€ 22,50 per boeking + € 5,- SGR toeslag p.p.) en tuinentrekgelden.
Prijzen p.p. in een tweepersoonkamer. Drukfouten voorbehouden.